

DUTCH BIRDING

VOLUME 29 • NO 5 • 2007

Dutch Birding

*Internationaal tijdschrift over
Palearctische vogels*

REDACTIE

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Nederland
e-mail editors@dutchbirding.nl

FOTOREDACTIE

Dutch Birding
p/a René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Nederland
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

ABONNEMENTENADMINISTRATIE

p/a Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Nederland
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BESTUUR

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland
e-mail dba@dutchbirding.nl

COMMISSIE DWAALGASTEN

NEDERLANDSE AVIFAUNA
CDNA
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Nederland
e-mail cdna@dutchbirding.nl

COMMISSIE SYSTEMATIEK

NEDERLANDSE AVIFAUNA
CSNA, p/a George Sangster
Stevenshof 17
2312 GM Leiden
Nederland
e-mail csna@dutchbirding.nl

TELEFOONLIJNEN

0900-BIRDING (= 0900-2473464)
(vogellijn, EUR 0.35/min)
010-4281212 (inspreklijn)

INTERNET

www.dutchbirding.nl

Dutch Birding

HOOFDREDACTEUR Arnoud van den Berg (tel 023-5378024,
e-mail amoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

ADJUNCT HOOFDREDACTEUR Enno Ebels (tel 030-2961335, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

UITVOEREND REDACTEUR André van Loon (tel / fax 020-6997585,
e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

FOTOGRAFISCH REDACTEUR René Pop (tel 0222-316801, fax 0222-316802,
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

REDACTIERAAD Peter Adriaens, Ferdy Hieselaar, Roy Slaterus, Roland van der Vliet en Rik Winters

REDACTIE-ADVIESRAAD Peter Barthel, Mark Constantine, Gunter De Smet, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Anthony McGeehan, Killian Mullarney, Klaus Malling Olsen, Magnus Robb, George Sangster, Hadoram Shirihai, Brian Small en Lars Svensson

REDACTIEMEDEWERKERS Rob van Bemmelen, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Jan Eerbeek, Joris Elst, Dick Groenendijk, Marcel Haas, Jan van der Laan, Hans van der Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum, Peter de Rouw en Vincent van der Spek

PRODUCTIE EN LAY-OUT André van Loon en René Pop

ADVERTENTIES Laurens Steijn, p/a Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
e-mail advertising@dutchbirding.nl

ABONNEMENTEN De abonnementsprijs voor 2007 bedraagt: EUR 34.00 (Nederland), EUR 37.00 (Europa) en EUR 40.00 (landen buiten Europa).

U kunt zich abonneren door het overmaken van de abonnementsprijs op girorekening 01 50 697 (Nederland), girorekening 000 1592468 19 (België) of bankrekening 54 93 30 348 van ABN•AMRO (Castricum), o/v 'abonnement Dutch Birding'. Alle rekeningen zijn ten name van de Dutch Birding Association. Het abonnement gaat in na ontvangst van de betaling.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift. Het publiceert originele artikelen en mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied en andere gebieden.

De volgorde van vogels in Dutch Birding volgt in eerste instantie een klassieke 'Wetmore-indeling'. Binnen dit raamwerk worden voor taxonomie en naamgeving de volgende overzichten aangehouden: *Dutch Birding-namen* door A B van den Berg (2006, Amsterdam) (taxonomie en wetenschappelijke, Nederlandse en Engelse namen van West-Palearctische vogels); *Vogels van de wereld - complete checklist* door M Walters (1997, Baarn) (Nederlandse namen van overige vogels van de wereld); en *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (derde editie) door E C Dickinson (redactie) (2003, Londen) (taxonomie en wetenschappelijke en Engelse namen van overige vogels van de wereld).

Een lijst met tarieven voor de vergoeding van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij de redactie. Voor (de voorbereiding van) bijzondere publicaties op het gebied van determinatie en/of taxonomie kan het Dutch Birding-fonds aan auteurs een financiële bijdrage leveren (zie Dutch Birding 24: 125, 2001, en www.dutchbirding.nl onder 'The Journal').

Dutch Birding Association

BESTUUR Theo Admiraal (penningmeester), Gijsbert van der Bent (voorzitter, tel 071-4024547), Arjan van Egmond (secretaris), Wietze Janse en Laurens Steijn; tevens is de redactie van Dutch Birding met een zetel vertegenwoordigd.

BESTUURSMEDWERKERS Jeannette Admiraal, René Alma, Johan van 't Bosch, Hans Bossenbroek, Menno van Duijn, Albert van den Ende, Leo Heemskerk, Remco Hofland, Janneke Kimstra, Bertus de Lange, Arnold Meijer, Ies Meulmeester, Patrick Palmen, Marc Plomp, Chris van Rijswijk, Henk van Rijswijk, Willem van Rijswijk, Vincent van der Spek, Michel Veldt, Jeroen van Vianen, Kees de Vries en Peter Weiland.

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA)

LEDEN Ruud Brouwer, Nils van Duivendijk, Dick Groenendijk, Teus Luijendijk, Arjan Ova, Laurens Steijn (secretaris, tel 020-7765127), Roland van der Vliet (voorzitter, tel 030-2970013) en Arend Wassink. **MEDEWERKER** Max Berlijn (archivaris). De CDNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA)

LEDEN Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar en George Sangster (secretaris, tel 071-5143790). De CSNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

© 2007 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Nederland

Dutch Birding

CHIEF EDITOR Arnoud van den Berg (tel +31-235378024, e-mail arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

DEPUTY CHIEF EDITOR Enno Ebels (tel +31-302961335, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

EXECUTIVE EDITOR André van Loon (tel / fax +31-206997585, e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

PHOTOGRAPHIC EDITOR René Pop (tel +31-222316801, fax +31-222316802, e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

EDITORIAL BOARD Peter Adriaens, Ferdy Hieselaar, Roy Slaterus, Roland van der Vliet and Rik Winters

EDITORIAL ADVISORY BOARD Peter Barthel, Mark Constantine, Gunter De Smet, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Anthony McGeehan, Killian Mullarney, Klaus Malling Olsen, Magnus Robb, George Sangster, Hadoram Shirihai, Brian Small and Lars Svensson

EDITORIAL ASSISTANTS Rob van Bemmelen, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Jan Erbeek, Joris Elst, Dick Groenendijk, Marcel Haas, Jan van der Laan, Hans van der Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum, Peter de Rouw and Vincent van der Spek

PRODUCTION AND LAY-OUT André van Loon and René Pop

ADVERTISING Laurens Steijn, c/o Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
e-mail advertising@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTIONS The subscription rate for 2007 is: EUR 34.00 (Netherlands), EUR 37.00 (Europe) and EUR 40.00 (countries outside Europe).

Subscribers in Belgium, Denmark, Finland, Germany, Norway and Sweden are kindly requested to pay the subscription fee to our local bank accounts in these countries. Details can be found on the internet (www.dutchbirding.nl).

British subscribers are requested to pay exclusively by Sterling cheque. This cheque can be sent to Dutch Birding, c/o Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Netherlands.

Subscribers in other countries can make their payment by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please send an e-mail indicating your credit card type, account number, the expiry date and full address details to circulation@dutchbirding.nl.

The subscription starts upon receipt of payment and already published issues will be sent.

Dutch Birding is a bimonthly journal. It publishes original papers and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region and other regions.

The sequence of birds in Dutch Birding basically follows a classic 'Wetmore sequence'. Within this framework, the following lists are used for taxonomy and nomenclature: *Dutch Birding's names* by A B van den Berg (2006, Amsterdam) (taxonomy and scientific, Dutch and English names of Western Palearctic birds); *Vogels van de wereld – complete checklist* by M Walters (1997, Baarn) (Dutch names of remaining birds of the world); and *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (third edition) by E C Dickinson (editor) (2003, London) (taxonomy and scientific and English names of remaining birds of the world).

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editors. For (preparation of) special publications regarding identification and/or taxonomy, the Dutch Birding fund can offer financial support to authors (see Dutch Birding 24: 125, 2001, and www.dutchbirding.nl under 'The Journal').

Dutch Birding Association

BOARD Theo Admiraal (treasurer), Gijsbert van der Bent (president, tel +31-714024547), Arjan van Egmond (secretary), Wietze Janse and Laurens Steijn; the editors of Dutch Birding also have one seat in the board.

BOARD ASSISTANTS Jeannette Admiraal, René Alma, Johan van 't Bosch, Hans Bossenbroek, Menno van Duijn, Albert van den Ende, Leo Heemskerk, Remco Hofland, Janneke Kimstra, Bertus de Lange, Arnold Meijer, Ies Meulmeester, Patrick Palmen, Marc Plomp, Chris van Rijswijk, Henk van Rijswijk, Willem van Rijswijk, Vincent van der Spek, Michel Veldt, Jeroen van Vianen, Kees de Vries and Peter Weiland.

Dutch rarities committee (CDNA)

MEMBERS Ruud Brouwer, Nils van Duivendijk, Dick Groenendijk, Teus Luijendijk, Arjan Ova, Laurens Steijn (secretary, tel +31-207765127), Roland van der Vliet (chairman, tel +31-302970013) and Arend Wassink. **ASSISTANT** Max Berlijn (archivist). The CDNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

Dutch committee for avian systematics (CSNA)

MEMBERS Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar and George Sangster (secretary, tel +31-715143790). The CSNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

© 2007 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Netherlands

Dutch Birding

*International journal on
Palearctic birds*

EDITORS

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Netherlands
e-mail editors@dutchbirding.nl

PHOTOGRAPHIC EDITOR

Dutch Birding
c/o René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Netherlands
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTION ADMINISTRATION

c/o Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Netherlands
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BOARD

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands
e-mail dba@dutchbirding.nl

DUTCH RARITIES COMMITTEE

CDNA
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Netherlands
e-mail cdna@dutchbirding.nl

DUTCH COMMITTEE FOR

AVIAN SYSTEMATICS
CSNA, c/o George Sangster
Stevenshof 17
2312 GM Leiden
Netherlands
e-mail csna@dutchbirding.nl

INTERNET

www.dutchbirding.nl

Dutch Birding

Artikelen / papers

- 273 Identification of American Sandwich Tern *Martin Garner, Ian Lewington & Jason Crook*
288 Lost and found: Laughing Gull 'Atze' in Europe *Gert Ottens*
292 Rotszwaluwen in West-Nederland in november 2006 [EURASIAN CRAG MARTINS IN THE WESTERN NETHERLANDS IN NOVEMBER 2006] *Enno B Ebels, Rob G M Baars, Maarten Hotting & Cor Oskam*
297 Moussier's Redstart at Cabo de São Vicente, Portugal, in November 2006-January 2007 *Ray P Tipper & Kev M Wilson*

- 302 Greater Sand Plovers in Tunisia in November-December 2005 and November 2006 *Manuel Schweizer & Raffael Ayé*
303 Status of Cetti's Warbler in Saratov region, Russia *Evgeni V Zavialov & Vasily G Tabachishin*

Varia

- 305 The Veracruz 'River of raptors' *Garry Bakker & Remco Hofland*

Aankondigingen & verzoeken / announcements & requests

- 311 Volunteers needed in northern Greece

Masters of Mystery

- 312 Solutions of fourth round 2007: Steppe Eagle and Long-legged Buzzard; Fifth round 2007 *Rob S A van Bemmelen, Dick Groenendijk & Jan Eerbeek*

CDNA-mededelingen

- 314 Recente CDNA-besluiten

WP reports

- 315 late July-early September 2007 *Arnoud B van den Berg & Marcel Haas*

Recente meldingen / recent reports

- 330 Nederland: juli-augustus 2007 *Ruud M van Dongen, Remco Hofland & Peter W W de Rouw*
338 België: juli-augustus 2007 *Gerald Driessens*

DB Actueel

- 342 Succesvolle broedgevallen van Witvleugelsterns in Krimpenerwaard en Sliedrechtse Biesbosch [BREEDING WHITE-WINGED TERNS]; Vier Veldrietzangers op Vlieland [PADDYFIELD WARBLERS]; Withalsvliegenvanger geringd in Meijendel [COLLARED FLYCATCHER]

DBA-nieuws

- 345 Programma Dutch Birding-vogelweek in oktober 2007

Corrigenda

- 345

Voorplaat / front cover

- Wilsons Stormvogeltje / Wilson's Storm-petrel *Oceanites oceanicus*, Portimão, Portugal, 26 augustus 2007 (*Stefan Pfützke*)

Identification of American Sandwich Tern

Martin Garner, Ian Lewington & Jason Crook

American Sandwich Tern *Sterna sandvicensis acufflava* (hereafter *acufflava*) is the North American counterpart of European Sandwich Tern *S s sandvicensis* (hereafter *sandvicensis*) and also known as Cabot's Tern. It has occurred as a vagrant in the Western Palearctic twice but has only been detected through ringing recoveries. However, *acufflava* has a sufficiently distinct appearance in a number of plumages to be 'potentially' identifiable as a vagrant in the field. Its identification is explored in this paper. The ability to age an individual bird as well as having an understanding of the effects of moult and wear are essential skills needed in the finer points of identifying this taxon.

Distribution

Acufflava breeds along the south-eastern coastline of North America on the Atlantic and Gulf coasts from Virginia, USA, southward to Belize in the Neotropics as

well as on islands in the Caribbean. More than 90% of the breeding population is confined to the Gulf Coast, particularly Louisiana and Texas, USA. It winters regularly further south to Colombia, Ecuador and Peru, with some individuals as far south as Chile and north-eastern Brazil. There is some overlap and apparent introgression between *acufflava* and Cayenne Tern *S s eurygnatha* in the southern Caribbean, where the range of the latter is apparently expanding northwards (Shealer 1999).

Although there is little information on the separation of *acufflava* and *sandvicensis*, research has suggested that birds in juvenile, first-winter and adult-winter plumages often have a distinctive set of features, which should make many individuals readily identifiable. Adults in summer are perhaps most difficult to separate. This needs to be tested by direct comparison of *acufflava* and *sandvicensis*, which have never been seen side by side. The effects of moult and wear could create prob-

392 American Sandwich Terns / Amerikaanse Grote Sterns *Sterna sandvicensis acufflava*, adult-winters and first-winters, Dominical, Costa Rica, 12 January 2001 (*René Pop*). While finer characters are not discernable without closer views, overall rather distinct appearance of smaller, stout-billed *acufflava* with white crown and greasy black nape (compared with nominate *sandvicensis*) may invite closer scrutiny of a suspected vagrant in the Western Palearctic.

American Sandwich Tern

Sandwich Tern

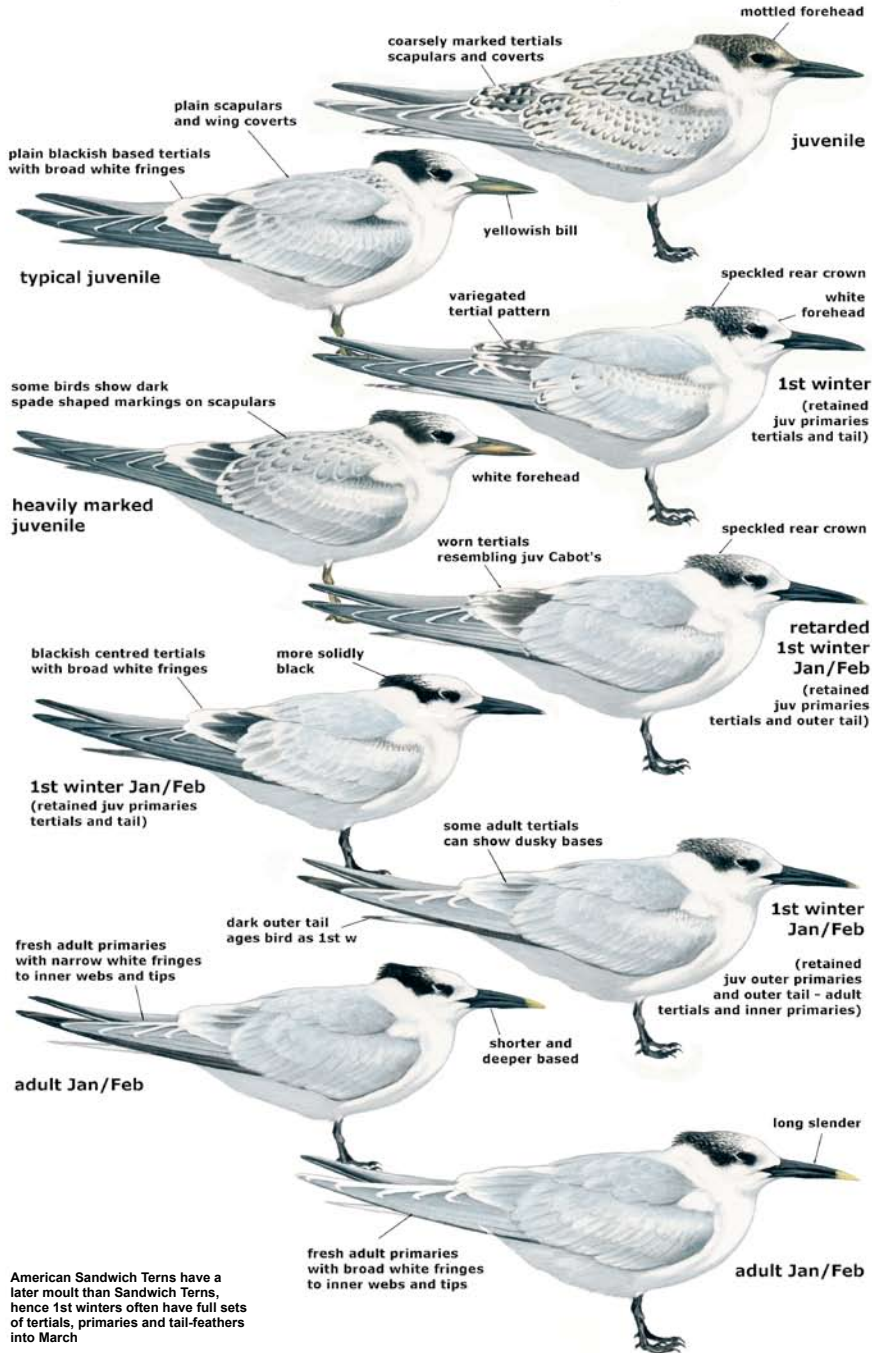

FIGURE 1 Comparison of American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acufflavida* and Sandwich Tern / Grote Stern *S. s. sandvicensis* in juvenile, first-winter and adult-winter plumages (Ian Lewington)

lems when attempting to identify a particular individual, although it would seem that with good views the identification of many individuals can be resolved. While the features are subtle, the examination of photographs and our own observations of Sandwich Terns in Britain and Ireland during the last three winters revealed that they could all be confidently assigned to *sandvicensis*.

Vagrancy

There have been two European records of *acuflavida*, both recoveries of birds ringed as chicks in North Carolina, USA, and found dead later in the same year as first-winters. One was ringed at Cape Lookout on 23 June 1978 and found at Veerse Meer, Noord-Beveland, Zeeland, the Netherlands, on 23 December 1978. Another was ringed as a chick on 25 June 1984 near Beaufort and initially reported by telephone to the British Trust for Ornithology (BTO) as found dead near Hay-on-Wye, Powys, Wales, some time before Christmas 1984. Later investigation revealed that this bird was actually found dead by a Forestry Commission ranger at Newhouse Wood, Herefordshire, on 28 November 1984. This seems an unlikely location for a Sandwich Tern but the finder identified the bird as a tern at the time. Amazingly, this was only the third county record for Sandwich Tern of any subspecies (Scharinga 1979, Mead & Hudson 1986, Ouweneel 1989, van den Berg & Bosman 2001; Mark Grantham pers comm).

Given the occurrence of two ringed individuals and the paucity of identification criteria, it seems highly likely that there have been other *acuflavida* occurring in Europe which have simply gone unnoticed (cf Ouweneel 1989). With both ringed individuals occurring in late November and December, the winter may be an apposite time to look for vagrant *acuflavida*, when *sandvicensis* is particularly scarce in Europe, with, eg, only a handful wintering regularly in the south-western part of the Netherlands after an upsurge of 10+ wintering individuals here in the 1980s (cf Ouweneel 1989); after declining numbers in the 1990s and early 2000s, another upsurge was noted in the winter of 2006/07, with a maximum of 13 in January 2007. However, they could easily occur at any time of the year given the occurrence patterns of other terns from the Americas.

In the Azores, Sandwich Tern is a rare visitor with 44 individuals recorded up to 2005 (apart from 12 in September 1964 and 10 in October 1998, only single birds or small groups of up to three have been recorded). Eight of the 44 were seen in November-January (<http://azores.seawatching.net/lists>). Being a prime location for Nearctic vagrants and given the scarcity of *sandvicensis*, any Sandwich Tern in the Azores should be carefully checked to consider the possibility of *acuflavida*.

Identification

The easiest way to approach the identification of a vagrant *acuflavida* is by a two-step process. First, the bird should be correctly aged. This may not always be straightforward under field conditions, and all relevant parts should be checked for features of immaturity or otherwise. A thorough understanding of the effects of

moult and wear on the various plumages is crucial, and the assessment and interpretation of individual features must bear these effects in mind. Second, identification criteria that are particular to the relevant age group and season should then be used to separate *acuflavida* and *sandvicensis*.

Features common to all age classes

Acuflavida averages smaller than *sandvicensis*. The bill often appears subtly but distinctly different from that of *sandvicensis*. Biometrics indicate that it averages shorter and proportionately slightly thicker. The effect is often of a distinctly straighter-looking and obviously thick-based spiky bill on *acuflavida*. On average, the gonydeal angle appears to be slightly more pronounced. In contrast, the bill of *sandvicensis* tends to appear longer and slightly more slender overall, with a fine and slightly droop-tipped effect or at least with an overall slight decurvature to the bill (particularly to the upper mandible). Juveniles and first-winters have shorter bills than adults; however, by early to mid-winter, the differences in bill shape between adults and first-winters does seem to become less apparent.

In winter plumage, the black rear crown and nape-feathers on *acuflavida* are normally longer, blacker and more greasy-looking than those on *sandvicensis*, and the forehead and crown (in strong contrast) are comparatively unmarked white.

Juvenile (July-October)

This stage of plumage is usually obvious as the young birds are in fresh plumage with distinct black markings on the mantle, scapulars and to some extent in the coverts. Black markings are also clearly present in the primary coverts, secondaries, tertials and rectrices.

Acuflavida and *sandvicensis* in fresh juvenile plumage, around the time of fledging, are as different from one another as chalk and cheese. The most immediately striking difference is in the bill and head. Many very fresh juvenile *acuflavida* have wholly greyish, yellow or even orange bills and a bright white forehead to mid-crown with a black wedge through the eye to the rear crown and nape forming a crest even before fledging. *Sandvicensis* has an all-dark grey-brown cap (as in young Roseate Tern *S dougallii*) with a mostly black bill (which can have paler, yellowish cutting edges), although it has rarely been recorded as all-yellow (Mitchell 1989).

Juvenile *acuflavida* has essentially plain grey coverts with only lesser and marginal coverts and some inner greater coverts marked with plain greyish-black, the latter particularly on birds with dark patterning on the mantle and scapulars. The scapular pattern varies somewhat between individuals. Many have a pale pattern of broadened dark shaft-streaks, producing a lightly spotted or streaked effect on the upperparts. More strongly marked individuals have a bold solid-black pattern of roughly spade-shaped marks subterminally on the scapulars.

More occasionally, birds have plain grey scapulars with no real pattern. The tertials on fresh juvenile *acufla-*

393 American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acutirostris*, juvenile, Bolivar Flats, Texas, USA, 17 July 2007 (*Joseph Kennedy*). Example of coarsely marked juvenile *acutirostris* with black spade-shaped marks on scapulars but apart from innermost greater covert, with similar marks, most wing-coverts are plain pale grey. Even though this bird has not fully fledged (primaries still growing), crown is extensively white, unlike nominate *sandvicensis* which at this stage would have extensively dark crown. **394** American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acutirostris*, juvenile, Texas City Dike, Texas, USA, 24 August 2007 (*Joseph Kennedy*). Note overall plain grey upperparts interrupted by dark plain feather centre markings on back, lesser wing-coverts and inner greater coverts, with bolder plain black centre to tertials. There are no coarse markings characterising juvenile nominate *sandvicensis*. **395** American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acutirostris*, juvenile, Fort De Soto Park, St Petersburg, Florida, USA, 16 August 2006 (*Arthur Morris/BirdsArt*). 'Classic' juvenile *acutirostris* which has tendency towards more yellow or orange over bill than nominate *sandvicensis*. Plain grey plumage patterned with plain blackish centres, most evident on tertials, and lacking coarsely marked appearance which is standard feature of juvenile nominate *sandvicensis*.

396 Sandwich Tern / Grote Stern *Sterna sandvicensis sandvicensis*, juvenile, Portrush, Antrim, Northern Ireland, 29 July 2007 (*Derek Charles*). Classic well-marked juvenile nominate *sandvicensis* with coarse 'U' and 'V' shaped internal marks extensively over mantle, scapulars and especially wing-coverts. Crown mottled dark and tertials strongly variegated black and white. Bare parts of fresh juveniles can show yellow, quite strikingly so on this individual, but overall identification is straightforward. **397** Sandwich Tern / Grote Stern *Sterna sandvicensis sandvicensis*, juvenile, Portrush, Antrim, Northern Ireland, 29 July 2007 (*Derek Charles*). Example of paler, less well-marked nominate *sandvicensis*. Coarse patterning is sufficiently obvious on mantle and scapulars but wing-coverts are at paler end of spectrum. Variegated innermost tertials partially hide plainer outer tertials, of which pattern is closer to that of American Sandwich Tern *S. s. acullavida*.

398 American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acufilavida*, first-winter, Texas City Dike, Texas, USA, 7 September 2007 (*Joseph Kennedy*). Quickly aged by lack of yellow in bill-tip and extensive dark area in tertials, this individual has performed partial moult. Mantle and scapular feathers are replaced but most of wing-coverts are retained juvenile feathers with some patchiness, presumably indicating some feather replacement beginning here. Being able to 'read' moult contrast in wing-coverts of first-winter Sandwich Terns is critical to identification of *acufilavida*. Retained juvenile wing-coverts of nominate *sandvicensis* should be more obviously patterned and any retained outer tertials more variegated in pattern. **399** American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acufilavida*, first-winter, Florida, USA, 2 November 2005 (*Thomas J Dunkerton*). This is the plumage which the two Western Palearctic records have occurred in. All coverts plain and grey and looking somewhat old and worn. Rear crown-feathers 'greasy' black and tertials with strong black centre with broad pale fringes and no variegation. In nominate *sandvicensis*, all these features differ in early November. **400** American Sandwich Terns / Amerikaanse Grote Sterns *Sterna sandvicensis acufilavida*, first-winter (foreground) and adult-winter, Sanabel, Florida, USA, 8 February 2005 (*Arnoud B van den Berg*). Wing-stretching first-winter bird is in moult. Most of wing with retained juvenile feathering including (importantly) plain, unpatterned wing-coverts, as well as outer primaries and primary coverts. Note, however, clear contrast between these and fresh grey feathers on inner primaries, inner greater coverts and secondaries. Some tail-feathers have also been replaced but obviously black-tipped outer rectrices remain. Note very white-crowned/black-naped character of *acufilavida* in both age classes.

vida are normally strikingly plain blackish with rather wide whitish fringes.

In contrast, juvenile *sandvicensis* has an overall very coarse pattern of black U- or V-shaped subterminal marks (with buff early on) to most of the coverts, mantle and scapulars. The fresh tertials are typically black and white with a coarse pattern composed of a black feather-centre punctuated by a variegated pattern of white notches and black wavy lines/bars. This is most apparent on the innermost (uppermost) tertials, with the underlying outer tertials having plainer dark centres with a pale fringe more like *acuflavida*. The overall appearance, including the complete grey-brown crown, is similar to a typical juvenile Roseate Tern and clearly different from *acuflavida*. Some paler, less well-marked individuals might suggest *acuflavida* but careful inspection of the outer tertial pattern and presence of at least some dark U-shaped marks on the mantle and coverts will resolve more difficult individuals.

The post-juvenile moult coincides with blackening of the bill in *acuflavida* and whitening of the forehead in *sandvicensis* so that the initially distinct differences, such as bill colour and head pattern, become less relevant to identification. However, some key aspects of juvenile plumage are maintained right through the winter. So, understanding the distinctive appearance of juvenile plumage can provide the clues to help identify individuals seen later during their first winter.

In summary, juvenile *acuflavida* in July-October can be identified by four characters: **1** blackish marks on fresh juvenile mantle feathers and scapulars restricted to shaft-streaks or spade-shaped subterminal marks (not U- or V-shaped and coarse-looking). Note that this may only be useful for a short period before post-juvenile moult commences and these feathers are replaced with plain grey first-winter ones; **2** plain grey coverts, apart from blackish marginal and lesser coverts forming a contrastingly darker leading edge to the otherwise plain upperwing (but also with a dark trailing edge). First-winter *sandvicensis* can retain some dark U-shaped marks in all coverts to November and occasionally even to February-March (pers obs); **3** solidly black-centred

401 American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acuflavida*, first-winter, Veracruz, Mexico, 7 October 2006 (Christian Artuso). Aged by combination of extensive dark in tail-feathers, secondaries, lesser wing-coverts and primary coverts. Crown appears extensively white with black rear crown lacking obvious white tipping. This, together with plain grey wing-coverts (outer greater coverts appear to be moulting), strongly suggests *acuflavida*. Further views on the ground would help confirm impression of head pattern and apparent age of wing-coverts, which are likely to be slightly worn juvenile feathers.

outer tertials with wide white fringe (not variegated dark and pale); and **4** relatively unmarked white forecrown and plain black greasy-looking long nape-feathers, with white fringes/tips either very small or lacking.

First-winter (October-March)

Juveniles undergo a progressive moult into first-winter plumage. The extent to which dark juvenile feathering is retained varies between individuals. All Sandwich Terns can be aged in first-winter plumage by a minimum of retained dark tail-feathers (usually outermost) and retained dark juvenile primary coverts (although some apparent adult *acuflavida* can show dark patterning on primary coverts in winter). Additionally, at least the outer four or five juvenile primaries are retained until the following spring and full replacement of these may not be completed until even later. The bill-tip usually has only a very small amount of yellow, clearly less than on most adults.

A comparison between the moult strategies of *acuflavida* and *sandvicensis* has revealed some differences that can aid the identification. First-winter *acuflavida* appears to have a more protracted moult so that, in mid-winter, some individuals still show all-worn juvenile coverts and tertials. Some *sandvicensis* retain just a few juvenile coverts and tertials. Additionally, first-winter *acuflavida* appears to mostly retain an unmoulted and distinctly patterned juvenile head. The very white forehead and crown (sometimes with black flecking on the midcrown) contrasts with the black wedge through the eye and the greasy-looking long black nape-feathers.

Most first-winter *sandvicensis* appear to undergo a more extensive moult in late autumn to early winter. From December onwards, it can be difficult to age *sandvicensis*. They more rarely retain worn juvenile tertials and secondaries through the winter, the former at least appearing to be somehow less durable than those on *acuflavida*. Both first-winter and adult *sandvicensis* can show rather dark plain grey oval-shaped markings on the fresh tertials following moult. The forehead and midcrown can be white, usually with grey flecking over the midcrown, and the black nape-feathers appear to be

402 Sandwich Tern / Grote Stern *Sterna sandvicensis sandvicensis*, first-winter, Tarifa, Spain, 19 October 2005 (*Sampo Laukkanen*). Although similar in overall appearance to first-winter American Sandwich Tern *S. s. acufflava* also photographed in October (plate 401), there are subtle differences. Most importantly, it is possible to see retained juvenile coverts with crisp black markings in mid-upperwing and rather messy pattern of black in lesser coverts. These features would be even more obvious on the ground. **403** American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acufflava*, adult-winter, Veracruz, Mexico, 7 October 2006 (*Christian Artuso*). All-white tail together with mostly grey upperwing and extensive yellow on bill-tip age this as an adult at this time of year. Subtly important character is presence of dark bar along newly growing secondaries, often found in *acufflava* in adult plumage (and similarly found in Elegant Tern *S. elegans*) but not normally in nominate *sandvicensis*. Further views on the ground of head pattern, bill shape and extent of white on new primaries would help separate winter-plumaged *acufflava* from nominate *sandvicensis*. **404** Sandwich Tern / Grote Stern *Sterna sandvicensis sandvicensis*, first-winter, Rhoscolyn, Anglesey, Wales, 1 October 2006 (*Mike Atkinson*). This bird has moulted mantle and scapulars but retained juvenile wing-coverts with coarse black 'U' and 'V' shapes and variegated tertial pattern enable confident identification. Furthermore, black rear crown-feathers are more extensively fringed white than in American Sandwich Tern *S. s. acufflava*. Note little yellow on bill-tip, typical of both taxa in their first winter. **405** Sandwich Tern / Grote Stern *Sterna sandvicensis sandvicensis*, first-winter, Rhoscolyn, Anglesey, Wales, 1 October 2006 (*Mike Atkinson*). Freckled pattern of dark marks on wing-coverts and black rear crown heavily peppered with white would point to identification as nominate *sandvicensis*.

406 American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acufflava*, adult-winter, Florida, USA, 2 November 2005 (Thomas J Dunkerton). One aspect of *acufflava* plumage is that they have more dark areas in fresh winter plumage than nominate *sandvicensis*, including variable amounts of dark in secondaries, tail-feathers, primary coverts and tertials. Some dark can be seen here on secondaries and tail, and forehead and crown are very white contrasting sharply with jet-black (not white peppered) rear crown. Longest new grown outer primaries appear to have very little black at tips and along fringe, which is usually much more obvious in nominate *sandvicensis*.

shorter than those on similar-aged *acufflava* with obvious white fringing and tips. This produces a more 'white-peppered' or speckled effect over the black feathering on the rear crown and nape.

In summary, the key features of *acufflava* in first-winter plumage are: **1** plain white forehead and crown with longer greasy-looking black nape-feathers; **2** when retained, juvenile coverts and/or tertials showing '*acufflava*' pattern; **3** adult pattern of white fringing on any new outer primaries; and **4** smaller size and shorter, thicker and spikier-looking bill than in *sandvicensis*.

First-summer (April-August)

First-summer, particularly in April-July, can usually be aged by a combination of plumage features and moult pattern. They have a white forehead and midcrown, often a tiny yellow bill-tip, and very worn grey upperpart feathering ('moth-eaten'). Depending on stage of moult, they have usually retained one or more very old worn outer primaries and sometimes primary coverts, outer tail-feathers and secondaries, all of which will have dark markings, the latter showing as a dark bar along the trailing edge. Any newly moulted feathers will appear much paler and fresher and will contrast with the much darker, older retained juvenile feathers. Newly moulted primaries will be paler and fresher than on adults at this time of year.

Acufflava can be distinguished from *sandvicensis* at this age by the adult-type pattern on the new outer primaries (the width of white on the inner webs and at the tips). They may also have more conspicuous black marks on some (moulting) secondaries and a darker bar across the lesser coverts. The subtle structural differences, such as overall size (*acufflava* should look smaller in direct comparison with *sandvicensis*) and bill shape, remain and should also provide a clue to the identification of any first-summer Sandwich Tern.

Adult-winter (November-March)

Adults, in comparison to juveniles and first-winters, have all tail-feathers and primary coverts plain grey (although some apparent adult *acufflava* have dark in primary coverts), moult their primaries earlier in the season and have more yellow in the bill-tip.

A major difference between *acufflava* and *sandvicensis* is the width of the white fringe to the inner web of the outer primaries. On *acufflava*, the white fringe is very narrow (1-1.5 mm) whereas, on *sandvicensis*, the fringe is wider (2-4 mm), each primary also having 3-5 mm of white at the feather-tip (lacking in *acufflava*) (Olsen & Larsson 1995). This exact difference has been noted on all specimens examined in the Natural History Museum (NHM), Tring, and has been put to the test on published images of *acufflava* and *sandvicensis* and ap-

407 American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acufflava*, adult-winter, Florida, USA, 2 November 2005 (Thomas J Dunkerton). Primaries are moulting, with two to three old worn and blackish outer primaries remaining. New fresh primaries are key to separating adult-winter *acufflava* and nominate *sandvicensis*. P7 (longest new primary) has insufficient white along fringe and at tip for *sandvicensis* and this, together with very black rear crown feathers with only tiny amount of white, enables identification. Bill, while slightly decurved, is also quite deep based. This bird would probably look clearly smaller alongside nominate *sandvicensis*.

pears to hold true. Therefore, the value placed on this difference to the identification process is high. However, it may only be obvious (and diagnostic) on fresh, newly grown feathers. The effects of wear will make this difference less apparent on older, darker outer primaries as the white fringes and tips wear off, so an evaluation of the age of the feathers based on their overall appearance, combined with knowledge of moult patterns and time of year, is crucial.

Adult-winter *sandvicensis* usually has a full set of new fresh primaries by December-January whereas *acufflava* often does not complete its moult until early spring. On later-moulting *acufflava*, the distinctive fresh primary pattern may not be available to check until the early spring. However, this also means that any adult Sandwich Tern observed in January-March with old blackish outer primaries should be carefully checked for the salient features of *acufflava*.

Adult *acufflava* in winter has a very white forehead and crown contrasting with greasy black nape-feathers, the latter with white fringes and tips either very small or lacking. There is usually (but not always) a more obvious darker grey oval on the tertials and a tendency for a dark secondary bar. Combined with the spikier-looking bill, the overall appearance is distinctive.

In comparison, adult-winter *sandvicensis* lacks the dark secondary bar found on many *acufflava* but may show a slightly darker grey oval on the tertials (possibly

on younger adults only). They also have shorter black nape-feathers typically with wider white fringes and tips, which, combined with a slimmer slightly decurved bill, enables a confident identification.

In summary, the key features of *acufflava* in adult-winter plumage are: **1** new outer primaries (from December-January) showing a very narrow white fringe to inner web and almost no white at tip. The later moult of *acufflava* results in many having old blackish outer primaries until January and sometimes March; **2** presence of dark marks on secondaries forming a dark trailing edge to the wing; and **3** very white crown and plain black greasy-looking rear crown and nape-feathers with white fringes/tips either very small or lacking.

Adult-summer (March-August)

This is probably the trickiest plumage in which to identify a vagrant *acufflava* in the Western Palearctic. With the effects of wear and moult at their peak during late summer and early autumn, this may be the most difficult period to establish a firm identification. However, in March-April, a percentage of *acufflava* in otherwise adult plumage retains one or several unmoulted outermost primaries. In comparison, most adult *sandvicensis* in March-April have a full set of new outer primaries, or at least primary moult has not been suspended to produce a contrast in ages in the outer primaries. It also seems that some adult *acufflava* retain unmoulted very

408 American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acuflavida*, adult-winter, Sanibel, Florida, USA, 31 January 2007 (*Julian Hough*). Head pattern alone may be first indicator of vagrant *acuflavida*. White forehead to midcrown much more contrasting, with mostly black rear crown having only very limited white tips. This, combined with shorter and thicker-based bill, with quite extensive yellow bill-tip, cause some *acuflavida* to look quite striking. **409** American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acuflavida*, adult-winter, Sanibel, Florida, USA, February 2007 (*Julian Hough*). Same individual as in plate 408. Two interesting aspects of plumage can be seen here. Note quite obvious dark irregular spots on tertials which can be found on some adult nominate *sandvicensis*, although usually not with dark on secondaries as well. Also, newly grown longest primary p8 has white fringe and tip, which is just about too limited for any nominate *sandvicensis*.

410-411 Sandwich Tern / Grote Stern *Sterna sandvicensis sandvicensis*, adult-winter, Brouwersdam, Zeeland/Zuid-Holland, Netherlands, 11 February 1989 (Arie de Knijff). This individual tests the idea that adult nominate *sandvicensis* and American Sandwich Tern *S. s. acufflavida* can be separated in adult plumages. At first glance, white fringes and tips to primaries appear too limited for nominate *sandvicensis* and, therefore, this bird has in the past been suspected of being vagrant *acufflavida*. However, with head pattern of 'peppered' black and white rear crown and rather weak-looking decurved bill, overall appearance is more like nominate *sandvicensis*. Plate 411 offers a more helpful view of outer primaries, showing broader white fringe and tip, which is not as striking as in many nominate *sandvicensis* but is too marked for most *acufflavida*. Combined with head pattern and bill shape, identification is resolved.

worn and blackish outermost primaries even when on the breeding grounds in June-July. When it can be established that pale grey, apparently fresh outer primaries are new ones, then the much narrower white fringe to the inner webs and reduced white tips of adult *acuflavida* primaries should be discernible. As in some other large terns, such as Elegant Tern *S. elegans*, some *acuflavida* have a dark secondary bar in otherwise full adult plumage during the breeding season. Adult *sandvicensis* normally lacks such a secondary bar.

In summary, and combined with the structural features, the key features of *acuflavida* in adult-summer plumage are: **1** later moult of outer primaries, with retention of conspicuously old outer primaries; **2** narrower white fringe to inner web and reduced white tips of new outermost primaries; **3** presence of dark secondary bar in some (also visible on underwing); **4** smaller size; and **5** shorter, thicker and spikier-looking bill.

Conclusions

The plumage and structure of *acuflavida* and *sandvicensis* are sufficiently different to suggest that at least some *acuflavida* should be identifiable in the field in the Western Palearctic. The potential for *acuflavida* to occur as a vagrant in the Western Palearctic has already been established. It must only be a matter of time before one more will be identified. It is hoped that these notes will provide a starting point, in terms of identification criteria, for this to be realised. We look forward to these ideas being tested in the field and developed in the near future.

Acknowledgments

Particular thanks goes to Mark Adams at the NHM in Tring and to Mark Grantham at the BTO for clarifying the details of the British record. Also thanks go to Christian Artuso, Mike Atkinson, Arnoud van den Berg, Derek Charles, Thomas Dunkerton, Paul Hackett, Clive Harris, Julian Hough, Alvaro Jaramillo, Joesph Kennedy, Sampo Laukkanen, Arthur Morris, René Pop and also the late Arie de Knijff for their photographs, and Peter de Knijff and Gerald Oorel for their assistance.

Samenvatting

HERKENNING VAN AMERIKAANSE GROTE STERN Dit artikel behandelt de herkenning van Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis acuflavida* (hierna *acuflavida*) in vergelijking met nominaat Grote Stern *S. sandvicensis* (hierna *sandvicensis*). *Acuflavida* komt voor in zuidelijk Noord-Amerika en Midden-Amerika en overwintert tot in noordelijk Zuid-Amerika; 90% van de wereldpopulatie broedt rondom de Golf van Mexico. Er zijn twee gevallen in Europa, beide vondsten van eerstejaars die in North Carolina, VS, waren geringd. De eerste was geringd op 23 juni 1978 en dood gevonden bij het Veerse Meer, Zeeland, Nederland, op 23 december 1978, en de tweede was geringd op 25 juni 1984 en dood gevonden in Herefordshire, Engeland, op 28 november 1984 (opmerkelijk is dat beide vondsten uit de (vroege) winter stammen, wanneer *sandvicensis* zeldzaam is in West-Europa). In de meeste kleden is *acuflavida* te onderscheiden van *sandvicensis* maar in adult zomerkleed is het onderscheid lastig. Een goede bepaling van de leeftijd als eerste stap bij de determinatie en kennis van (de effecten van) rui en sleet op het verenkleed zijn voor een zekere determinatie van groot belang.

Enkele verschillen zijn in alle kleden aanwezig: **1** *acuflavida* is gemiddeld iets kleiner dan *sandvicensis*; **2** de snavel is gemiddeld iets korter en dikker en daardoor meer dolkvormig; en **3** in alle winterkleden zijn de zwarte veren op het achterste deel van de bovenkop en in de hals langer, zwarter en meer glanzend bij *acuflavida* (witte randen/toppen zeer klein of ontbrekend). en voorhoofd en kruin vrijwel ongetekend wit, zodat een sterk contrast aanwezig is.

In juveniel kleed (juli-oktober) verschilt *acuflavida* in de volgende kleedkenmerken van *sandvicensis*: **1** donkere markeringen op verse juveniele mantel- en schouderveren beperkt tot de schachtstreep of spatelvormige subterminale tekening (niet U- of V-vormig als bij *sandvicensis*); **2** egaal grijze dekveren, met uitzondering van zwartachtige kleinste en kleine dekveren, waardoor een contrasterende donkere vleugelboeg aan de verder egaal bovenvleugel ontstaat; **3** buitenste tertials met volledig donker centrum en brede witte rand (niet donker-licht gevlekt); en **4** eerder genoemde verschillen in koptekening. Zeer jonge vogels (rond het verlaten van het nest) verschillen nog sterker van *sandvicensis* door de lichte (grijze, gele of soms zelfs oranje) snavel en donkere 'wig' vanaf het oog tot op de achterkop en daar een korte kuif vormend (bij *sandvicensis* in dit stadium is de snavel meestal bijna geheel zwart en de gehele bovenkop grijs-bruin).

In eerste winterkleed verschilt *acuflavida* in de volgende kleedkenmerken: **1** eventuele niet-geruide juveniele dekveren of tertials vertonen het hierboven beschreven kenmerkende patroon en op de armpennen (boven- en ondervleugel) kan een donkere achterrand zichtbaar zijn; **2** op reeds doorgeruide buitenste handpennen is het kenmerkende 'adulte' patroon zichtbaar (zie onder); en **3** eerder genoemde verschillen in koptekening.

In eerste zomerkleed verschilt *acuflavida* in de volgende kleedkenmerken: **1** op reeds doorgeruide buitenste handpennen is het kenmerkende 'adulte' patroon zichtbaar (zie onder); **2** de tekening op de donkere armpennen kan meer opvallend zijn, evenals de donkere baan over de kleine dekveren; en **3** eerder genoemde verschillen in koptekening.

In adult winterkleed verschilt *acuflavida* in de volgende kleedkenmerken: **1** nieuwe handpennen (vanaf december-januari) vertonen een zeer smalle lichte rand aan de binnenvlag en bijna geen wit aan de top (doordat *acuflavida* later ruit dan *sandvicensis* hebben veel exemplaren nog oude donkere handpennen tot in januari en soms tot in maart); de breedte van de witte rand is 1-1.5 mm bij *acuflavida* en 2-4 mm bij *sandvicensis*; daarnaast heeft *sandvicensis* 3-5 mm wit aan de handpentop (ontbrekend bij *acuflavida*); **2** aanwezigheid van donkere markeringen op de armpennen waardoor een donkere achterrand van de vleugel ontstaat; en **3** eerder genoemde verschillen in koptekening, waarbij witte randen of toppen aan de verlengde zwarte kopveren zeer smal of geheel afwezig zijn.

In adult zomerkleed verschilt *acuflavida* in de volgende kleedkenmerken: **1** latere rui van de buitenste handpennen en daardoor aanwezigheid van opvallend donkere en gesleten buitenste handpennen; **2** nieuwe handpennen met een zeer smalle lichte rand aan de binnenvlag en bijna geen wit aan de top; en **3** aanwezigheid bij sommige vogels van een donkere vleugelachterrand (ook zichtbaar op de ondervleugel).

References

- van den Berg, A B & Bosman, C A W 2001. Zeldzame vogels in Nederland – Rare birds in the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Second edition. Haarlem.
- Mead, C J & Hudson, R 1986. Report on bird ringing for 1985. Ringing Migr 7: 139-188.
- Mitchell, D 1989. Sandwich Tern with all-yellow bill. Br Birds 82: 414.
- Olsen, K M & Larsson, H 1995. Terns of Europe and North

412 Sandwich Tern / Grote Stern *Sterna sandvicensis sandvicensis*, adult-summer, Cemlyn Bay, Anglesey, Wales, 30 May 2006 (Mike Atkinson). There is little obvious difference between nominate *sandvicensis* and American Sandwich Tern *S. s. aculeata* in summer plumage. However, on average, nominate *sandvicensis* has slimmer bill with slightly more decurved culmen and less yellow at tip. **413** American Sandwich Tern / Amerikaanse Grote Stern *Sterna sandvicensis aculeata*, adult-summer, Bolivar Peninsula, Texas, USA, 11 April 2007 (Joseph Kennedy). There is not much to separate adult-summer *aculeata* and nominate *sandvicensis*. However, in *aculeata* in March and April at least, bill shape is straighter, and relatively fresh outer primaries, as well as having narrow white fringes to outer web, also lack obvious 'hooks' of white around tip. Nominative *sandvicensis* normally has much more obvious broad white fringe and tip to these feathers in early spring.

414 American Sandwich Terns / Amerikaanse Grote Sterns *Sterna sandvicensis aculeata*, adult-winter and first-winter, Dominical, Costa Rica, 12 January 2001 (René Pop)

America. London.

Ouweneel, G L 1989. Wintering of Sandwich Tern in the Netherlands. Dutch Birding 11: 172-174.

Scharringa, J 1979. American Sandwich Tern in the Netherlands.

Dutch Birding 1: 60.

Shealer, D 1999. Sandwich Tern (*Sterna sandvicensis*). In: Poole, A & Gill, F (editors), The birds of North America 405, Philadelphia.

Martin Garner, 16 Daniel Hill Terrace, Upperthorpe, Sheffield S6 3JE, UK (martin.go@virgin.net)
Ian Lewington, 119 Brasenose Road, Didcot, Oxfordshire OX11 7BP, UK (ian@recorder.fsnet.co.uk)
Jason Crook, 14 Stroudwood Road, Havant, Hampshire PO9 2HX, UK (jasoncrook@tiscali.co.uk)

Lost and found: Laughing Gull 'Atze' in Europe

Gert Ottens

From July 2000 to June 2002, an adult Laughing Gull *Larus atricilla* was irregularly observed at several inland sites in the eastern half of the Netherlands and neighbouring Germany. During the breeding seasons of 2001 and 2002, this bird was present in a Black-headed Gull *Lridibundus* colony at Zwillbrocker Venn, Nordrhein-Westfalen, Germany, where it was ringed in June 2001 (right tarsus: plain white colour ring; right tibia: aluminium ring, Helgoland 5258506) and was nicknamed 'Atze' after the species' German name 'Aztekenmöwe' (Ottens 2004). These rings confirmed that a Dutch record of October 2001 concerned the same individual. The Dutch rarities committee (CDNA) consequently decided that all records mentioned in Ottens (2004) related to the same bird, which constituted the third record for both the Netherlands and Germany.

'Atze' in European countries

Repeated sightings of this individual offer a unique chance to clarify some aspects of the species' occurrence in Europe. The following list chronologically details the observations of 'Atze' since June 2002 up to September 2007, as well as sightings now presumed to relate to 'Atze' in 1998-99.

Italy

The first Italian record of Laughing Gull, from 18 January to 23 February 2004 at San Remo, Liguria, concerned an adult with a metal ring on its right tibia and was confirmed to be 'Atze' (that had apparently lost its colour ring by then). It returned on 19 November 2004 and wintered at the site until 16 January 2005 (Dutch Birding 27: 142-143, 2005).

Germany

'Atze' was not observed in Germany in 2003 and 2004, but from 4 June to 7 July 2005 it was present at the same breeding colony of Black-headed Gulls at Zwillbrocker Venn where it spent the breeding seasons of 2001 and 2002. On 14 July 2005, it was seen at Goldenstedter Moor, Niedersachsen (Andreas Buchheim in litt), so far the last observation of 'Atze' in Germany.

Switzerland

On 30 October 2006, 'Atze' was observed and photographed near Luzern, Luzern. This constituted the second record for Switzerland (www.vogelwarte.ch/pdf/sak_pv_200702.pdf). Presumably, it was on its way to its Spanish wintering grounds (see below). It was also reported on 31 October but not accepted for that date (www.vogelwarte.ch/pdf/sak_pv_200706.pdf).

Spain

An adult bird ringed on its right tibia seen at the harbour of Blanes, Girona, on 8 January 2007, was confirmed to be 'Atze' (Andreas Buchheim in litt). It was last seen there on 9 March 2007. The wintering records of a (returning) adult Laughing Gull at the same site during January 1998 and January-February 1999 probably related to 'Atze' as well (de Juana 2006). Moreover, the Spanish rarities committee (CR/SEO) is in the process of checking all previous records as to 'eliminate' very probable duplicate counts (Ricard Gutiérrez in litt).

the Netherlands

From 5 August to at least 22 September 2007, an adult-summer Laughing Gull (gradually moulting into winter plumage) was present at several sites along Pannerdensch Kanaal near Duiven, Gelderland. In the evenings, it came to roost with many Black-headed Gulls on a anchored ship; it was rarely seen during daytime (only on the first two days, before the roosting site became known). The presence of a metal ring on its right tibia, documented on several photographs, confirmed this bird to be 'Atze' and excluded other (known) ringed Laughing Gulls in Europe (see below). The occurrences of 'Atze' in the Netherlands in August 2000 and October 2001 were in the same general area (cf Ottens 2004).

Other ringed Laughing Gulls in Europe

'Atze' is not the only recently (European) ringed Laughing Gull in Europe. A first-winter on the Waddensea island of Husum, Schleswig-Holstein, Germany, on 28-29 November 1999 was ringed with a metal ring (number could not be traced) on the left tarsus; it has not been reported anywhere since (Andreas Buchheim in litt). During an influx of Laughing Gull in Britain in late autumn 2005 (see below), two first-winter birds were ringed in Cornwall, England. The first was hit by a car on 3 November in Penzance but quickly recovered and was released that same day with a metal ring (BTO EP69226) on its right tarsus (Ahmad 2005). Another was trapped and ringed at nearby Polgigga on 22 December with a BTO ring (EP69271) on the left tarsus. There have been no further sightings of these birds away from the ringing areas (Mashuq Ahmad in litt). A weakened adult was found at l'Albufera de Valencia, Valencia, Spain, on 2 August 2006 and was taken into care, where it subsequently recovered and was fitted with a white PVC-ring (marked '272') on the left tarsus. This bird was released back at l'Albufera on 19 September 2006 and was reported in the wider area of Valencia until 7 January 2007 (Ricard Gutiérrez in litt).

415 Laughing Gull / Lachmeeuw *Larus atricilla*, adult ('Atze'), Luzern, Luzern, Switzerland, 30 October 2006 (*Bernard Volet*) **416** Laughing Gull / Lachmeeuw *Larus atricilla*, adult ('Atze'), Zwillbrocker Venn, Nordrhein-Westfalen, Germany, April 2002 (*Martin Gottschling*) **417** Laughing Gull / Lachmeeuw *Larus atricilla*, adult ('Atze'), Blanes, Girona, Spain, 21 January 2007 (*Ferran López*) **418** Laughing Gull / Lachmeeuw *Larus atricilla*, adult ('Atze'), Blanes, Girona, Spain, 17 January 2007 (*Ricard Gutiérrez*) **419** Laughing Gull / Lachmeeuw *Larus atricilla*, adult ('Atze'), Duiven, Gelderland, Netherlands, 25 August 2007 (*Sjaak Schilperoort*)

FIGURE 1 Observations of Laughing Gull *Larus atricilla* 'Atze' in Europe in 1998-2007 (based on information in Ottens (2004) and this paper) / waarnemingen van Lachmeeuw *Larus atricilla* 'Atze' in Europa in 1998-2007 (gebaseerd op gegevens uit Ottens (2004) en dit artikel)

1 Zwillbrocker Venn, Nordrhein-Westfalen, Germany: 11 April-3 July 2001, 13 April-29 June 2002, 4 June-7 July 2005; 2 Enschede, Overijssel, Netherlands: 23 July 2000; 3 Arnhem, Gelderland, Netherlands, wider area: 13-16 August 2000 (Arnhem, Gelderland), 27 October 2001 (De Bijland, Gelderland), 5 August-at least 22 September 2007 (Duiven, Gelderland, Netherlands); 4 Strabrechtse Heide, Noord-Brabant, Netherlands: 7 April 2002; 5 San Remo, Liguria, Italy: 18 January-23 February 2004, 19 November 2004-16 January 2005; 6 Luzern, Luzern, Switzerland: 30 October 2006; 7 Blanes, Girona, Spain: probably January 1998, January-February 1999, 8 January-9 March 2007; 8 Goldenstedter Moor, Niedersachsen, Germany: 14 July 2005

Discussion

There are still some considerable gaps in the European presence of 'Atze', most notably during extensive periods of 2002-04. The possibility of it having returned to North America, however remote, can not be discarded. For example, a first-winter Ring-billed Gull *L. delawarensis* ringed in Bergen, Norway, in January 1990 turned up again there the following winter of 1990/91, after it had been observed on Newfoundland, Canada, in October 1991. Another (adult male) Ring-billed Gull that was trapped and ringed at Bergen in November 1983 and returned there for the following seven winters, was shot in Iceland in late April 1990, probably on its pre-breeding migration back to North America (Frode Falkenberg in litt). These two recoveries prove that at least some

Nearctic gulls winter in Europe and have no trouble finding their way back to their native breeding grounds. Despite this possibility, chances are that 'Atze' spent the breeding seasons of 2003 and 2004 in a gull colony, somewhere in (western) Europe, and the winter of 2002/03 around the Mediterranean.

Moreover, the case of 'Atze' also provides some evidence for the hypothesis that most records of adult Laughing Gulls in the North Sea area can be attributed to a small number of birds 'wandering' around. This is supported by the relatively high number of summer records of adults in north-western Europe (Hoogendoorn & Steinhaus 1990). The 'fall' of Laughing Gulls in western Europe (with c 60 birds arriving in Britain and Ireland alone) during November 2005 (Ahmad 2005, Fraser et

al 2007), on the other hand, seems not to have produced significantly more records in (other parts of) Europe since then. Most of these birds probably managed to fly back to North America – or have not survived.

Finally, in hindsight, it looks as though 'Atze' has been hanging around in Europe for quite a while. If one considers the Spanish records at Blanes (see above) of 1998 and 1999 as the same bird and indeed as the same bird of 2007, then it is tempting to consider some earlier records as well. For example, both the second record for Germany (3 April 1997, Rieselfelder Münster, Nordrhein-Westfalen; Peter Barthel in litt) and the second Dutch record (22 August to 20 October 1997, Groningen, Groningen; Olthoff 1998) concerned adults that were found well inland. Moreover, the 1997 German site is located only c 50 km from the 'regular' haunt of 'Atze' during the breeding seasons of 2001, 2002 and 2005. Obviously, this remains conjecture but perhaps future travels of 'Atze' (or any of the other ringed birds) will uncover more interesting facts. The oldest known Laughing Gull was almost 20 years (19 years and 10 months; www.pwrc.usgs.gov/BBL/homepage/long0010.htm), so an age of 12 years or more for 'Atze' in 2007 (assuming it having first been seen as an adult of at least two years old in spring 1997) would not be exceptional and indicates that it may proceed its European wanderings for some more years to come.

Acknowledgements

I wish to thank Mashuq Ahmad, Nicola Baccetti, Peter Barthel, Andreas Buchheim, Enno Ebels, Frode Falkenberg, Steve Gantlett, Olaf Geiter, Martin Gottschling, Ricard Gutiérrez, Zbyszek Kajzer, Robert Keizer, Ferran Lopez Sanz, Harm Niesen, Bernard Volet and Rik Winters for their information or for sending photographs.

Samenvatting

VERDWAALD EN GEVONDEN: LACHMEEUW 'ATZE' IN EUROPA Gedurende 2000-02 werd in verschillende gebieden in Nederland en in Duitsland een adulte Lachmeeuw *Larus atricilla* waargenomen, die in 2001 in Duitsland werd voorzien van een witte kleuring (rechttertarsus), een metalen ring (rechttertibia) en de bijnaam 'Atze' (naar de Duitse soortnaam Aztekenmöwe). Hierdoor werd het mogelijk, ook met terugwerkende kracht, de gevallen in die periode aan dezelfde vogel toe te schrijven, het derde geval voor

zowel Duitsland als Nederland. Vervolgens werd door diverse ringaflezingen duidelijk dat de vogel (die inmiddels zijn kleuring had verloren) reislustig was. Achtereenvolgens werd 'Atze' waargenomen in Italië (januari-februari 2004, november 2004-januari 2005), weer terug in Duitsland (juli 2005), Zwitserland (oktober 2006) en Spanje (januari-maart 2007). Ten slotte was hij van 5 augustus tot ten minste 22 september 2007 (bijna) dagelijks aanwezig op een meeuwsloapplaats in de uiterwaarden langs het Pannerdensch Kanaal bij Duiven, Gelderland, niet ver van de plekken waar hij in augustus 2000 en oktober 2001 is gezien.

Op dezelfde locatie waar Atze in 2007 werd gezien in Spanje was in januari 1998 en januari-februari 1999 ook een adulte Lachmeeuw aanwezig, waardoor de kans groot is dat 'Atze' al vanaf begin 1998 in Europa rondzwervt. Dit zou de veronderstelling steunen dat een (aanzienlijk) deel van de adulte Lachmeeuwen die in het Noordzegebied worden waargenomen betrekking heeft op een relatief klein aantal vogels die 'de weg kwijt zijn'. Opmerkelijk is in dat opzicht dat de influx van c 60 Lachmeeuwen in Brittannië en Ierland in het late najaar van 2005 niet opvallend meer gevallen elders in Europa heeft veroorzaakt. Mogelijk heeft het grootste deel van deze vogels de weg terug gevonden naar Noord-Amerika. Behalve 'Atze' worden nog vier andere gevallen van in Europa geringde Lachmeeuwen genoemd. Geen van deze vogels is echter ooit teruggemeld.

Ten slotte is het verleidelijk om te speculeren over de adulte vogels die als tweede geval voor Duitsland en Nederland te boek staan, in respectievelijk april 1997 en augustus-oktober 1997, beide in het binnenland. Het Duitse geval was op geringe afstand van de plek waar 'Atze' in 2001-02 en 2005 'territorium' hield. Met de wetenschap van bovengenoemd Spaans geval kan dan worden gesteld dat 'Atze' mogelijk al sinds begin 1997 in Europa rondhangt, en gezien het feit dat de oudst bekende Lachmeeuw bijna 20 jaar is geworden, ziet het er naar uit dat 'Atze' nog wel enige jaren in Europa kan blijven rondzwerven.

References

- Ahmad, M 2005. Franklin's Gulls and Laughing Gulls in Britain and Ireland in November 2005. *Birding World* 18: 461-464.
- Fraser, P A, Rogers, M J & Rarities Committee 2007. Report on rare birds in Britain in 2005. Part 1: non-passerines. *Br Birds* 100: 16-61.
- Hoogendoorn, W & Steinhaus, G H 1990. Nearctic gulls in the Western Palearctic. *Dutch Birding* 12: 109-164.
- de Juana, E 2006. Aves raras de España. Un catálogo de las especies de presentación ocasional. Barcelona.
- Olthoff, M 1998. Lachmeeuw in Groningen in augustus-oktober 1997. *Dutch Birding* 20: 107-110.
- Ottens, G 2004. Lachmeeuw in Nederland en Duitsland in 2000-02. *Dutch Birding* 26: 297-301.

Gert Ottens, Ganzebloem 14, 3984 CG Odijk, Netherlands (glanskraai@hotmail.com)

Rotszwaluwen in West-Nederland in november 2006

Enno B Ebels, Rob G M Baars, Maarten Hotting & Cor Oskam

In november 2006 werden op drie plaatsen in West-Nederland telkens twee Rotszwaluwen *Ptyonoprogne rupestris* waargenomen. Het betreft de eerste gevallen voor Nederland. In dit artikel worden de drie waarnemingen gedocumenteerd.

Ilburg, Amsterdam, 5 november 2006

Op 5 november 2006 om c 16:00 uur, aan het einde van een grauwe middag, stuitten Rob Baars en Sietske Sybrandi op het Steigereiland op Ilburg, Amsterdam, Noord-Holland, op twee zwaluwen. Het waaide flink uit het westen. De vogels bewogen zich met snelle vleugelslagen voort tegen de wind in. Tegen de donkergrijze lucht was het precieze kleed niet goed te zien met de verrekijker. Toen ze in de luwte voor een gebouw aan de Jan Olphert Vaillantlaan vlogen werd de vlucht rustiger en waren meer details zichtbaar: grijsbruine bovendelen, lichtbruine, egale borst en buik, lichter afstekend tegen de donkere kop, donkerdere ondervleugels en donkere staart. De combinatie van grijsbruine bovendelen, gedrongen formaat en typische stijve glijvlucht met driehoekig uitgestrekte vleugels vlak langs het gebouw gaf de doorslag: Rotszwaluwen! Het ommetje met hun zoon door het Diemerpark kreeg zo een wel heel bijzondere einde. Ze hadden geen fototoestel bij de hand en ook geen vogelgids om alle kenmerken direct te checken. De staart was vooral gesloten en heel licht gevorkt. Af en toe werd hij kort gespreid bij het veranderen van richting in de luwte. De onderstaartdekveren waren donker, met een soort gemarmerd patroon van de afstekende veerrandjes. RB herinnerde zich het kenmerk van de witte staartvensters. 'Let op mogelijke staartvlekken!', riep hij. In eerste instantie zagen ze geen staartvlekken. Toen een zwaluw de staart kort spreidde, kreeg SS ze even in beeld aan de bovenzijde van de staart. Zij had het geluk op dat moment de kijker die ze om beurten deelden in handen te hebben. Beide vogels vlogen op c 20 m van elkaar steeds dezelfde route langs en boven de gevelwanden. Door het slechte licht was het steeds maar kort mogelijk om ze goed te observeren. Na c 20 min liepen RB en SS door om op tijd hun dochter op te halen aan de Medinalaan. Vanuit het achteraan van die woning waren de vogels van grotere afstand nog steeds te volgen. Tot c 16:30 zag RB ze af en toe boven de huizen uitkomen, nog steeds in hetzelfde vliegpatroon passerend. Na 16:30 – het was al sterk aan het schemeren – waren ze verdwenen. RB meldde zijn waarneming via (de e-mailgroep van) Amsterdams VogelNet (AVN) en vervolgens werd de waarneming landelijk bekend; de volgende ochtend waren c 20 vogelaars ter plaatse maar de zwaluwen werden niet meer gezien (Baars 2007).

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op aantekeningen van RB.

ALGEMENE INDRUK Twee duidelijke zwaluwen, identiek in kleed.

GROOTTE & BOUW Forse zwaluw, gedrongen postuur, groter en dikker en met bredere vleugels dan bijvoorbeeld Huiszwaluw *Delichon urbicum* of Oeverzwaluw *Riparia riparia*. Driehoekig vleugelbeeld met knik aan binnenkant bij vleugelbasis. Staart bij spreiden licht gevorkt.

BOVENDELEN & STAART Egaal bruinigrijze bovendelen, donkere kop en bovenstaart. Witte vlekjes aan bovenzijde van staart eenmaal gezien, bij een van keren dat staart kort werd gespreid.

ONDERDELEN Egaal zonder onderbrekingen of strepen. Kleur variërend van lichtbruiner op borst en buik tot geleidelijk donkerder grijsbruiner richting onderstaart. Donkere onderstaartdekveren met vaag 'gemarmerd' patroon door veerrandjes. Ondervleugels donkerder dan buik/borst, met nog donkerdere omranding. Niet op ondervleugeldeken gelet.

NAAKTE DELEN Snavel donker en klein, oog even donker als kop. Poot niet opgevallen.

VLUCHT Snelle vlucht in flinke wind, afgewisseld met rustige glijvluchten in luwte voor gebouw langs waarbij vleugels stijf uitgespreid, af en toe staart kort spreidend. Stijf zwevend vlak langs ramen en muren. Staart vooral kort gespreid bij richting veranderen tegen wind in, bij einde van gebouw. Twee vogels steeds achter elkaar aan vliegend, op ruime afstand van elkaar, vaste route in vast patroon: tegen wind voor het gebouw langs en daarna hoger over dak weer terug met wind mee. Soms even af wijkend en zelfde cirkel langs ander gebouw vliegend.

GELUID Niet gehoord.

Westenschouwen, 7 november 2006

Op 7 november 2006 waren Bert Kleijn, Cor Oskam, Leen van Ree en Wout Vuyk actief op vogeltrekstation Nebularia in Westenschouwen, Zeeland. Er waren weinig vogels in de lucht en de vangst was dan ook mager. In de ochtenduren was het mistig en pas om 12:00 werd het wat lichter met af en toe een waterig zonnetje. Om 13:00 vloog er een Sperwer *Accipiter nisus* boven de boswachterij. CO wees BK op de vogel en zag gelijktijdig dat er twee kleine vogels in de directe nabijheid van de Sperwer vlogen. Met het blote oog zag hij dat het zwaluwen waren – leuk in november! CO pakte snel zijn kijker uit de vinkershut. De vogels deden hem in eerste instantie gek genoeg aan gierzwaluwen *Apus* denken, mogelijk doordat ze wat fors overkwamen en waarschijnlijk door de manier van glijden en draaien boven het bos. CO werd daardoor nog nieuwsgieriger. In de verrekijker werd het hem duidelijk dat het geen Gierzwaluwen *A. apus*, Boerenzwaluwen *Hirundo rustica* of Huiszwaluwen *Delichon urbicum* waren. Oeverzwaluwen dan? Met ogenschijnlijk groot gemak vlogen de vogels weg van de Sperwer. CO pikte één van beide

420 Rotszwaluw / Eurasian Crag Martin *Ptyonoprogne rupestris*, eerste-winter, Hoorn, Noord-Holland, 18 november 2006 (*Bas van den Boogaard*)

421 Rotszwaluwen / Eurasian Crag Martins *Ptyonoprogne rupestris*, eerste-winter, Hoorn, Noord-Holland, 18 november 2006 (*Marc Guyt/Agami*)

op en bleef hem met de verrekijker volgen. Van boven de boswachterij, op c 200 m afstand, vloog hij richting de waarnemers naar de zeereep. Wat dichterbij zag CO dat het silhouet niet klopte met dat van een Oeverzwaluw. Hij miste het smalle witte achterlijf en zag ook geen borstband. De vogel was veel steviger en robuuster in vergelijking met een Oeverzwaluw en de onderzijde oogde egaal grijs. Doordat hij de buitenste staartpennen wijd uitspreidde kreeg hij een typisch silhouet. Hij deed precies wat CO hoopte en vloog naar de waarnemers toe. 'Het zijn geen Oeverzwaluwen' riep hij en kreeg het steeds benauwder toen hij uiteindelijk meerdere lichte vlakjes op de staart zag. Rotszwaluwen! 'Stop onmiddellijk waar je mee bezig bent en kijken. Dit zie je nooit meer!' De ene vogel vloog nagenoeg recht over de waarnemers op een hoogte van c 20 m. LVR en WV konden hem nu ook zonder verrekijker goed zien. Terwijl CO hem nog steeds in beeld had probeerde hij meer details te vinden om Vale Rotszwaluw *P. obsoleta* uit te sluiten, die hij goed kende uit Eilat, Israël. De zwaluw vloog inmiddels wat van de waarnemers af, met goed licht, en verdween met korte glyvluchten in noordelijke richting. De andere vogel bleef veel meer aan de bosrand en verdween uiteindelijk ook in noordelijke richting uit zicht. Deze kreeg veel minder aandacht van de waarnemers, onder het motto 'beter één vogel goed zien dan twee half'. In het begin, dus boven de boswachterij, kon worden vastgesteld dat beide even groot waren en dat silhouet en kleur niet afwijkend waren van elkaar.

BK, die iets van de andere drie waarnemers afstand vertelde kort nadat de vogels uit beeld waren verdwenen dat hij één van beide een aantal keren kort had horen roepen. Het geluid deed hem denken aan dat van een Huiszwaluw. Door de commotie van het moment en de roepende lokvogels hadden de andere waarnemers dit gemist.

Beschrijving

De beschrijving van de dichtbij overvliegende vogel is gebaseerd op aantekeningen van CO.

GROOTTE & BOUW Kleine maar compacte en stevige zwaluw. Vooral met gespreide staart typisch silhouet ten opzichte van Huiszwaluw en Oeverzwaluw. Vleugels breed aan basis. Staart kort en breed en enigszins gevorkt.

KOP Weinig opvallende kenmerken. Kruin grijs, weinig contrast vertonend met kleur van vleugel en mantel. Donkere plek rond oog.

BOVENDELEN Mantel nagenoeg egaal donkergrijs. Stuit lichter grijs (vooral bij wegvliegen onder betere lichtcondities gezien).

ONDERDELEN In vergelijking met bovendelen lichter grijs. Anaalstreek duidelijk donkerder in contrast met overige onderdelen (vooral borst) en met vleugel.

VLEUGEL Bovenvleugel nagenoeg egaal donkergrijs. Ondervleugeldekveren niet opvallend contrasterend met rest van ondervleugel, in ieder geval niet zo duidelijk als staart en anaalstreek.

STAART Bovenstaart donkergrijs, vooral van boven contrasterend met stuit. Meerdere lichte vlakjes aanwezig op staart, op bovenstaart goed zichtbaar, niet zo goed op onderstaart.

422 Rotszwaluwen / Eurasian Crag Martins *Ptyonoprogne rupestris*, eerste-winter, Hoorn, Noord-Holland, 18 november 2006 (Chris van Rijswijk/birdshooting.nl)

423-424 Rotszwaluw / Eurasian Crag Martin *Ptyonoprogne rupestris*, eerste-winter, Hoorn, Noord-Holland, 18 november 2006 (Roland Jansen)

GEDRAG Gemakkelijke vlucht met kantelen en draaien, afgewisseld met korte vleugelslagen gevolgd door korte glijvluchten. Na ontmoeting met Sperwer wat rustiger vliegend met rechte vlucht, afgewisseld met korte glijvluchten. Tijdens waarneming staart regelmatig wijd uitgespreid. **GELUID** Enkele keren kort achter elkaar roepend; roep herinnerend aan Huiszwaluw.

Hoorn, 14-24 november 2006

Op dinsdag 14 november 2006 rond 09:30 zag Maarten Hotting vanuit zijn klaslokaal in schoolgebouw Titaan in Hoorn, Noord-Holland, kortstondig een forse bruine zwaluw vliegen. Hij dacht gelijk aan een Rotszwaluw en plaatste zijn melding even later op www.waarneming.nl. Het duurde tot c 15:00 voordat deze werd doorgegeven op het semafoonsysteem. Nick van der Ham en Sander Lagerveld gingen vlak voor het donker naar de plek en zagen kort nadat ze bij de school waren aangekomen om c 15:55 op c 500 m afstand bij de IJsselmeerdijk drie zwaluwen vliegen: een Boerenzwaluw, een vermoedelijke Rotszwaluw en een ongedetermineerde zwaluw. SL kon een korte video-opname te maken van de vermeende Rotszwaluw. De volgende ochtend wachtten c 30 vogelaars vanaf het eerste licht bij de school en op de dijk maar deze dag werd geen enkele zwaluw gemeld, misschien doordat het slecht weer was. Op 16 november zag MH om 15:45 vanuit zijn klaslokaal opnieuw een Rotszwaluw vliegen. De volgende dag trokken wederom enkele 10-tallen vogelaars naar Hoorn; om c 14:30 zagen c 20 van hen gedurende 2-3 min twee Rotszwaluwen rond de school vliegen. Op zaterdagochtend 18 november kwamen veel vogelaars (weer) naar Hoorn. Rond 09:10 zagen Remco Hofland en Chris Quispel de twee zwaluwen vliegen rond de flatgebouwen aan de Westerdijk. Hier lieten ze zich langdurig bekijken en op video en foto vastleggen. Rond 10:30 landden ze op een spuwker hoog op een flatgebouw aan De Weel en rond 11:00 verplaatsten ze zich naar het oude centrum rond de Grote Kerk. De volgende dagen werden beide vogels regelmatig op diverse plekken in Hoorn waargenomen. Vanaf 21 november beperkten de meldingen zich tot één

exemplaar, de laatste op 24 november (cf Hotting & Ebels 2006).

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op foto's van onder anderen Arnoud van den Berg, Bas van den Boogaard, Marc Guyt, Roland Jansen, Jan van der Laan, Maarten Pieter Lantsheer, Chris van Rijswijk, René van Rossum en Michel Veldt (cf Dutch Birding 28: 411, plaat 588-590, 2006, 29: 66, plaat 91-92, 2007) en op videobeelden van Leo Boon en Marc Plomp (cf Boon & Slaterus 2007, Plomp et al 2007).

GROOTTE & BOUW Stevige gebouwde zwaluw, met brede vleugelbasis. Staart kort en breed en zeer licht gevorkt; bij spreiden staart recht of iets afgerond.

KOP Bovenkop bruingrijs. Rest van kop lichter bruingrijs, met donkere vlek rond oog.

BOVENDELEN Bovendelen donker grijsbruin. Stuit lichter grijsbruin.

ONDERDELEN Lichtgrijs tot vuilwit. Anaalstreek donkerder.

VLEUGEL Bovenvleugel donker grijsbruin als bovendelen. Ondervleugeldeken donkergrijs en (bij goede waarnemingsomstandigheden) duidelijk contrasterend met rest van ondervleugel. Bovenvleugeldeken bruin met duidelijke lichte rand. Handpennen donkerbruin met zeer smalle lichte top.

STAART Bovenstaart donkergrijs. Witte subterminale vlekjes op staartpennen, vooral bij spreiden van staart en van onderen goed zichtbaar; witte vlekjes ook zichtbaar van boven maar minder opvallend. Aan weerszijden van middenstaart drie ovale vlekjes aanwezig op binnenvlag van staartpen, in grootte iets afnemend van binnen naar buiten. Geen vlek op buitenste staartpen. Vorm van witte vlekken ovaal. Onderstaartdeken donkergrijs.

NAAKTE DELEN Oog donker. Snavel donkergrijs. Binnenzijde van snavel geelachtig.

GEDRAG Actieve vlucht met veel kantelen, draaien en glijden, afgewisseld met korte vleugelslagen gevolgd door korte glijvluchten. Regelmatig staart spreidend. Meestal samen vliegend op 10-20 m van elkaar, soms verder uit elkaar; ook samen rustend op spuwker. Bij landen op spuwker soms naar elkaar bedelgedrag vertonend.

Determinatie en leeftijd

De determinatie als Rotszwaluw is eenvoudig. De com-

binatie van formaat, overwegend bruingrijs en vrij donker verenkleed zonder opvallende tekening, witte vlekjes in de staart en donkere ondervleugeldeken sluit alle andere zwaluwen uit. Vale Rotszwaluw is veel lichter, zeker op de onderdelen en met name op de anaalstreek, en is iets kleiner dan Rotszwaluw (Turner & Rose 1989). De beschrijving van de vogels van Westenschouwen is uitgebreid maar bevat wel de voor een zekere determinatie cruciale kenmerken, inclusief de witte staartvlekjes. De beschrijving van de vogels van Westenschouwen is uitgebreid en past goed op Rotszwaluw, inclusief de beschreven roep. Het feit dat de donkere ondervleugeldeken niet opvielen verklaren de waarnemers doordat de vogel langdurig recht op de waarnemers af vloog en door de vrij matige lichtomstandigheden. Voor beide gevallen geldt dat het ontbreken van foto's of video-opnamen geen probleem vormde voor aanvaarding. De documentatie van de vogels van Hoorn is door de vele foto's en video-opnamen zeer compleet en vormde daarmee voor de CDNA een hamerstuk.

Alleen bij de vogels van Hoorn was op basis van de goede foto's in zit bepaling van de leeftijd mogelijk. Beide waren in eerste winterkleed vanwege de duidelijke vuilwitte randen in het verenkleed, vooral op de dekken en plaatselijk op de bovendelen, zoals de binneste schouderveren (door de postjuvenile rui vanaf september waren de lichte randen op de kop en bovendelen al grotendeels vervangen). Bij adulte zijn deze randen smal (wanneer vers geruid) of afwezig (Nils van Duivendijk in litt, Kees Roselaar in litt).

Voorkomen en verspreiding

Rotszwaluw broedt in bergachtige streken in Midden- en Zuid-Europa en grote delen van Centraal-Azië. In Europa is het overwegend een standvogel (hoewel noordelijk broedende vogels in de winter wel naar het zuiden trekken), terwijl vogels in Azië een duidelijk trekgedrag vertonen (Turner & Rose 1989). Het afdwalen van exemplaren naar noordelijker gelegen streken in het voorjaar, de zomer en het (late) najaar is een bekend verschijnsel. Zo zijn er tot en met 2005 waarnemingen in België (3), Brittannië (6), Denemarken (5) en Zweden (1). De waarnemingen in Nederland in november 2006 volgden op een influx in Zuid-Zweden in de laatste decade van oktober 2006 (cf van den Berg & Haas 2006).

De drie waarnemingen van november 2006 zijn aanvaard door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). In de vergadering van 1 september 2007 heeft de CDNA besloten de drie gevallen afzonderlijk te aanvaarden, waarbij is aangetekend dat het goed mogelijk is dat de gevallen van IJburg en Hoorn op dezelfde exemplaren betrekken hadden (de afstand tussen beide locaties is c 30 km en wanneer ze de IJsselmeerkust in noordelijke richting hebben gevolgd is het

goed denkbaar dat ze in Hoorn zijn terecht gekomen). De kans dat de vogels van Westenschouwen dezelfde waren als die van IJburg en/of Hoorn lijkt daarentegen zeer gering, vanwege de grote afstand tussen deze locaties (minimaal 115 km) en het feit dat de vogels bij Westenschouwen in noordelijke richting vlogen terwijl de beide andere twee dagen eerder in IJburg (ten noorden van Westenschouwen) waren gezien. Door deze beslissing zijn dus in totaal zes Rotszwaluwen op de Nederlandse lijst geplaatst. Eerdere meldingen in Nederland (alle van exemplaren die in de trektijd langsvlogen bij bekende trektelposten) zijn afgewezen omdat de documentatie door de CDNA onvoldoende werd geacht.

Dankzegging

Nils van Duivendijk (CDNA) en Kees Roselaar waren behulpzaam bij de leeftijdsbepaling van de vogels van Hoorn.

Summary

EURASIAN CRAG MARTINS IN THE WESTERN NETHERLANDS IN NOVEMBER 2006 On 5 November 2006, two Eurasian Crag Martins *Ptyonoprogne rupestris* were seen briefly by two birders at IJburg, Amsterdam, Noord-Holland, the Netherlands. On 7 November, two were briefly seen (and one also heard) by four birders at Westenschouwen, Zeeland, the Netherlands. From 14 November, up to two were seen (almost) daily (but in the first days only briefly) at Hoorn, Noord-Holland (c 30 km north of IJburg along the IJsselmeer coast). On 17 November, the first photographs of the two birds at Hoorn were made and, on 18 November, the two were seen for prolonged periods, both at rest and in flight, during the whole day by several 100s of birders. The last sightings at the latter site concerned a single bird until 24 November. These three records are the first for the Netherlands. It is well possible that the birds at Amsterdam and Hoorn refer to the same birds but the records have been accepted as separate individuals by the Dutch rarities committee (CDNA), making a total of six. The birds at Hoorn were aged as first-year, based on the broad off-white fringes on the coverts and upperparts. Previous reports have all been rejected because they related to fly-by birds rendering insufficient documentations.

Verwijzingen

- Baars, R 2007. Rotszwaluwen op IJburg. Gierzwaluw 44 (4): 31-34.
van den Berg, A B & Haas, M 2006. WP reports: late September-early November 2006. Dutch Birding 28: 371-390.
Boon, L J R & Slaterus, R 2007. Cursorius videojaaroverzicht 2006. Dvd. Haarlem.
Hotting, M & Ebels, E B 2006. DB Actueel: Eindelijk Rotszwaluwen. Dutch Birding 28: 410-412.
Plomp, M, Berlijn, M, Ebels, E B, Groenendijk, C, Lagerveld, S, van der Maat, G, Menkveld, E, Meulmeester, I, Opperman, E & Sponselee, R 2007. Dutch Birding videojaaroverzicht 2006. Dvd. Linschoten.
Turner, A & Rose, C 1989. A handbook to the swallows and martins of the world. Londen.

Enno B Ebels, Joseph Haydnlaan 4, 3533 AE Utrecht, Nederland (ebels@wxs.nl)

Rob G M Baars, Lampenistenstraat 42, 1019 TH Amsterdam, Nederland (Rob_Baars@planet.nl)

Maarten Hotting, Dom Helder Camarastraat 95, 1447 ZS Purmerend, Nederland (Maarhot13@hotmail.com)

Cor Oskam, Karel Doormanstraat 17, 2851 TS Haastrecht, Nederland (cor.oskam@wxs.nl)

Moussier's Redstart at Cabo de São Vicente, Portugal, in November 2006-January 2007

Ray P Tipper & Kev M Wilson

Kev Wilson and his family were on a holiday at A Rocha bird observatory at Mexilhoeira Grande, Algarve, Portugal, when, on 16 November 2006, they visited Cabo de São Vicente, mainland Europe's most south-westerly point (37:01 N, 08:60 W). As they approached the cape, a 'ringtail' harrier *Circus* flew across the road some distance ahead. The road is narrow and the presence of other traffic prevented an immediate stop. By the time the parking area beside the 17th century Forte de Beliche was reached, the harrier had vanished. However, there were Dartford Warblers *Sylvia undata* and Sardinian Warblers *S. melanocephala* and chats to watch, and suddenly a robin-sized chat sat on top of a bush 60 m away. Its striking orangey-red underparts and black upperparts broken by a blazing white supercilium and wing-patch were features that KW recognized instantly as belonging to a male Moussier's Redstart *Phoenicurus moussieri*, a species with which he

had become familiar in Morocco a few years earlier. The bird was in view for less than 2 s and, realizing it was a highly significant record for Portugal, KW was anxious to relocate and photograph it. The demands of a young family prevented an immediate search and it was not until an hour later that he cautiously approached the area again. The Moussier's Redstart soon reappeared, spending periods of up to 30 s perched prominently on bushes, but would not tolerate a close approach. KW was, however, able to video the bird from c 30 m, obtaining small but recognizable images.

KW returned on the morning of 19 November. On this day, the redstart was seen initially by the fort and then in adjacent scrub across the main road. This latter area (plate 427) became its preferred domain to which it remained faithful for at least two months, being last seen there on 14 January 2007. Other birders, including Ray Tipper, Colin Key and Simon Wates, saw it during the

425 Moussier's Redstart / Diadeemroodstaart *Phoenicurus moussieri*, adult male, Cabo de São Vicente, Algarve, Portugal, 13 December 2006 (Ray P Tipper)

first weeks of its stay and RT obtained a series of photographs. It was often difficult to observe and on some days could not be located at all. Indeed, after 19 December 2006 it was recorded only once, on 14 January.

It should be noted that elsewhere the date of discovery has been incorrectly quoted as 11 November 2006 (eg, *Birding World* 20: 38, 2007, and *Dutch Birding* 29: 35, 2007).

Description

The following description is based on field observations and notes by KW, RT and SW and photographs by RT (cf *Dutch Birding* 29: 55, plate 70, 2007).

SIZE & STRUCTURE Typical redstart, larger than European Stonechat *Saxicola rubicola* and smaller than Black Redstart *P. ochruros*, both of which present nearby.

PLUMAGE Head and upperparts black, boldly patterned with long, wide, white supercilium meeting above bill and continuing to neck, where flaring into rectangular wedge, and striking white wing-patch formed by white bases to inner primaries and secondaries. Uppertail-coverts, rump and outer rectrices bright orange-rufous, inner rectrices and tip of outer web of outer rectrices black. Throat, breast, belly and undertail bright orange-rufous; vent white. Orange-rufous breast-feathers and black crown- and mantle-feathers tipped white, although some of mantle-feathers tipped brownish-orange. Black ear-coverts on left side, but not right side, streaked white with some bleeding of orange-rufous below to rear.

BARE PARTS Iris, bill, leg, foot and claws black.

VOICE Call heard twice by SW. On first occasion, attention in fact drawn to bird by short, dry, rasping call. Some time later, rasping note repeated twice in quick succession when flying from nearby bush and described (by SW in litt) as looser, dryer and less cracking sound than 'pebble-rubbing' of Black Redstart. (On 19 November, KW watched the bird singing yet was unable to hear any song (or sub-song) at 60 m range.)

BEHAVIOUR Tail-shivering observed on several occasions when perched on bare twig. Flight low, swift and direct.

Identification and ageing

Male Moussier's Redstart is unique among redstarts in possessing a broad white band stretching around the forehead, over the eye and arching around the back of the ear-coverts. Identification was thus straightforward. First-winter males are similar to adults but are distinguishable at close range by dark brown (as opposed to black) outer greater coverts and primary coverts, both of which show buff fringes. The white head-band is often sullied with black flecking and may be incomplete around the forehead (Cramp 1988). The pale-tipped body feathers and the absence of any brown feathers in the wing clearly established the Cabo de São Vicente individual as an adult male in fresh plumage.

Habitat

In Morocco, Moussier's Redstart largely occupies rough hillsides from 500 m to 3200 m within which its choice of habitat is catholic, encompassing shrubby slopes, open Holm Oak *Quercus ilex* woodland, Atlas Cedar *Cedrus atlantica* forest edges and clearings, dry steppe and poorly vegetated rocky ground above the tree line. Where its range reaches coastal regions, it is found principally in Argan *Argania spinosa* bush although it is also

present in orchards, gardens and farmed valleys (Thévenot et al 2003).

The Cabo de São Vicente peninsula is exposed and windswept and over the majority of its area shrubs grow to not more than 2 m, with most considerably smaller. Where the Portugal bird set up its territory, the vegetation was dominated by Phoenician Juniper *Juniperus phoenicea*, African Sandalwood *Osyris lanceolata*, Mastic Tree *Pistacia lentiscus*, several *Cistus* species, the buckthorn *Rhamnus lycioides*, the olive *Phillyrea angustifolia* and Dwarf Fan Palm *Chamaerops humilis*. It was apparent, however, that it chose a tract of land that was not entirely overgrown and contained several tracks and patches of ground that revealed bare earth and sand.

Food and behaviour

Snow & Perrins (1998) describe the diet of Moussier's Redstart as insects taken on the ground and in the air in brief pursuit flights. They further state that fruit is eaten at least occasionally.

On 13 and 15 December, RT spent a total of c 10 h attempting to photograph the redstart, using a stationary vehicle as a hide. During that time, the bird was seen on at least 25 separate occasions. Only four times was it seen on the ground, although once it remained there for an extended period of 4-5 min while it searched and probed the hardened earth and sand with its bill. Whilst foraging, it moved c 40 m along a disused track, utilising a sprightly, hopping gait much like that of a Bluethroat *Luscinia svecia*. RT was able to employ successfully a wait-and-see approach to photography because the redstart was frequently coming to berries to feed. It was particularly attracted to a sprawling bush that comprised an intermingling growth principally of Phoenician Juniper, African Sandalwood, buckthorn and Mastic Tree. It was seen to eat berries of the juniper, which it swallowed whole, and was also thought to be taking Mastic Tree berries but that was never actually witnessed with certainty. At its most frequent, it returned to feed at intervals of c 20 min but sometimes it would be absent for an hour or even more, especially in the afternoon. So far as we have been able to ascertain from a review of the literature, this is the first recorded instance of Moussier's Redstart consuming juniper berries.

As mentioned earlier, KW witnessed the bird singing and this is noteworthy in that neither Cramp (1988) nor Keith et al (1992) make reference to singing outside the breeding season although it should not be unexpected as congeners like Black Redstart are well known to sing in autumn and winter.

Distribution and movements

Moussier's Redstart is endemic to north-western Africa. The range covers almost the entirety of Morocco and Tunisia as well as Algeria north of a south-west to north-east line drawn from c 30:00 to 32:00 N and a comparatively small area of north-western Libya where it has not been proved but is suspected of breeding (Snow & Perrins 1998). It is a resident or partial resident at lower elevations as well as an altitudinal, and perhaps short-distance migrant (Cramp 1988), with birds breeding in

426 Moussier's Redstart / Diadeemroodstaart *Phoenicurus moussieri*, adult male, Cabo de São Vicente, Algarve, Portugal, 13 December 2006 (Ray P Tipper)

427 View of site occupied by Moussier's Redstart *Phoenicurus moussieri* at Cabo de São Vicente, Portugal, during November 2006-January 2007, 15 December 2006 (Ray P Tipper)

TABLE 1 Records of Moussier's Redstart *Phoenicurus moussieri* outside North Africa / gevallen van Diadeemroodstaart *Phoenicurus moussieri* buiten Noord-Afrika

<i>Britain</i>	<i>Malta</i>
24 April 1988, Dinas Head, Dyfed, Wales, male (Barrett 1992)	3 December 1933, Kalafrana, male
	14 April 1958, Madliena, male
	5 March 1974, Delimara, three males
	8 March 1974, Miziep, two males (doubts have been expressed as to the authenticity of this record)
<i>France</i>	18 March 1974, Siggiewi, male
14 May 1993, Ouessant, Finistère, female (Gantlett 1994, Dubois et al 2000)	18 March 1974, Ta' Zuta, male *
	15 May 1976, San Raflu, Gozo, male
	2 November 1976, Miziep, male *
<i>Greece</i>	3 April 1977, Wied ix-Xoqqa, limits of Birzeggub, female *
30 March 1988, Methoni, Messinia, adult male (cf Handrinos & Akriotis 1997)	7 April 1982, Dwejra, Gozo, three males
18 September 1994, Sykia, Chalkidiki, adult male (Handrinos & Akriotis 1997)	27 November 1992, locality unknown, male *
	'November' 1998, Marsaxlokk, male *
<i>Italy</i>	9 April 2000, Dwejra, Gozo, four males
18 May 1906, Reggio di Calabria, Calabria, probably male (Andrea Corso in litt)	15 March 2005, Zebbug, Gozo, male
27 February 1987, Lampedusa, Isole Pelagie, male (Andrea Corso in litt)	19 March 2005, Zurrieq, female, trapped *
10-15 November 1993, Zannone, Lazio, male (Andrea Corso in litt)	'October' 2005, Mtahleb, first-winter male, trapped *
24 April 2001, Lampedusa, Isole Pelagie, male (Andrea Corso in litt)	The seven listings marked with an asterisk (*) are previously unpublished records traced by Natalino Fenech in the course of ongoing research undertaken for eventual publication (Natalino Fenech in litt). All other records were collated and supplied by John Azzopardi (in litt).
We have been unable to trace a written record of the sex of the Calabria individual. Andrea Corso (in litt) has informed us that the bird was shot and preserved in the collection of Conte Arrigoni degli Oddi but has since been lost. In his opinion, it was certainly a male as the hunters/trappers of the time would have recognised it as such and were much more likely to have overlooked a female.	
Corso (2005) postulates that Moussier's Redstart might well be a more frequent visitor to Pantelleria and the Isole Pelagie in the southern Sicillian Channel but its true status is concealed by the lack of regular observations there. This view is supported by the comparative frequency with which the species is recorded in Malta which is only c 250 km to the east of Pantelleria (John Azzopardi in litt, Andrea Corso in litt).	<i>Portugal</i>
	16 November 2006 to 14 January 2007, Cabo de São Vicente, Algarve, adult male (this paper)
	<i>Spain</i>
	7 April 1985, Ebro delta, Tarragona, male (de Juana et al 1994, de Juana 2006)
	26 April 2000, Málaga, Málaga, male (de Juana et al 2002, de Juana 2006)
	On 8 April 2007, a male was seen at El Acebuche information center, Doñana National Park, Huelva, Spain (van den Berg 2007, Gutiérrez 2007). This report has not been accepted (yet) by the Spanish rarities committee.

Note: There are several other 'records' of Moussier's Redstart in Europe which may well be genuine but because of insufficient, or the absence of, documentation are not considered acceptable. The following have come to our attention:

- 'Summer' 1842, Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, adult male, shot, specimen lost (Gätke 1900, Vauk 1972). This represents the northernmost 'record' for Europe.
- 29 May 1993, Sint Andries, Brugge, Belgium, male, no written record submitted (Gantlett 1994, Gerald Driessens in litt, Marnix Vandegehuchte in litt)
- 3 April 2004, Reggio di Calabria, Calabria, Italy, male, no written record submitted (Andrea Corso in litt)

and above the 2000-2500 m zone descending to lower levels in winter. In Morocco, birds begin to move out of the High Atlas by mid-September and are absent from November to February, most returning during mid-February to early March (Thévenot et al 2003).

The individual at Cabo de São Vicente represents the first record of Moussier's Redstart for Portugal (subject to acceptance by the Portuguese rarities committee). Its appearance away from North Africa, although exceptional, is not without precedent. In the Iberian Peninsula, there have been two records in Spain, with an additional recent report of a male that is yet to be reviewed by the Spanish rarities committee (table 1) and, elsewhere in Europe, records come from Britain (1), France (1), Greece (2), Italy (4) and Malta (hitherto regarded as nine but see table 1).

Perusal of the records in table 1 reveals several interesting features. Of the 26 records involving 34 individuals, only seven were autumn arrivals, just three were females and it appears that all but the 1993 Italian bird, which was observed over a period of six days, were recorded merely on one day. The Portugal individual is, therefore, the first-ever known to take up a winter territory outside North Africa. The significant preponderance of males is perhaps suggestive that out-of-range females have been overlooked. Excluding those from Malta and the Isole Pelagie ('Pelagic Islands'), Italy, which are situated relatively close to the African mainland, there remain only nine records, which is perhaps a more graphic presentation of the species' rarity in 'mainland Europe'.

Acknowledgements

We wish to thank John Azzopardi, Arnoud van den Berg, Andrea Corso, Lucien Davids, Gerald Driessens, Philippe Dubois, Enno Ebels, Gorka Gorospe, Marcel Haas, Colin Key, Nikos Probonas, Roger Riddington, José Tavares, Yannis Tsougrakis, Marnix Vandegehuchte and Steve Young, all of whom provided information and/or references relating to previous European records of Moussier's Redstart. We are especially grateful to Natalino Fenech for sharing so willingly with us, and allowing us to quote, unpublished Maltese records. João Jara reviewed dates of sightings of the Portuguese bird and Simon Wates discussed his observations with RT and helped greatly by identifying plants for us.

Samenvatting

DIADEEMROODSTAART OP CABO DE SÃO VICENTE, PORTUGAL, in NOVEMBER 2006-JANUARI 2007 Van 16 november 2006 tot en met 14 januari 2007 verbleef een adult mannetje Diadeemroodstaart *Phoenicurus moussieri* op Cabo de São Vicente, Algarve, Portugal, een schiereiland op het zuidwestelijkste puntje van het vasteland van Europa. De vogel kon makkelijk worden herkend aan de zwarte bovenzijde en kop met een zeer opvallende lange witte wenkbrauwstreep, de oranje onderdelen en de opvallende witte vleugelvlek. Het was een adulte op grond van de eveneens zwarte (niet donkerbruine) grote dekveren en handpendekveren. De vogel verbleef in een terrein met spaarzame, lage vegetatie met gedeeltes met kale bodem.

Diadeemroodstaart is een endem van Noordwest-Afrika. De soort is ook vrij regelmatig vastgesteld op Malta en de Isole Pelagie, Italië, die beide relatief dicht bij de Noordwest-Afrikaanse kust liggen. Indien die gevallen niet worden meegerekend zijn er nog negen andere gevallen in Europa, en wel in Brittannië (1), Frankrijk (1), Griekenland (2), Italië (2), Portugal (1; dit artikel) en Spanje (2).

References

- Barrett, M 1992. Moussier's Redstart: new to Britain and Ireland. *Br Birds* 85: 108-111.
- van den Berg, A B 2007. WP reports: March-early May 2007. *Dutch Birding* 29: 168-183.
- Corso, A 2005. *Avifauna di Sicilia*. Palermo.
- Cramp, S (editor) 1988. *The birds of the Western Palearctic* 5. Oxford.
- Dubois, P J, le Maréchal, P, Olivoso, G & Yésou, P 2000. *Inventaire des oiseaux de France. Avifaune de la France métropolitaine*. Paris.
- de Juana, E & Comité Ibérico de Rarezas de la SEO 1994. *Observaciones homologadas de aves raras en España y Portugal*. Informe de 1992. *Ardeola* 41: 103-118.
- de Juana, E & Comité de Rarezas de la SEO 2002. *Observaciones de aves raras en España, año 2000*. *Ardeola* 49: 141-171.
- de Juana, E 2006. *Aves raras de España. Un catálogo de las especies de presentación ocasional*. Barcelona.
- Gantlett, S 1994. 1993: the Western Palearctic year. *Birding World* 7: 24-37.
- Gätke, H 1900. *Die Vogelwarte Helgoland*. Second edition. Braunschweig.
- Gutiérrez, R 2007. Rare birds in Spain. Website: www.rarebird-spain.net/arbsr704.htm. Update 7 May 2007.
- Handrinos, G & Akriotis, T 1997. *The birds of Greece*. London.
- Keith, S, Urban, E K & Fry, C H (editors) 1992. *The birds of Africa* 4. London.
- Snow, D W & Perrins, C M (editors) 1998. *The birds of the Western Palearctic*. Concise edition. Oxford.
- Thévenot, M, Vernon, R & Bergier, P 2003. *The birds of Morocco. An annotated checklist*. BOU Checklist 20. Tring.
- Vauk, G 1972. *Die Vögel Helgolands*. Hamburg.

Ray P Tipper, Apartado 278, 8800 Tavira, Portugal (tipper@mail.telepac.pt)
Kev M Wilson, Gibraltar Point NNR, Gibraltar Road, Skegness, Lincolnshire PE2 4SU, UK
(lincstrust@gibpoint.freemove.co.uk)

Greater Sand Plovers in Tunisia in November-December 2005 and November 2006

On 25 November 2005, a group of the Swiss birdwatching tour company Liberty Bird guided by Raffael Ayé found and photographed two Greater Sand Plovers *Charadrius leschenaultii* at Guellala on the island of Jerba, Medenine, Tunisia (33°45'48.6" N, 10°52'57.0" E). Probably the same birds were seen again and videoed at the same location by Chantal Guggenbühl and Martin Spiess on 8 December 2005 (Martin Spiess in litt). A year later, on 24 November 2006, another Liberty Bird group guided by MS found a first-winter Greater Sand Plover near Rsifette, Gulf of Bou Grara, Medenine, Tunisia, c 25 km across from Guellala on the mainland (33°55'08.9" N, 10°55'48.5" E). These observations represent the third and fourth record (third to fifth individual) of this species for Tunisia.

Description and identification

The two birds at Guellala were noticeably larger than a Kentish Plover *C. alexandrinus* next to them, with a distinct horizontal stance and pear-shaped body, long rear end, large 'square' head, long and heavy but pointed bill, wider diffuse but continuous breast-band and with no pale band on the nape. The legs were olive-grey. The combination of large size, posture, large bill, lack of a pale nape-band and olive-grey legs identifies both birds as Greater Sand Plover. Lesser Sand Plover *C. mongolus* was excluded based on the long and heavy pointed bill with a long nail (shorter and blunter in Lesser Sand), proportions (square rather than rounded head, elongated rear end, horizontal rather than vertical stance with pear-shaped body) and olive-grey (rather than almost black) legs (Hirschfeld et al 2000). The birds could not be aged but probably were adults due to the uniform-looking upperparts.

428 Greater Sand Plover / Woestijnplover *Charadrius leschenaultii*, Guellala, Jerba, Medenine, Tunisia, 25 November 2005 (Raffael Ayé)

The bird at Rsifette was also obviously larger and bulkier than accompanying Kentish Plovers, with a heavier head and longer and stronger but pointed bill (distance between the base of the bill and rear end of the eye was shorter than the bill length), the breast-band was more diffuse and complete and the nape was uniform with the mantle and crown. In flight, the toes clearly projected beyond the tail-tip. These are characteristic features for Greater Sand Plover. Lesser Sand Plover was again excluded by the proportions of the bird and the long and pointed bill with a rather long nail, by the feet projecting clearly beyond the tail-tip in flight, and by the distance between the bill-base and rear end of the eye being shorter than the bill length, which is a distinct character to distinguish Greater Sand from Lesser Sand (Hirschfeld et al 2000). The contrast between the wing-coverts with pale fringes and the more uniform scapulars indicates that it was a first-winter bird.

Discussion

Greater Sand Plover winters in the south-eastern Mediterranean area, along the Red Sea and the shores of Australasia and the Indian Ocean (del Hoyo et al 1996). Urban et al (1986) state that it is frequent to rare along the African Mediterranean coast west to Tunisia (Jerba, Korba). In Egypt, it occurs during summer and may occasionally breed (Cramp & Simmons 1983, Snow & Perrins 1998). Cramp & Simmons (1983) mention six records in Libya (before the 1980s) although no records for that country are given anymore in Snow & Perrins (1998). However, it is probably not so uncommon there because, for instance, 15 were seen by an ornithological expedition on 21 July 1993 at Geziret al Elba (Meininger et al 1996). Previously, there were only two records from Tunisia (Isenmann et al 2005): one near Korba, Nabeul, on 26 June 1979 (Brinkman 1980) and one at Sebkhet Dreiaa, Gabès, on 23 February 1999 (Ayé & Roth 2000a).

Large numbers of waders winter in the Gulf of Gabès,

429 Greater Sand Plover / Woestijnplover *Charadrius leschenaultii*, Rsifette, Gulf of Bou Grara, Medenine, Tunisia, 24 November 2006 (Otto Heeg)

especially on the mudflats between Sfax and Gabès created by high tides unique for the entire Mediterranean Sea (Isenmann et al 2005). More than 113 000 waterbirds were counted in the whole Gulf of Gabès in September-October 1999, of which more than 70% were waders (Bos et al 2001). Ornithological coverage of this area is weak and single individuals of rarer species may well have passed unrecognised in the past, as is illustrated by recent records of American Golden Plover *Pluvialis dominica*, Pacific Golden Plover *P. fulva* and Terek Sandpiper *Xenus cinereus* (Ayé & Roth 2000b, McGeehan & Meininger 2000, Ayé & Roth 2001, Ayé 2004). It is, therefore, possible that Greater Sand Plover is a regular winter visitor at least to the coast of south-eastern Tunisia. Further west in North Africa, the species is very rare, with the first for Morocco having been videoed at Merzouga on 13 March 2006 (Peter van Rooij in litt); this report has been submitted to the Moroccan rarities committee.

Differences between the subspecies of Greater Sand Plover in non-breeding plumage are subtle and the descriptions do not allow a subspecific identification. However, all specimens of non-breeding Greater Sand Plover from Egypt and the Levant coast analysed by Hirschfeld et al (2000) belonged to the Middle Eastern subspecies *C. l. columbinus* (Anatolian Sand Plover), with the exception of one undated bird from northern Israel of the Transcaucasian and Transcasian subspecies *C. l. crassirostris*. The birds observed in Tunisia therefore most probably belonged to *C. l. columbinus*.

Acknowledgements

We thank all the participants of the two Liberty Bird tours. Otto Heeg who took part in the 2006 tour was able to take photographs of the bird in November 2006

and kindly let us use them. Tobias Roth commented on the manuscript.

References

- Ayé, R 2004. Troisième observation d'un Pluvier fauve *Pluvialis fulva* en Tunisie. *Alauda* 72: 3664.
 Ayé, R & Roth, T 2000a. Trip report Tunisia: 22nd February to 5th March 1999. Website: www.birding.ch/reports/tunisia_itinerary.html.
 Ayé, R & Roth, T 2000b. Chevalier bargette *Tringa cinerea* hivernant dans le Golfe de Gabès (Tunisie). *Alauda* 68: 235.
 Ayé, R & Roth, T 2001. Observation d'un Pluvier fauve *Pluvialis fulva* dans le Golfe de Gabès (Tunisie). *Alauda* 69: 203-204.
 Bos, J F F P, van der Geest, G M, Gilissen, N L M, Pahlplatz, R, Essetti, I & Ayache, F 2001. Waterbirds in the Gulf of Gabès and other wetlands in Tunisia, autumn 1999. WIWO-report 74. Zeist.
 Brinkman, J J 1980. Greater Sand Plover *Charadrius leschenaultii* near Korba, Tunisia. *Dutch Birding* 1: 106.
 Cramp, S & Simmons, K E L (editors) 1983. The birds of the Western Palearctic. 3. Oxford.
 del Hoyo, J, Elliot, A & Sargatal, J (editors) 1996. Handbook of the birds of the world 3. Barcelona.
 Hirschfeld, E, Roselaar, C S & Shirihi, H 2000. Identification, taxonomy and distribution of Greater and Lesser Sand Plover. *Br Birds* 93: 162-189.
 Isenmann, P, Gaultier, T, El Hili, A, Azafaz, H, Dlensi, H & Smart, M 2005. Oiseaux de Tunisie / Birds of Tunisia. Paris.
 McGeehan, A & Meininger, P L 2000. American Golden Plover in Tunisia in December 1998, with comments on its identification. *Dutch Birding* 22: 25-27.
 Meininger, P L, Wolf, P A, Hadoud, D A & Essghaier, M F A 1996. Notes on the coastal birds of Libya, July 1993. *Sandgrouse* 18: 53-60.
 Snow, D W & Perrins, C M (editors) 1998. The birds of the Western Palearctic. Concise edition. Oxford.
 Urban, E K, Fry, C H & Keith, S 1986. The birds of Africa 2. London.

Manuel Schweizer, Gartenstrasse 2, CH-3176 Neuenegg, Switzerland (schw@bluewin.ch)

Raffael Ayé, Project Sino, pr Rudaki, proyezd 5, dom 1, Dushanbe, Tajikistan (raffael.aye@birding.ch)

Status of Cetti's Warbler in Saratov region, Russia

From 1993 onwards, a few Cetti's Warblers *Cettia cetti* were reported from European Russia in places where this species had not been recorded before. A number of hypotheses have been suggested to explain this phenomenon. In the Saratov region, the species was first found in the floodlands of the Yeruslan river, several km from Diakovka, Krasnyi Kut district (figure 1), in July 1993 (Zavialov 1995). It concerned an adult male in heavily worn plumage trapped in reeds by the use of mistnets and collected. Unfortunately, the specimen was lost several days later and could not be preserved. Therefore, the regional faunistic committee could not consider it as an acceptable record. Nevertheless, the species was assumed to have occurred in a natural state in the Saratov region. The trapped bird was initially er-

roneously considered to belong to the eastern subspecies *C. c. albiventris* (Zavialov et al 1996), which breeds from southern Iran east to Afghanistan and north to southern Kazakhstan (cf Cramp 1992). Later, this identification was revised by verification against a primary standard of *C. c. albiventris* and *C. c. orientalis* kept at Zoological Institute of Russian Academy of Sciences (ZISP RAS, St Petersburg, Russia) and, in the Saratov region, the species is now thought to be *C. c. orientalis* (Zavialov et al 2001), which breeds from Turkey east along the northern shores of Caspian Sea to northern Kazakhstan and along the southern Caspian shores east to Turkmenyia (cf Cramp 1992).

In spring 1994, Cetti's Warblers were seen in the Dergachy district (figure 1), where they were identified by song at suitable nesting sites but breeding could not be proven (Podolsky & Zavialov 1996). Repeated observations of individuals in the extreme east of the Saratov Trans-Volga region at a distance of more than 150 km

430 Cetti's Warbler / Cetti's Zanger *Cettia cetti orientalis*, first-year (collected at Diakovka, Krasnyi Kut district, Saratov region, Russia, on 28 August 2005), Zoological Museum of Saratov State University, Saratov, Russia, August 2006 (Vasily G. Tabachishin)

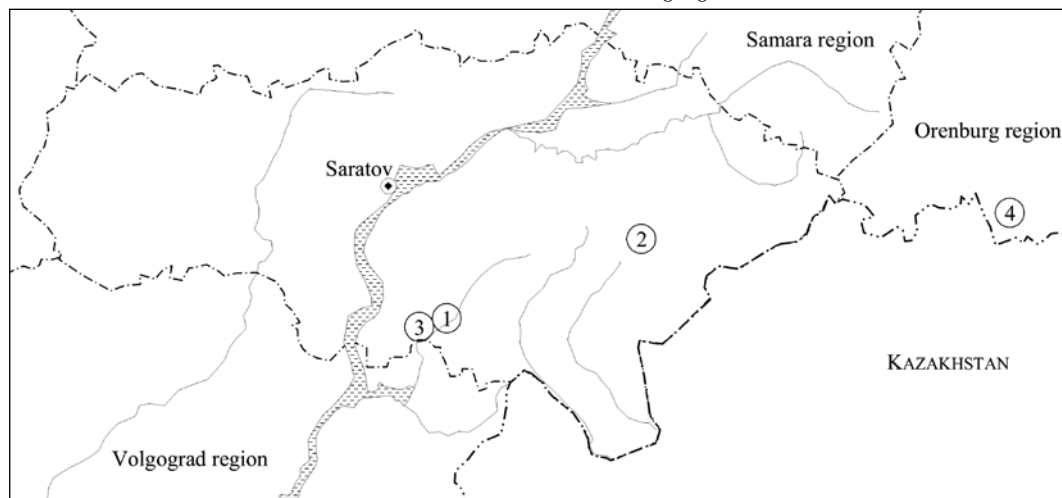
from the first location highlighted the questions about the species' status and distribution in the Saratov region, and it was decided that additional studies were required. To this goal, more than 20 expeditions by Saratov State University (biological department) and A. N. Severtsov Institute for Ecology and Evolution RAS (Saratov branch) to the extreme south-east of the Saratov region have been carried out in 1995-2006. The majority of these expeditions have not been successful, indicating that the species is rather rare, or absent in some years. In some cases, however, the species' presence in floodland sites was confirmed by singing individuals though no birds

were photographed and only one was trapped.

The latter concerned a first-year that was mistnetted and collected on 28 August 2005 near Diakovka in the reeds of the Yeruslan river floodlands, in the immediate proximity of the 1993 site. The specimen (plate 430) is kept in the Zoological Museum of Saratov State University (collection number 2741) (table 1). The bird probably hatched at this site, as it did not seem to fly well while alarming adults were in the immediate proximity of the mistnets.

In conclusion, there are only a few records of Cetti's Warbler in the Saratov region. It is classified as a prob-

FIGURE 1 Occurrence sites of Cetti's Warbler *Cettia cetti orientalis* in Saratov region and adjacent territories, Russia. **1-2** near Diakovka, Krasnyi Kut district, Saratov region; **3** near Perekopnoe, Dergachy district, Saratov region; **4** near Kuz'minka, Tashla district, Orenburg region

able breeding bird and summer visitor. Its numbers at suspected breeding sites appear to be very low. Its irregular occurrence may be explained by natural population fluctuations and a gradual expansion of its habitat. This was already suggested by Zavialov (1995) and confirmed by Morozov & Kornev (2000), who observed (on 22 May 1999) and twice trapped (on 25 May 1999) a territorial male in the Irtek river valley near Kuz'minka, Tashla district, Orenburg region (site 4 in figure 1).

References

- Cramp, S (editor) 1992. The birds of the Western Palearctic 6. Oxford.
- Morozov, V V & Kornev, S V 2000. [Supplementary data on the avifauna of the steppe zone in the Urals region.] Russian J Ornithol 88: 15-22. [In Russian.]
- Podolsky, A L & Zavialov, E V 1996. [Rare and endangered birds in the pages of the regional Red Data Book.] Fauna of the Saratov Region 1 (1): 36 – 47. [In Russian.]
- Zavialov, E V 1995. [Finds of Paddyfield Warbler (*Acrocephalus agricola*) and Cetti's Warbler (*Cettia cetti*) in the Saratov region.] Selevinia 3 (1): 41. [In Russian.]
- Zavialov, E V, Shlyakhtin, G V, Kapranova, T A, Lobanov, A V & Tabachishin, V G 1996. [Birds of the Saratov region: Passeri-

TABLE 1 Measurements (mm) of first-year Cetti's Warbler *Cettia cetti orientalis* collected at Diakovka, Krasnyi Kut district, Saratov region, Russia, on 28 August 2005

Wing length	59.9
Tail length	63.6
Tarsus length*	22.4
Exposed culmen length	10.3
Culmen length from nostril **	7.4
Bill width**	2.2

Wing formula (primaries numbered ascendantly): p4 (wing-tip) 1.7 mm longer than p3; p3 6.1 mm longer than p2; p2 14.7 mm longer than p1

* Measured from tibia-metatarsus dimple to base of middle toe; ** Measured at anterior edge of nostril

formes (Sylviidae, Muscicapidae).] Saratov. [In Russian.]

Zavialov, E V, Shlyakhtin, G V, Tabachishin, V G & Yakushev, N N 2001. [Taxonomic status of birds in the north of the Lower Volga region.] News of Saratov University, Ser Biology, special issue: 302-351. [In Russian.]

Evgeni V Zavialov, Saratov State University, Faculty of Biology, ul Astrahanskaya 83, 410012 Saratov, Russia (biofac@sgu.ru)

Vasily G Tabachishin, Saratov branch, A N Severtsov Institute for Ecology and Evolution RAS, ul Rabochaya 24, 410028 Saratov, Russia (hrustovav@forpost.ru)

Varia

The Veracruz 'River of raptors'

Autumn migration of birds of prey is a phenomenon that attracts many birders across the world. Several locations have become famous as hotspots to observe large numbers of migrating raptors. Among European birders, Falsterbo in southern Sweden, Gibraltar and the Turkish Bosphorus are well-known locations since these are geographic 'bottlenecks' where high numbers of migrating birds accumulate before crossing a larger water surface. Every year, 10 000s of raptors pass these sites. The high number of birds, often with some rare species, makes raptor migration at these sites an impressive event. However, only few European birders are aware of the most impressive autumn raptor migration in the world; in Veracruz, Mexico, no less than 5-6.5 million (!) birds of prey pass by annually. The only other migration hotspot in the Nearctic known to hold counts of more than 1 million passing raptors in a single season is Talamanca, Limón, Costa Rica, but this site is (still) less well-known than Veracruz (see www.kekoldi.org). This paper focusses on the raptor migration and on other bird species that can be seen at Veracruz and in its surroundings and gives practical information for birders who consider or plan to visit this spectacular migration point.

The Veracruz 'River of raptors'

Cardel is a small town close to the Atlantic coast in central Veracruz, eastern Mexico. With its orthogonal street pattern and busy traffic, nothing suggests this place is the centre of one of the most impressive ornithological phenomena. In 1991, members of Pronatura Veracruz, a local conservation organization, became aware of the raptor migration in this area during autumn and the first counts were initiated. The results were astonishing: 10 000s and sometimes even 100 000s of raptors were counted on a single day. The numbers were so outstandingly high that many people found it hard to believe until they saw it with their own eyes. During an average autumn, over 5 million raptors are counted, with, depending on weather conditions, up to 6.5 million birds in some years. As with most migration hotspots, the geography of the location accounts for the huge numbers of birds observed. The relatively narrow coastal plains around Cardel are bordered by mountains on one side and the Gulf of Mexico on the other. The tropical temperature, allowing the formation of rising thermals, makes the area the most efficient flyway.

Since 1992, Pronatura Veracruz has been coordinating the annual counts systematically and the name Veracruz 'River of raptors' was adopted to describe this largest

431-432 Broad-winged Hawks / Breedvleugelbuizerds *Buteo platypterus*, Veracruz, Mexico, 1 October 2004
(Adrian Binns/Jaeger Tours)

433 Broad-winged Hawks / Breedvleugelbuizerds *Buteo platypterus*, Veracruz, Mexico, 1 October 2004 (Adrian Binns/Jaeger Tours) **434** Hawkwatch tower, Chichicaxtle, Veracruz, Mexico, 11 October 2003 (Garry Bakker)
435 Swainson's Hawks / Prairiebuizerds *Buteo swainsoni*, Chavarrillo, Mexico, 8 April 2005 (Aldo Contreras)

TABLE 1 Number of migrating raptors at Veracruz, Mexico, in 2002-06 (www.hawkcount.org)

Species	Average 2002-06	Maximum (year)	Minimum (year)	Peak days
Turkey Vulture <i>Cathartes aura</i>	2 036 360	2 677 355 (2002)	1 346 704 (2006)	707 798 (17 Oct 2003) 462 117 (7 Nov 2002) 405 149 (27 Oct 2005)
Hook-billed Kite <i>Chondrohierax uncinatus</i>	146	190 (2006)	104 (2005)	41 (24 Oct 2006) 27 (27 Oct 2002)
Swallow-tailed Kite <i>Elanoides forficatus</i>	211	272 (2002)	141 (2004)	23 (8 Oct 2004) 78 (24 Aug 2002) 57 (24 Aug 2006) 55 (31 Aug 2004)
White-tailed Kite <i>Elanus leucurus</i>	87	260 (2005)	0 (2003)	258 (24 Sep 2005) 1 (27 Oct 2002) 1 (8 Oct 2005)
Snail Kite <i>Rostrhamus sociabilis</i>	5	5 (2002)	5 (2002)	2 (25 Oct 2002) 1 (several dates)
Mississippi Kite <i>Ictinia mississippiensis</i>	210 813	306 274 (2002)	171 059 (2005)	95 989 (1 Sep 2002) 51 762 (31 Aug 2002) 45 586 (2 Sep 2006)
Plumbeous Kite <i>Ictinia plumbea</i>	1	2 (2002)	1 (2005)	1 (several dates)
Bald Eagle <i>Haliaeetus leucocephalus</i>	0	1 (2004)	1 (2004)	1 (2 Mar 2004)
Northern Harrier <i>Circus cyaneus hudsonius</i>	290	735 (2006)	87 (2004)	49 (7 Nov 2002) 42 (28 Oct 2006) 40 (3 Oct 2005)
Sharp-shinned Hawk <i>Accipiter striatus</i>	2400	3152 (2002)	1973 (2004)	476 (10 Oct 2004) 325 (19 Oct 2003) 280 (10 Oct 2005)
Cooper's Hawk <i>Accipiter cooperii</i>	1986	2309 (2006)	1405 (2004)	217 (18 Oct 2005) 208 (8 Oct 2006) 206 (19 Oct 2003)
Northern Goshawk <i>Accipiter gentilis</i>	2	4 (2006)	1 (2002)	1 (several dates)
Common Black Hawk <i>Buteogallus anthracinus</i>	5	7 (2004)	1 (2003)	3 (29 Sep 2006) 2 (several dates)
Harris's Hawk <i>Parabuteo unicinctus</i>	12	25 (2006)	4 (2002)	2 (several dates)
Grey Hawk <i>Asturina nitida</i>	528	1220 (2005)	108 (2003)	136 (2 Nov 2005) 101 (29 Oct 2006) 99 (18 Oct 2005)

raptor migration in the world. From 20 August to 20 November, official counts are carried out at two watch points. The first is located on the rooftop of the Bienvenido hotel, the tallest building in Cardel. The whole rooftop has been converted into an attractive 'hawkwatch', with colourful birds of prey painted on the boardings and an information board with daily updates of the recorded species and numbers. The second spot is located at the soccer field of Chichicaxtle, a small village 11 km further inland. Here, a scaffold has been built in the middle of the field to improve views at the surrounding airspace. Depending on weather conditions the visible stream of raptors moves between Cardel and Chichicaxtle. The observers stay in touch about the latest situation by telephone and radio contact. During a regular autumn, some 900 h of registered counting are conducted.

Raptor species and numbers

The vast majority of raptors that cross the lowlands of central Veracruz is represented by only four species.

These are Turkey Vulture *Cathartes aura*, Broad-winged Hawk *Buteo platypterus*, Swainson's Hawk *B. swainsoni* and, at the start of the migration season, Mississippi Kite *Ictinia mississippiensis*. Peak migration of the latter falls within the last week of August and the first week of September. On good days numbers can increase up to several 10 000s.

The last days of August are also best to see small numbers of the spectacular Swallow-tailed Kite *Elanoides forficatus*, with up to several 10s of birds per day. After the first week of September, one needs some luck to see this species, with no more than one or a few birds per day till the end of the month. In the fourth week of September and the first decade of October, Broad-winged Hawks dominate the sky. Days with up to several 100 000s are not rare during this period and in several years, peak days with over 500 000 have been registered. Significant numbers of Turkey Vulture start to appear from the last week of September and first week of October. Peak days with 100 000s occur in the second and third week of October, with over 700 000 counted

TABLE 1 (continued)

Species	Average 2002-06	Maximum (year)	Minimum (year)	Peak days
Roadside Hawk <i>Buteo magnirostris</i>	1	1 (2005)	0 (2003)	1 (several dates)
Red-shouldered Hawk <i>Buteo lineatus</i>	9	12 (2006)	7 (2002)	2 (several dates)
Broad-winged Hawk <i>Buteo platypterus</i>	1 916 980	2 386 232 (2002)	1 512 816 (2006)	626 692 (26 Sep 2002) 545 176 (26 Sep 2004) 516 136 (7 Oct 2005)
Short-tailed Hawk <i>Buteo brachyurus</i>	2	3 (2002)	1 (2004)	1 (several dates)
Swainson's Hawk <i>Buteo swainsoni</i>	988 766	1 225 301 (2003)	467 533 (2006)	782 653 (17 Oct 2003) 389 327 (10 Oct 2005) 238 596 (12 Oct 2002)
White-tailed Hawk <i>Buteo albicaudatus</i>	0	2 (2003)	2 (2003)	1 (several dates)
Zone-tailed Hawk <i>Buteo albonotatus</i>	196	276 (2006)	139 (2003)	26 (22 Sep 2002) 23 (2 Oct 2005) 22 (30 Sep 2003)
Red-tailed Hawk <i>Buteo jamaicensis</i>	166	405 (2006)	58 (2004)	83 (18 Nov 2006) 57 (17 Nov 2006) 33 (29 Oct 2006)
Ferruginous Hawk <i>Buteo regalis</i>	1	2 (2002)	1 (2005)	1 (several dates)
Golden Eagle <i>Aquila chrysaetos</i>	4	6 (2004)	2 (2006)	1 (several dates)
Osprey <i>Pandion haliaetus</i>	2693	3028 (2003)	2174 (2004)	347 (30 Sep 2003) 249 (21 Sep 2002) 246 (8 Oct 2005)
Crested Caracara <i>Caracara cheriway</i>	2	2 (2002)	1 (2003)	1 (several dates)
American Kestrel <i>Falco sparverius</i>	3579	4329 (2003)	3084 (2004)	1197 (16 Oct 2003) 666 (8 Oct 2005) 506 (1 Oct 2003)
Merlin <i>Falco columbarius</i>	150	206 (2005)	106 (2003)	90 (7 Oct 2004) 71 (8 Oct 2005) 18 (2 Oct 2005)
Peregrine Falcon <i>Falco peregrinus</i>	661	866 (2003)	450 (2005)	224 (5 Oct 2003) 104 (5 Oct 2004) 98 (11 Oct 2002)

on a single day. The species remains common for the remaining period, with 10 000s per day far into November. From nearly absent in the first days of the month, numbers of Swainson's Hawk rapidly increase during the second week of October. The peak falls within a 10-12 day period ending at the end of the third week of the month, after which numbers drop significantly. It is a spectacular sight to see the large flocks of this species, with varying numbers of pale, intermediate and dark birds.

Clouded by the impressive stream formed by the four most abundant species, the remaining species equal 'European standards' in terms of numbers. Osprey *Pandion haliaetus* is a common species which generally numbers from a few to several dozens daily during September and October. Sharp-shinned Hawk *Accipiter striatus* is most commonly represented after the first week of October, with several dozens up to a few 100s individuals per day. This also applies to the related Cooper's Hawk *A cooperii*, which turns up in the same period. Another common species is American Kestrel *Falco sparverius*, with good days of several 100s during

the second and third week of October. Further, up to a few 10s of Peregrine Falcons *F peregrinus* can be seen daily during the first half of October.

For keen birders, the challenge is to pick out the scarcer species from the 'mainstream'. These are, for instance, Hook-billed Kite *Chondrohierax uncinatus*, Northern Harrier *Circus cyaneus hudsonius*, Grey Hawk *Asturina nitida*, Zone-tailed Hawk *B albonotus* (which can be surprisingly hard to pick out amongst Turkey Vultures), Red-tailed Hawk *B jamaicensis* and Merlin *F columbarius*, all represented by only a few dozen up to a few 100s of individuals per year. Much rarer are Plumbeous Kite *I plumbea*, White-tailed Kite *Elanus leucurus*, Harris's Hawk *Parabuteo unicinctus*, Red-shouldered Hawk *B lineatus* and Common Black Hawk *Buteogallus anthracinus*, with only single or a few individuals per year. Extreme rarities are Golden Eagle *Aquila chrysaetos*, Ferruginous Hawk *B regalis* and Northern Goshawk *A gentilis* with only a few records ever.

In addition, several raptor species more or less resident in the region can be added to the list. These are,

among others, Black Vulture *Coragyps atratus*, Snail Kite *Rostrhamus sociabilis*, Short-tailed Hawk *B. brachyurus*, Roadside Hawk *B. magnirostris*, Crested Caracara *Carcara cheriway*, Aplomado Falcon *F. femoralis* and Bat Falcon *F. rufigularis*.

Other species and birding sites

Apart from the raptors, other migrating birds are present as well. Large formations of American White Pelican *Pelecanus erythrorhynchos*, Anhinga *Anhinga anhinga* and Wood Stork *Mycteria americana* can be seen thermalling, with several 100s of birds per day. A variety of other species like White-winged Dove *Zenaida asiatica* and Scissor-tailed Flycatcher *Tyrannus forficatus* also pass in fairly high numbers. Besides the birds, an additional spectacular event is the sky filled with numerous migrating dragonflies.

Because visible raptor migration usually starts late morning, early hours can be spent birding in one of the nearby areas along the coast. The first area that is worth a visit is La Mancha, a small lagoon 15 km north of Cardel. This site offers a variety of egrets, ducks and waders. Species of interest here include White Ibis *Eudocimus albus*, Muscovy Duck *Cairina moschata* and Long-billed Curlew *Numenius americana*. Small flocks of Red-fored Parrots *Amazona autumnalis* also occur. Spectacular passerine migration can be observed over the beach and the lagoon. A two hour visit during an early morning in the second week of October produced 100s of migrating White-winged Doves, Northern Rough-winged Swallows *Stelgidopteryx serripennis* and spectacular flocks of up to a 100 Scissor-tailed Flycatchers, together with Vermillion Flycatchers *Pyrocephalus rubinus*, Ruby-throated Hummingbirds *Archilochus colubris* and several other passerines. It is thought that La Mancha sees an estimated 15 million migrating swallows, along with unknown numbers of warblers Parulidae and orioles Icteridae each autumn, although no systematic counts have been conducted yet.

Another good site is Playa Juan Angel, a stretch of beach, some pools and adjacent dry coastal scrub some 8 km north of Cardel. Along the dirt road to the beach one should look for the highly localized and endemic hummingbird Mexican Sheartail *Doricha eliza*, as well as the localized, distinctive subspecies of Rufous-naped Wren *Campylorhynchus rufinucha rufinucha*. On the beach, several species of waders and terns can be found. Do not go here on Saturdays however, since local tourists crowd the place then! A few kilometres south of Cardel, the famous town of La Antigua is worth a visit. This is where captain Cortés lived, one of the first Spanish explorers of Mexico during the 16th century. Along the river one could contact the local fishermen to arrange a boat trip to the beach. Such a trip could produce a wide variety of egrets, waders and terns, with excellent views of species like Roseate Spoonbill *Platalea ajaja*, Black Skimmer *Rynchops niger* and several good wader species. On the beach, one should look for Wilson's Plover *Charadrius wilsonia* and, particularly, Collared Plover *C. collaris*, which could prove hard to find elsewhere in the region.

Specialties found relatively nearby are the localised endemic Sumichrast's Wren *Hylorchilus sumichrasti*, found near the village of Amatlán, and Canivet's Emerald *Chlorostilbon canivetii* and White-bellied Wren *Uropsila leucogastra*, found in a remnant pocket of arid thorn forest called Colonia Francisco Barrios (located west of Chichicaxtle). Another site worth a visit is the marshland near the village of Tecolutla, where (at least, in 2003) the vulnerable endemic Altamira Yellowthroat *Geothlypis flavovellata* still occurs. These sites are dealt with in detail in Howell (1999).

Further away, but still easily incorporated in a two- to three-week trip, the areas around Catemaco ('Sierra de Los Tuxtlas') and Valle Nacional can really boost your trip list. The former site hosts Mexico's northernmost tropical lowland forest and although the area is small and the forest fragmented, good species found here include White Hawk *Leucopternis albicollis*, Tody Motmot *Hylomanes momotula*, Lovely Cotinga *Cotinga amabilis* and Mexican Anthrush *Formicarius (analisis) moniliger*, along with a number of species and subspecies endemic to the area: the endangered and hard-to-find Tuxtla Quail-Dove *Geotrygon carrikeri*, Long-tailed Sabrewing *Campylopterus (curvipennis) excellens*, Chestnut-capped Brush Finch *Buarremon brunneinuchus apertus* and Black-headed Saltator *Saltator atriceps suffusus*.

Valle Nacional is a vast area of montane rain and cloud forest just beyond the Oaxaca State border that offers excellent and varied birding. Its long list of birds includes 15 species of hummingbird, along with several trogons, toucans, tyrant-flycatchers, manakins, tanagers, warblers and jays.

Personal experiences and logistics

A visit to Veracruz in the first two weeks of October may provide the most spectacular experience. The overall number of raptors should be high, with three major species represented in fairly high numbers. Of course, the species composition changes during the season and for American Swallow-tailed Kite and Mississippi Kite, one must definitely go during the end of August.

Remco Hofland visited Cardel from 1 to 4 October 2002. After some 'average' days with only c 60 000 raptors, 4 October saw massive migration. Between 12:30 and 13:30 alone, over 80 000 birds passed, mostly Broad-winged Hawks (76 000), with 1000s of Turkey Vultures and 100s of Swainson's Hawks. Stimulated by RH's experiences, Garry Bakker and Reinoud Vermoolen visited the area from 8 to 11 October 2003. The final day was the best, with from 12:00 to 14:00 a continuous stream of c 400 birds per minute (totalling 48 000 raptors in just two hours), mainly Turkey Vultures with smaller numbers of Broad-winged Hawk – a tough job for the single person using a hand counter at the Bienvenido rooftop!

Cardel and adjacent Chichicaxtle are easily reached by highway from the city of Veracruz, c 30 km to the south. There are direct flights from Amsterdam to Veracruz. Car rental may be an option, especially if you want to explore areas further away. However, in Mexico one will find a wide variety of buses and taxis, which are fairly cheap, so

436 Broad-winged Hawk / Breedvleugelbuizerd *Buteo platypterus*, Cardel, Mexico, 27 October 2006
(Aldo Contreras)

437 Bat Falcon / Vleermuisvalk *Falco rufigularis*, Cardel, Mexico, 21 February 2002 (Aldo Contreras)

transportation should never pose a problem.

Regarding accommodation, there are several hotels in Cardel. The easiest possibility is to stay in the Bienvenido hotel itself, where one of the hawkwatches is located. It offers double rooms with air-conditioning (a must!) for approximately 480 Pesos (48 Euro). However, there are several other nearby hotels offering equal facilities for lower prices. The Bienvenido hotel has a good restaurant on the ground floor and cold drinks and fruit salads can be ordered from the rooftop.

For travelling to Mexico from the European Union countries, no special visa are required. Although not of-

ficially needed, a vaccination for hepatitis is recommended. Recommended field guides are Howell & Webb (1995) and Sibley (2000). For more information on the Veracruz 'River of raptors' project visit www.pronaturaveracruz.org. Recent count results can be found at www.hawkcount.org.

References

- Howell, S N G & Webb, S W 1995. A guide to the birds of Mexico and northern Central America. Oxford.
Howell, S N G, 1999. Where to watch birds in Mexico. London.
Sibley, D 2000. The North American bird guide. New York.

Garry Bakker, Dahlistraat 33, 2761 HB Zevenhuizen, Netherlands (garry.bakker@gmail.com)
Remco Hofland, Aert van Neslaan 336, 2341 HN Oegstgeest, Netherlands (platbuik@yahoo.com)

Aankondigingen & verzoeken

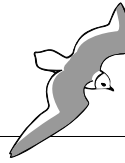
Volunteers needed in northern Greece The management of the nature reserve associated with Lake Kerkini in northern Greece, a RAMSAR and NATURA-2000 site, are seeking volunteers for 2008 to help in their attempts to monitor the migration of passerines past the lake and through the gorge of Ruppel into the Balkans. We are also seeking entomologically capable volunteers to participate in the biodiversity research project during 2008.

Lake Kerkini is one of the best and yet least-studied birdwatching sites in Europe at any time of the year and a very beautiful area, with a vast and mostly under-re-

corded biological diversity. You will undoubtedly enjoy your visit.

As well as survey volunteers, we are looking for a single person to work for three months co-ordinating the volunteers. This person will receive a small fee to cover food costs. All volunteers will receive free accommodation. Anyone who is interested should visit the website www.lake-kerkini.earthlife.net/volunteer.html to see which positions are available (as accommodation spaces are limited) and then contact Gordon Ramel at mrgordonramel@yahoo.com.

Masters of Mystery

Solutions of fourth round 2007

The solutions of mystery photographs VII and VIII (Dutch Birding 29: 237, 2007) of the fourth round of the 2007 Masters of Mystery competition appear below.

VII Nearly all entrants identified this mystery photograph as one of the *Aquila* eagles. Obviously, the mystery bird is in heavy moult. The overall impression is that it is two-coloured. Many of the lesser coverts are pale brown, whereas some fresh dark brown lesser coverts are also present. The greater coverts are heavily worn. However, obvious white tips are still visible, allowing the conclusion that in fresh condition these feathers were broadly tipped white. There is also a striking difference between old, rather uniform black-brown secondaries, some of which still show whitish tips, with two new outermost visible secondaries. The ground colour of these two fresh feathers is much paler and both show coarse well-spaced bars. These obvious differences between old and new feathers lead to the conclusion that the bird is moulting from an immature to a more adult-like plumage. Identification of immature *Aquila* eagles can be difficult. In this mystery photograph, there is no other option than to focus on the coloration of the upperparts and the pattern of the secondaries and tail-feathers.

Both Greater Spotted Eagle *A. clanga* (4% of the entrants) and Lesser Spotted Eagle *A. pomarina* (8%) were received as solutions. In both species, only the immature plumages may show barring on the secondaries, which is normally only visible at close range and in good light. In Lesser Spotted, these bars are fine and regularly spaced over the entire length of the feather. The dark bars are

about equal in width to the paler interspaces. In Greater Spotted, the barring is very fine. Thus, the bars are much narrower than the pale interspaces and do not cover the whole feather and disappear towards the feather-tip. The barring on the secondaries in the mystery bird is rather coarse and does, therefore, not fit the fine secondaries barring in both spotted eagles. Moreover, the barred secondaries in the mystery bird are new, and, therefore, more adult-like, whereas the more juvenile-like feathers are not barred. In both spotted eagles, this would be the other way around, because adults of both species have uniform dark brown secondaries without barring. This also holds true for Verreaux's Eagle *A. verreauxii* which was also received as answer (4%). This species would show, amongst other differences, black instead of dark brown fresh lesser coverts and the pale juvenile-like lesser coverts would be tinged rufous. Another candidate put forward by some of the entrants was Tawny Eagle *A. rapax* (4%). However, immatures of this species would show paler and more rufous upperparts than in the mystery bird. In addition, Tawny's secondaries barring is less prominent than in the mystery bird's two fresh (third-generation) outer secondaries.

Two other *Aquila* eagles were received as possible solutions for this mystery bird. These are Steppe Eagle *A. nipalensis* (68%) and Eastern Imperial Eagle *A. heliaca* (4%). The latter shows coarse dark brown streaks on sand-coloured upperparts, whereas the upperparts of the mystery bird are rather uniform and pale brown. Furthermore, tail-feathers of the mystery bird are evenly barred. In juvenile and immature plumages of Eastern Imperial, the tail is uniform black with a pale tip. In adult or subadult Eastern Imperial, the tail is closely barred but shows a broad black tail-band. Barring over

438 Steppe Eagle / Steppearend *Aquila nipalensis*, third calendar-year, Sat Tal, Uttaranchal, India, 10 December 2006 (Nils van Duivendijk)

439 Long-legged Buzzard / Arendbuiserd *Buteo rufinus*, immature, Hormozgan, Iran, 26 January 2007 (Edwin Winkel). Note that tarsi appear to be long and belly is only slightly paler than dark under primary coverts.

Mystery photograph IX (June)

the entire length of the tail-feather, as shown by the mystery bird, is never shown by Eastern Imperial and the bird, therefore, must be a Steppe Eagle.

This Steppe Eagle was photographed by Nils van Duivendijk at Sat Tal, Uttaranchal, India, on 10 December 2006. Another photograph of the same individual is shown in plate 438. In this photograph, the characteristic heavy bill and long conspicuous yellow gape-flange can be seen. The bird can be aged as a third calendar-year by the presence of second- as well as third-generation secondaries with a few juvenile ones, too. Note that the second-generation secondaries as well as the second-generation greater coverts in Steppe look rather similar to juvenile feathers. However, the presence of the two fresh greyish barred third-generation secondaries (numbered from outside as s2 and s3) gives an important clue to age this bird as being in its third calendar-year.

VIII Entrants identified this mystery raptor either as a Short-toed Eagle *Circaetus gallicus* (12%), one of the *Buteo* buzzards (64%), Booted Eagle *Aquila pennata* (4%) or Bonelli's Eagle *A. fasciata* (20%). Short-toed Eagle can easily be excluded, as this species would show a bluish cere. Moreover, the two *Aquila* eagles can be excluded because the mystery bird shows unfeathered tarsi and, in addition, the bill is too weak for an *Aquila* eagle. The unfeathered tarsi also readily exclude Rough-legged Buzzard *B. lagopus*, which was voted for by 8% of the entrants.

The two remaining possible species are Common Buzzard *B. buteo* and Long-legged Buzzard *B. rufinus*. Apparently, the rufous appearance led some entrants to vote for the subspecies Steppe Buzzard *B. b. vulpinus*. Also, the unbarred outer primaries fit this subspecies. However, these characters are shared with Long-legged and separating these two taxa can be difficult. As in many cases, ageing would bring us a step closer to solving this mystery but, frustratingly, ageing from this single photograph without knowing the species is problematic. The mystery photograph was reproduced rather dark in the journal, although a brighter one can be found on the

Mystery photograph X (December)

Dutch Birding website. Pointers for ageing *Buteo* species are iris colour, wing pattern and underparts streaking. The iris appears rather dark for a juvenile, which would show a yellow iris. On the other hand, it is too pale for an adult. The month when the photograph was taken could explain this. In January, the iris colour in a first-year bird may already have started to darken. Other characters, such as the apparently indistinctly bordered trailing edge to the underwing (distinctly bordered in adult) and the dark streaks on the breast (more barred in adult), point towards an immature.

Although separating Long-legged Buzzard from Steppe Buzzard on plumage alone is hampered by the variability of plumage features, the dark patches on the upperwing formed by the greater coverts and primary coverts, contrasting with the rufous median and lesser coverts, and the dark rear belly are more typical for Long-legged. Furthermore, the unbarred white bases to the upperside of the inner web of the primaries form a primary flash rather similar to juvenile Rough-legged Buzzard, supporting the identification as an immature Long-legged. Finally, the bill appears rather large and strong, while Steppe would show a weaker bill.

This Long-legged Buzzard was photographed by Edwin Winkel in Hormozgan, Iran, on 26 January 2007. It was correctly identified by 44% of the entrants. Another photograph of the same individual is shown in plate 439. The location indicates that this bird belongs to the nominate subspecies *B. r. rufinus*. It differs from Atlas Long-legged Buzzard *B. r. cirtensis* by its larger size, less streaked underparts, and less contrast between the dark patch on the belly and the underwing primary coverts.

In the fourth round of the 2007 Masters of Mystery competition, 10 out of the 25 entrants managed to identify both mystery birds correctly. From these, Stuart Piner (England) and Clemens Portofée (Germany) were drawn as the winners of a copy of *Fugler og fuglafolk på Utsira* by Bjørn Olav Tveit, Geir Mobakken and Ove Bryne donated by Utsira Bird Observatory. After four rounds, seven entrants managed to identify all eight mystery

photographs correctly. These are Fabian Bindrich (Germany), Martin Gottschling (Germany), Andrew Holden (United Kingdom), Harri Kontkanen (Finland), Martin Kühn (Germany), Stuart Piner (England) and Clemens Portofée (Germany). They are closely followed by two entrants with seven and four with six correct identifications. The names of all entrants with at least one correct identification can be viewed at www.dutchbirding.nl.

Fifth round 2007

Photographs IX and X represent the fifth round of the 2007 competition. Please, study the rules (Dutch Birding 29: 39-40, 2007) carefully and identify the birds in the photographs. Solutions can be sent in three different ways:

- by postcard to Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands
- by e-mail to masters@dutchbirding.nl
- from the website of the Dutch Birding Association at www.dutchbirding.nl

Entries for the fifth round have to arrive by **1 November 2007**. Please, indicate if you are subscribed to Dutch Birding. From those entrants having identified both mystery birds correctly, one person will be drawn who will receive a copy of *Birdpix. De beste foto's deel III* edited by Daan Schoonhoven and donated by Birdpix. Swarovski Benelux has generously agreed to sponsor this competition again in 2007. This year, the overall winner after six rounds will receive a pair of marvellous 8.5x42 EL binoculars.

Rob S A van Bemmelen, Stavangerweg 535, 1013 AX Amsterdam, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)
Dick Groenendijk, Elzenstraat 14, 4043 PB Opheusden, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)
Jan Eerbeek, De Peel 2, 4041 EL Kesteren, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)

CDNA-mededelingen

Recente CDNA-besluiten Op de vergadering van 1 september 2007 zijn door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) de volgende besluiten genomen. Vijf soorten zijn bekrachtigd als nieuwe soort voor Nederland: Vale Gierzwaluw *Apus pallidus* (Vlieland, Friesland, 20-21 oktober 2006); Huisgierzwaluw *A. affinis* (IJmuiden, Noord-Holland, 20 november 2006); Rotszwaluw *Ptyonoprogne rupestris* (IJburg, Amsterdam, Noord-Holland, 5 november 2006 (twee), Westenschouwen, Zeeland, 7 november 2006 (twee) en Hoorn, Noord-Holland, 14-24 november 2006 (twee)); Italiaanse Kwikstaart *Motacilla cinereocapilla* (Camperduin, Noord-Holland, 16 april 2006, en Flevocentrale, Flevoland, 22 april 2006); en Daurische Spreeuw *Sturnus sturninus* (Vlieland, 11-12 oktober 2005). De melding van een Huisgierzwaluw op Terschelling, Friesland, op 17 mei 2001 is pas recent ingediend en nog in behandeling. De Rotszwaluwen zijn na rijp beraad als zes individuen aanvaard, waarbij is aangetekend dat het goed mogelijk is dat de vogels van IJburg en Hoorn dezelfde waren (die zich in noordelijke richting langs de IJsselmeerkust hadden verplaatst). De mogelijke Italiaanse Kwikstaart van Makkum, Friesland, op 2-20 mei 2004 (cf Dutch Birding 26: 219-221, 2004) is nog in behandeling maar komt waarschijnlijk als 'onbestede' 'Witkeelkwikstaart' *M. cinereocapilla/iberiae* in de boeken. De twee eerdere gevallen van Daurische Spreeuw die tot nu toe door de CDNA als (vermoedelijke) 'escapes' werden beschouwd (Den Oever, Noord-Holland, 15 mei 1999, en Duiven, Gelderland, 5 november 1999) zijn momenteel in herroulatie om te beoordelen of de status van deze twee gevallen in het licht van de Vlieland-vogel gewijzigd zou moeten worden.

Herbeoordeling van een voorheen afgewezen melding

van een Kleine Geelpootruiter *Tringa flavipes* bij Yerseke, Zeeland, in april 1964 (Limosa 37: 311-314, 1964) heeft geresulteerd in aanvaarding; met terugwerkende kracht gaat het om het eerste geval voor Nederland.

Ten aanzien van (overige) herroulaties is besloten om het enige geval van Balkankwikstaart *M. feldegg* (Delfzijl, Groningen, 10 mei 1988; Dutch Birding 12: 1-2, 1990) opnieuw te beoordelen omdat zekerheid omtrent de determinatie zonder informatie over het geluid op basis van de huidige kennis misschien niet mogelijk is. Onderzoek aan de c 30 Nederlandse balgen van (mogelijke) Steppebuizers *Buteo buteo vulpinus* heeft opgeleverd dat er hooguit één aanvaardbaar lijkt; deze conclusie moet nog door de CDNA worden geformaliseerd.

Ten aanzien van taxa waarvoor de zogeheten 'omgekeerde bewijslast' geldt is besloten om deze onveranderd te laten gelden voor IJslandse Brilduiker *Bucephala islandica*; dit betekent dat het vrouwtje dat op 23 februari 2007 werd gefotografeerd op het Ketelmeer, Flevoland (cf Dutch Birding 29: 129, plaat 153, 2007) – ook wanneer de determinatie bevestigd wordt door de CDNA – niet aanvaardbaar is als nieuwe soort voor Nederland.

Er zijn geen (onder)soorten toegevoegd aan of afgevoerd van de lijst met beoordeeltaxa.

Op het personele vlak zijn de volgende wijzigingen te melden: Roland van der Vliet zal de commissie na de wintervergadering van begin 2008 verlaten omdat zijn termijn verstreken is. Zijn opvolger als commissielid is vanaf dat moment Willem van Rijswijk. Eén van de huidige leden zal in diezelfde vergadering worden benoemd als Rolands opvolger als voorzitter. LAURENS B STEIJN & ROLAND E VAN DER VLIET

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic mainly in **late July-early September 2007**. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by a rarities committee. Observers are requested to submit their records to each country's rarities committee. Corrections are welcome and will be published.

DUCKS TO GREBES Two **Fulvous Whistling Ducks** *Dendrocygna bicolor* at Embalse de Ciguaña, Tenerife, Canary Islands, in late July were regarded as escapes. In the Netherlands, the largest summer flocks of **Ruddy Shelduck** *Tadorna ferruginea* numbered 410 at Eemmeer near Blaricum, Noord-Holland, on 4 August and 110 at Ketelmeer, Overijssel, on 21 August. In Norway, a flock of seven stay edat Orrevanet, Rogaland, on 5-13 July. An adult male **Barrow's Goldeneye** *Bucephala islandica* at Skálabotn, Eysturoy, from 25 July to at least 18 August was the fifth for the Faeroes. An adult male **Steller's Eider** *Polysticta stelleri* at Hornsvik on 17 August will be the 15th for Iceland if considered not to be the same individual first seen in January 1998. The first **Marbled Duck** *Marmaronetta angustirostris* since more than 10 years for Sardinia concerned an individual in the Palmas gulf in late May. In Norfolk, England, one was found at

Cantley on 19 August and from 22 August it stay edin Suffolk. There were at least six reports of **Fea's Petrel** *Pterodroma feae* flying past the coasts of Clare and Mayo, Ireland, between 21 August and 14 September. On 9 August, two **Cape Verde Shearwaters** *Calonectris edwardsii* were reported in the western English Channel from the Portsmouth-Bilbao ferry. A record 7114 **Great Shearwaters** *Puffinus gravis* that passed the Butt of Lewis at the northern end of the Outer Hebrides in 11 h on 8 September was more than 10 times the cumulative total ever seen for the whole of Scotland (the previous highest count was 58). In Ireland, high numbers were seen off Tory Island, Donegal, on 9 September (3000) and Annagh Head, Mayo, on 10 September (4000). On 18 August, one was swimming off Grådyb, Fanø, Denmark, and an individual flying past Westkapelle, Zeeland, on 10 September was only the 15th ever for the Netherlands. The first **Newell's Shearwater** *P. auricularis newelli*, an endemic of Hawaii, for North America started a dive-bombing run on railway workers wearing headlamps at Del Mar, California, USA, in the nights of 1 and 2 August; it was collected and taken to San Diego Natural History Museum. In Britain, **Madeira Little Shearwaters** *P. baroli* were reported past Flamborough Head, East Yorkshire, on 11 August, St Ives, Cornwall, on

440 Atlantic Yellow-nosed Albatross / Atlantische Geelneusalbatros *Thalassarche chlorohynchus*, immature, Messingham, Lincolnshire, England, 3 July 2007 (Paul Condon) cf Dutch Birding 29: 242, 2007

441 Atlantic Yellow-nosed Albatross / Atlantische Geelneusalbatros *Thalassarche chlorohychnos*, immature, with Greylag Goose / Grauwe Gans *Anser anser*, Messingham, Lincolnshire, England, 3 July 2007 (Paul Condon) cf Dutch Birding 29: 242, 2007 **442-443** Wilson's Storm-petrel / Wilsons Stormvogeltje *Oceanites oceanicus*, c 39 km south off Vestmannaeyjar, Iceland, 11 August 2007 (Yann Kolbeinnsson)

15 August, North Ronaldsay, Orkney, on 19 August, and Whitburn, Durham, on 4 September. The first to be photographed alive in North America flew off Massachusetts, USA, on 25 August. The second **Wilson's Storm-petrel** *Oceanites oceanicus* for Iceland was photographed 39 km south of Vestmannaeyjar on 11 August (the first was trapped on Bjarnarey in July 1988). Up to six were seen during pelagic trips off Scilly, England, in July-August. A **Swinhoe's Storm-petrel** *Oceanodroma monorhis* singing on Selvagem Grande, Selvagens, on 19-21 August appeared to be the same individual ringed on this island as the first for the WP on 8 July 1983. If accepted, a **Madeiran Storm-petrel** *O. castro* photographed c 11 km south of Scilly on 28 July will be the second for Britain and the first since 1911. A **Great White Pelican** *Pelecanus onocrotalus* on Møn on 18-19 July may be the first for Denmark; presumably the same bird was present near Regensburg, Bayern, Germany, in early July. If accepted, a **Chinese Pond Heron** *Ardeola bacchus* in Rautavaara on 18 July will be the first for Finland. Previous vagrancy records of this species were in Møre og Romsdal, Norway, on October 1973, in the Pribilof Islands, Alaska, USA, in August 1996 (the first for North America), in the Hortobágy, Hungary, in August 2000 and in Norfolk, England, on 31 October 2004. In late June, the first breeding of **Little Egret** *Egretta garzetta* occurred in Malta. On 12 July, a **White Stork** *Ciconia ciconia* was reported from the airport of Madeira, where it is a vagrant. In Portugal, 300 **Glossy Ibises** *Plegadis falcinellus* stayed at Giganta, Tagus estuary, from 5 August and 250 were counted at Reserva Natural do Estuário do Tejo on 25 August (the species increased since 1991 and has been breeding in recent years). In Galicia, Spain, an adult **Pied-billed Grebe** *Podilymbus podiceps* at Caque, Lugo, from 26 July into September may have been the same individual as the one in Asturias.

RAPTORS TO BUSTARDS In France, **Black-winged Kites** *Elanus caeruleus* were seen in Deux-Sèvres on 20 August and in Vienne on 22 August. A **Red Kite** *Milvus milvus* was seen at Teide, Gran Canaria, Canary Islands, on 8 July. The re-introduction of **Lammergeier** *Gypaetus barbatus* in the Alps since 1978 has been so successful that no more releases will take place from 2008 onwards; the Alps population has now risen to c 150 individuals and, since 1997, 43 young fledged, of which 10 in 2007, mainly in Switzerland. In the Netherlands, after the huge influx of at least 110 **Eurasian Griffon Vultures** *Gyps fulvus* in June, a total of 55 was reported during July-August, with a largest flock of 13 on 15 July. The first **Rüppell's Griffon Vulture** *G. rueppellii* this autumn for Cádiz, Spain, was photographed at Zahara de los Atunes on 8 July and two were seen on 24 August (the species is regular here since 1992; cf Dutch Birding 25: 289-303, 2003). In Scotland, a juvenile **Pallid Harrier** *Circus macrourus* stayed at Loch of Spiggie and Loch of Hillwell, Shetland, from 23 August until at least 8 September. In the Netherlands, a juvenile stayed on Rottumerplaat and Rottumeroog, Groningen, on 25-26 August. In Belgium, a male was present at Cléron-Castillon near Charleroi,

Hainaut, on 30-31 August. An **Atlas Long-legged Buzzard** *Buteo rufinus cirtensis* arriving from Morocco was flying over the rock of Gibraltar for half an hour on 14 August before leaving again. On 11 July, pale-morph **Booted Eagles** *Aquila pennata* were seen both at Las Canteras near La Laguna on Tenerife, Canary Islands, and on the northern side of Madeira. If accepted, a pale-morph **Eleonora's Falcon** *Falco eleonora* past Kragesand, Sønderjylland, on 25 July will be the seventh for Denmark. Two specimens of **Striped Crane** *Aenigmatolimnas marginalis* recently discovered in collections appeared to be shot at Bahar ic-Caghaq on 29 March 1981 and at Siggiewi in April 2004, constituting the first and second for Malta. There are at least three other WP records, in January-February, the most recent in Italy on 4 January 1997 (cf Dutch Birding 20: 172-174, 1998). In late August, migratory flocks of **Demoiselle Cranes** *Grus virgo* at Akrotiri lake, Cyprus, included 30 on 23 August, eight on 26 August, 170 on 28 August, 52 on 30 August and 10 on 4 September. A male **Little Bustard** *Tetrax tetrax* at Asema, Perniö, on 26 August was the 17th for Finland and another at Dragsfjärd, Björkroda, on 5-9 September was the 18th.

WADERS In Valencia, Spain, a **Black-winged Pratincole** *Glareola nordmanni* stayed at Sueca, l'Albufera, from 29 August onwards. The **Killdeer** *Charadrius vociferus* near Pool of Virkie, Mainland, Shetland, from 6 April remained until at least 16 September. On 4-5 August, an adult-summer **Lesser Sand Plover** *C. mongolus* was reported from Trelleborg, Skåne, Sweden. Adult-summer **Greater Sand Plovers** *C. leschenaultii* were found at Ponteceso, A Coruña, on 31 July and at Groote Keeten, Noord-Holland, the Netherlands, on 1-3 and 7 August. A **Sociable Lapwing** *Vanellus gregarius* photographed at Hivange on 15-23 August was the first for Luxembourg. An adult-winter was present in Namur/Hainaut, Belgium, from 13 September. **Semipalmated Sandpipers** *Calidris pusilla* were present, for instance, at Mosteiros, São Miguel, Azores, on 3 August, on St Mary's, Scilly, on 15-17 August (adult), at Ensenada da Ínsua, Ponteceso, A Coruña, on 28 August (juvenile), at Porto Pim, Faial, Azores, from 2 September (juvenile), at Cabo da Praia, Terceira, Azores, on 5 September (juvenile), at Ventry, Kerry, Ireland, on 6-7 September (juvenile) and at Rødhus Strand, Nordjylland, Denmark, on 8-10 September (juvenile). An adult **Red-necked Stint** *C. ruficollis* at Carne, Wexford, from 29 August to 2 September was the third for Ireland (previous ones were in Cork in 1998 and 2002). **Baird's Sandpipers** *C. bairdii* were present, for instance, on Inishkea North, Mayo, Ireland, on 17 July, at Pool of Virkie on 21 July, at Sebybadet, Øland, Sweden, on 25-26 July, at Ockholmer Koog, Schleswig-Holstein, Germany, on 6 August, at Irvine, Ayrshire, Scotland, on 30 August (juvenile), at Grenen, Skagen, Nordjylland, Denmark, on 1-10 September, at Klarteiche Sittarde, Nordrhein-Westfalen, Germany, on 1 September, at Ardevon, Manche, France, on 4 September (two), and on Mainland, Shetland, from 8 September (juvenile). Adult **Sharp-tailed Sandpipers** *C. acuminata* occurred at Lilla Hammars näs, Skåne, on 26-27 July, (briefly)

444-445 Elegant Tern / Sierlijke Stern *Sterna elegans*, adult, Banc d'Arguin, Gironde, France, 8 August 2007
(Edouard Dansette)

446 Sabine's Gull / Vorkstaartmeeuw *Larus sabini*, adult, off Portimão, Portugal, 26 August 2007
(Axel Halley)

447 Sabine's Gull / Vorkstaartmeeuw *Larus sabini*, juvenile, Ujscie Wisły, Gdąnsk, Poland, 13 September 2007
(Mateusz Matysiak)

448-449 Hudsonian Godwit / Rode Grutto *Limosa haemastica*, adult male, Cabo da Praia, Terceira, Azores, 25 July 2007 (Peter Alfrey & Simon Buckell)

450 Hudsonian Whimbrel / Amerikaanse Regenwulp *Numenius hudsonicus*, adult, Fair Isle, Shetland, Scotland, 30 August 2007 (Deryk Shaw)

451 Baird's Sandpiper / Bairds Strandloper *Calidris bairdii*, juvenile, Grenen, Skagen, Nordjylland, Denmark, 4 September 2007 (Søren Kristoffersen)

452-453 Red-necked Stint / Roodkeelstrandloper *Calidris ruficollis*, adult, Carne Beach, Wexford, Ireland, 30 August 2007 (Killian Mullarney)

454 Semipalmated Sandpiper / Grijsze Strandloper *Calidris pusilla*, juvenile, Rødhus Strand, Nordjylland, Denmark, 9 September 2007 (Jens Kristian Kjærgård)

455 Semipalmated Sandpiper / Grijsze Strandloper *Calidris pusilla*, juvenile, Rødhus Strand, Nordjylland, Denmark, 9 September 2007 (Ole Krogh)

456 American Black Tern / Amerikaanse Zwarte Stern *Chlidonias niger surinamensis*, adult summer, Funchal harbour, Madeira, 18 August 2007 (*Magnus Ullman*) **457** Laughing Gull / Lachmeeuw *Larus atricilla*, Swibno, near Gdąnsk, Poland, 14 July 2007 (*Mateusz Matysiak*) **458** African Skimmers / Afrikaanse Schaarbekken *Rynchops flavirostris*, Lake Nasser, Abu Simbel, Egypt, 27 July 2007 (*Raymond Scally*)

at Køge, Sjælland (adult), on 28 July, at Neuwerk, Hamburg, Germany, on 1-2 August, at Oare Marshes, Kent, England, on 10-11 August, at Haversi, Estonia, on 22 August (adult), at Olwersum, Schleswig-Holstein, on 1 September and at Sammy's Point, East Yorkshire, England, on 8 September (adult). The adult at Rockanje, Zuid-Holland, the Netherlands, was not seen after 14 July. The first **Hudsonian Godwit** *Limosa haemastica* for the Azores was an adult summer on 25 July at Cabo da Praia, Terceira, where a long-staying **Semipalmated Plover** *C semipalmatus* was also present (until at least late September). A female **Bar-tailed Godwit** *L lapponica* (E7) fitted with a satellite transmitter at Miranda, Firth of Thames, New Zealand, on 6 February 2007 made world news again when returning to this spot on 7 September after a logged flight of 29 181 km. On 17 March, it first went 10 219 km to Yalu Jiang, China, near the border of North Korea, where it arrived on 24 March after flying 181 h non-stop; it then departed on 1 May to reach

Alaska, USA, after flying 6459 km on 5 May; subsequently, it flew relatively short distances to reach its breeding site where it stayed from 15 May to 18 July and then it remained at good wader spots until 29 August, when it started its amazing journey of 11 570 km from Cape Avinof, Alaska, over the Pacific to New Zealand, where it arrived after flying 204 h non-stop (see www.shorebirdnetwork.org/news070909migration.html). The first-summer **Hudsonian Whimbrel** *Numenius hudsonicus* on Walney Island, Cumbria, England, discovered on 14 June was still present on 19 August. An adult stayed on Fair Isle, Shetland, on 29-31 August. A **Terek Sand-piper** *Xenus cinereus* at the Nin lagoon on 9 July was (only) the second for Croatia. Juvenile **Spotted Sand-pipers** *Actitis macularius* were present, for instance, in Somerset, England, on 7-9 August (adult), at Doonbeg, Clare, on 4-8 August (adult), at Karpynė, Lithuania, on 15 August (adult), at Cabo da Praia, Terceira, Azores, from 21 August (adult), on St Mary's from 30 August to

459 Sharp-tailed Sandpiper / Siberische Strandloper *Calidris acuminata*, adult, Rockanje, Zuid-Holland, Netherlands, 14 July 2007 (*Luuk Punt*) **460** Greater Sand Plover / Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii*, Groote Keeten, Noord-Holland, Netherlands, 2 August 2007 (*Harm Niesen*) **461** Baird's Sandpiper / Bairds Strandloper *Calidris bairdii* (right), with Dunlin / Bonte Strandloper *C alpina* (left) and Sanderling / Drieteenstrandloper *C alba*, juveniles, Grenen, Skagen, Nordjylland, Denmark, 1 September 2007 (*Søren Kristoffersen*)

4 September (juvenile), at Ballycotton, Cork, Ireland, on 2-3 September, and at Garður on 14 September (juvenile and sixth for Iceland). In Scotland, a **Solitary Sandpiper** *Tringa solitaria* was photographed on St Kilda, Outer Hebrides, on 27-28 August. **Wilson's Phalaropes** *Phalaropus tricolor* were present, for instance, in Schleswig-Holstein at Beltringharder Koog and Rickels-bull Koog on 4-7 and 18-22 August (adult winter), in England in Durham, North Yorkshire, and Buckinghamshire on 15-26 August (adult), in Wexford from 28 August to 2 September (juvenile), at Stanpit Marsh, Dorset, England, from 6 September, and at Belfast Lough, Antrim, Northern Ireland, from 8 September (juvenile).

GULLS TO TERNS In Iceland, an adult **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* was photographed at Sandgerði on 14 September. A juvenile **Sabine's Gull** *Larus sabini* at Ujscie

Wisly, Gdąnsk, from 10 to at least 16 September was the 15th for Poland. The **Bonaparte's Gull** *L philadelphia* first seen at Fäholmen, Sölvesborg, Blekinge, Sweden, on 1-4 July was still present on 16 July. Others were on South Uist, Outer Hebrides, from 19 June to at least 2 September (first-summer), in Rogaland, Norway, from 28 July to 5 August, at Whitburn, Durham, on 3 August (adult), at Shannon Airport Lagoon, Clare, on 10-22 August (adult), in Iceland at Garður on 23 August, Sandgerði on 8 September and Seltjarnes from 10 September (adults), and in Kerry on 7 September (adult). **Laughing Gulls** *L atricilla* were seen, for instance, at Reykjanes, Stóra-sandvík, Iceland, on 3 August (adult) and at Exmouth and Countess Weir, Devon, England, from 3 August until at least mid-September (first-summer). The first for Poland at Vistula river mouth in Swibno near Gdąnsk on 10 July was seen again on 22

August. The ringed adult ('Atze') observed since 2000 (or earlier) at several places in Germany, Italy, the Netherlands, Spain and Switzerland came to roost daily at Loowaard, Gelderland, the Netherlands, from 5 August to at least late September (cf Dutch Birding 23: 225-226, 2001, 26: 297-301, 2004, 27: 60, 2005). The first for Malta was a second-year at St Elmo on 1-2 September. In Devon, an adult **Franklin's Gull** *L. pipixcan* was seen at Branton Marsh on 29 August and a second-summer **Audouin's Gull** *L. audouinii* at Seaton on 14 August. In the Netherlands, the **Ring-billed Gull** *L. delawarensis* at Tiel, Gelderland, returned for its fifth winter on 11 August (it had last been seen on 10 March 2007). The eighth for Poland was an adult at Krynica Morska, Gdansk, on 9 September. At least one of the two **Sooty Terns** *Onychoprion fuscatus* first seen on 16 June on Ilhéu da Praia, Azores, and incubating an egg on 24 July was still present on 6 September. A **Bridled Tern** *O. anaethetus* at Blåvands Huk, Ribe, on 21-22 July was the third for Denmark. An adult-summer **American Black Tern** *Chlidonias niger surinamensis* photographed at Funchal on 19 August was the first for Madeira. In Ireland, a juvenile occurred at Rahasane Turlough, Galway, on 2-5 September. After the largest-ever influx of **White-winged Terns** *C. leucopterus* for the Netherlands on 14-22 May, which peaked on 17 May and probably involved more than 2000 individuals (cf Dutch Birding 29: 198-199, 241-251, 2007; Arjan Boele in litt), the

species' first four successful breeding records occurred at Krimpenerwaard and Slidrechtse Biesbosch, Zuid-Holland, with a total of eight fledglings in July. In Spain, a **Royal Tern** *Sterna maxima* was seen at Isla Cristina beach, Huelva, on 24 August. The **Elegant Tern** *S. elegans* paired with a Sandwich Tern *S. sandvicensis* at Banc d'Arguin, Gironde, France, remained until at least 6 August. This summer, six pairs of **Chinese Crested Terns** *S. bernsteini* were present on the Taiwanese held Matsu islands within 10 km from the Chinese mainland; after an absence of reliable observations since 1937, the species was rediscovered here in 2000, when four nests and four fledglings were found (Dutch Birding 22: 248-249, 2000, 23: 300, 2001, 24: 378, 2002, 26: 267, 343, 2004). At Abu Simbel, Egypt, more than 40 **African Skimmers** *Rynchops flavirostris* were photographed on 27 July.

CUCKOOS TO BUNTINGS A juvenile **Great Spotted Cuckoo** *Clamator glandarius* at Hanko bird observatory on 14 August was the second for Finland. In the Netherlands, five singing **Eurasian Eagle Owls** *Bubo bubo* were counted this spring, including two tree-nesters in Gelderland. A **Snowy Owl** *B. scandiacus* remained on St Kilda through August. In Sweden, a **Fork-tailed Swift** *Apus pacificus* was reported at Kråkenabben, Blekinge, on 19 August. On 20 May, a pair of **White-rumped Swift** *A. caffer* returned to the same nest site first

462 Semipalmated Sandpiper / Grijze Strandloper *Calidris pusilla*, juvenile, Rødhuse Strand, Nordjylland, Denmark, 9 September 2007 (Jens Kristian Kjærgård)

463 Pallid Harrier / Steppekiekendief *Circus macrourus*, Shetland, Scotland, 23 August 2007 (Hugh Harrop)

464-465 White-rumped Swift / Kaffergierzwaluw *Apus caffer*, Algarve, Portugal, 20 May 2007 (Ray P Tipper)

occupied in 1999 in the Algarve, Portugal; however, on 28 July, it appeared that their old Red-rumped Swallow *Cecropis daurica* nest was vandalised and there were no egg remains. In Britain, a first-summer **European Roller** *Coracias garrulus* occurred in East Yorkshire on 18 July and in Wales in Carmarthenshire on 29-31 July and in Glamorgan on 6-7 August. The 17th **Pechora Pipit** *Anthus gustavi* for Norway was trapped on Kvaløya, Tromsø, on 13 September and the 18th on Røst, Nordland, on 22 September. On 25 August, a first-winter **White-throated Robin** *Irania gutturalis* was trapped at Sint Laureins, Oost-Vlaanderen, Belgium (less than 3 km from the Dutch border). **Lanceolated Warblers** *Locustella lanceolata* singing on Mesøya, Meløy, Nordland, on 5-19 July, at Rauland Høgfjellshotell, Vinje, Telemark, on 13-28 July and at Rodal, Halså, Møre og Romsdal, on 14-28 July constituted the eighth to 10th for Norway and the first in summer. On 16 September, a bird was seen and found dead at the lighthouse of Île de Sein, Finistère, France. **Paddyfield Warblers** *Acrocephalus agricola* were trapped at Mont-Saint-Guibert, Brabant-Wallon, Belgium, on 11 August and at Grenen, Skagen, on 16 August (the seventh for Denmark). An adult female with incubation patch and two juveniles trapped in the same mistnet at Kroons Polders, Vlieland, Friesland, on 21 August and a third juvenile trapped here on 28 August may be proof of the species' first breeding for the Netherlands. There were 18 previous records for the Netherlands, all except one trapped by mistnets. In July-August 1987-90, similar indications for breeding of this species far north from their normal range became known for Pape lake, Latvia, where also a female with an incubation patch and juveniles were trapped. In addition, in Finland, four juveniles were ringed at Salo on 10 August 1991 (Dutch Birding 14: 29, 1992). The eighth **Blyth's Reed Warbler** *A dumetorum* for the Netherlands and the fifth in autumn was an adult trapped at Castricum, Noord-Holland, on 12 September. Ringing recoveries for the Netherlands listed in *Op het Vinkentouw* 110 (August 2007) include a first-year **Aquatic Warbler** *A paludicola*

ringed at Ratnivskiy, Ukraine, on 25 July 2001 and controlled at Zandvoort, Noord-Holland, on 20 August 2001 (a distance of 1381 km to the north-west in 26 days); according to data of Vogeltrekstation, Heteren, 506 individuals have been ringed in the Netherlands in 1911-2006 (many not submitted to the rarities committee) of which 303 in 1989-2006, and the Ukraine bird concerns the only recovery of a 'foreign' ring. The season's first **Booted Warblers** *A caligatus* in western Europe were on Barra, Outer Hebrides, on 11 September and at Maasvlakte, Zuid-Holland, from 14 September. In Finland, a breed ingpair with five fledglings was found at Tohmajärvi on 17 July. Surprisingly, the **Iberian Chiffchaff** *Phylloscopus ibericus* first seen on 22 April at Diemen, Noord-Holland, was still singing on 15 September. Also in the Netherlands, a first-year **Collared Flycatcher** *Ficedula albicollis* was trapped at Meijendel, Zuid-Holland, on 14 September. Adult (presumed) **Turkestan Shrikes** *Lanius phoenicuroides* were photographed at Oostvaardersplassen, Flevoland, the Netherlands, on 26 July and reported at Wathlingen, Niedersachsen, Germany, on 13 August. The long-staying first-summer **Lesser Grey Shrike** *L minor* on Fair Isle from 27 May remained until 18 August. Others were at Fraena, Møre og Romsdal, Norway, until 10 August and in Norrbotten, Sweden, on 7-8 August. In Shetland, five **Greenland Redpolls** *Carduelis flammea rostrata* arrived on Fair Isle on 15 September. The seventh **Two-barred Crossbill** *Loxia leucoptera* for the Faeroes was an adult male at Sumba, Suðroy, on 30 July. A male **Trumpeter Finch** *Bucanetes githagineus* at Agger Tange, Nordjylland, on 5-9 August was the third for Denmark (the previous two were in 1982 and 1997). In Belgium, a **Rock Bunting** *Emberiza cia* was singing near Harzé, Luxembourg, on 13-16 July. In France, two singing males, two females and a fledgling **Black-headed Bunting** *E melanocephala* were seen on 2 July in the Alpes-de-Haute-Provence region, where it was not documented as a breeding species before.

For a number of reports, Birding World, Birdwatch, Ornithos, www.birdguides.com and www.netfugl.dk were consulted.

466 Rose-coloured Starling / Roze Spreeuw *Sturnus roseus*, adult, Ouessant, Finistère, France, 2 August 2007
(Aurélien Audevard)

467 Lesser Grey Shrike / Kleine Klappekster *Lanius minor*, Fair Isle, Shetland, Scotland, 18 August 2007
(Deryk Shaw)

468 Trumpeter Finch / Woestijnvink *Bucanetes githagineus*, male, Agger Tange, Nordjylland, Denmark,
9 August 2007 (Ole Krogh)

469 Booted Warbler / Kleine Spotvogel *Acrocephalus caligatus*, first-year, Maasvlakte, Zuid-Holland, Netherlands,
14 September 2007 (Chris van Rijswijk/birdshooting.nl)

We wish to thank Peter Adriaens, Peter Alfrey, Miguel Avelino, Chris Batty, Ruud van Beusekom, Tom Brereton, Agis Celmins, Robin Chittenden, Rolf Christensen, Tony Clarke (Limosa Holidays), Eric Colpaert (Sint Laureins), Andrea Corso (Italy), Edouard Dansette, Gerald Driessens, Enno Ebels, Tobias Epple, Lee Evans, Amine Flitti, Raymond Galea (Malta), Steve Gantlett, Barak Granit, Geert Groot Koerkamp, Marcello Grussu (Sardinia), Ricard Gutiérrez (Spain), Cornelis Hazevoet, Erik Hirschfeld, Daniel Hubatsch, Klaus Hubatsch, Markus Hubatsch, François Hupet, Krys Kazmierczak, Yann Kolbeinsson, André van Loon,

Rafael Matias, Anthony McGeehan, Richard Millington, Dominic Mitchell, Killian Mullarney, Niall Moores, Gerald Oreel, Gert Ottens, Andy Paterson, Yoav Perlman (IRDC), Stefan Pfützke, René Pop, Michał Radziszewski, Ton van Ree, Magnus Robb, Frank de Roder, Hugo Romano, Luciano Ruggieri, Michael Sammut, Ellen Sandberg, Nir Sapir, Ray Scally, Dare Šere (Slovenia), Roy Slaterus, Vincent van der Spek, Phil Straw, Kóky Szabolcs, Ray Tipper, Magnus Ullman (Madeira), Brian Unwin, Lieuwe van Welie (Madeira) and Pim Wolf for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands
(arnoud.vandenberg@planet.nl)

Marcel Haas, Kapellaan 52, 1851 PE Heiloo, Netherlands (m.haas@wpbirds.com)

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de periode **juni-juli 2007**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt. Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland, e-mail cdna@dutchbirding.nl. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres, of via de website van de DBA op www.dutchbirding.nl.

Nederland

GANZEN TOT VALKEN Grote concentraties **Casarca's** *Tadorna ferruginea* werden aangetroffen op 4 augustus op het Eemmeer bij Blaricum, Noord-Holland, met minstens 410 exemplaren en op 21 augustus in het Harderbroek, Flevoland, met 48 en op het Ketelmeer bij de monding van de IJssel, Overijssel, met 110. Het vermelden waard is de telling van 58 **Krooneenden** *Netta rufina* op 19 augustus in de HW-duinen, Zuid-Holland. **Witoogeenden** *Aythya nyroca* waren aanwezig tot 3 juli bij Lemmer, Friesland, op 2 juli en 29 augustus bij Diemen, Noord-Holland, op 11 augustus op het Zwarte Meer. Overijssel, op 25 en 26 augustus twee bij Coevorden, Drenthe, en van 2 tot 29 augustus in de Engbertsdijkerven, Overijssel. Al op 30 juli werd een **Grauwe Pijlstormvogel** *Puffinus griseus* waargenomen langs Ameland, Friesland. In augustus was er een piekje met op 24 augustus twee en op 25 augustus ten minste 26 langs Rottumerplaat, Groningen, en op 26 augustus drie langs Ameland en 15 langs Terschelling, Friesland. **Noordse Pijlstormvogels** *P. puffinus* keilden over zee op 24 juli langs Westkapelle, Zeeland, op 30 juli langs Ameland, en op 22 en 31 augustus bij Ouddorp, Zuid-

Holland. Al op 10 juli vloog een **Vale Pijlstormvogel** *P. mauretanicus* langs Camperduin, Noord-Holland. De soort bleef verder schaars, met op 15 juli twee en op 3 augustus één langs Camperduin, en op 30 juli één langs de Maasvlakte, Zuid-Holland. Er werden **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* gezien op 9 juli bij Neeltje Jans, Zeeland, en op 16 augustus bij IJmuiden, Noord-Holland (twee). Een **Woudaap** *Ixobrychus minutus* die van 7 tot 26 augustus verbleef in Diependal, Drenthe, was een grote zeldzaamheid voor deze provincie en trok veel bekijks. Verder werden exemplaren gezien op 15 juli en 13 augustus bij de Lepelaarsplassen, Flevoland, en op 25 augustus in de Boven Spiering Polder in de Brabantse Biesbosch, Noord-Brabant. **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* werden waargenomen op 8 juli bij Vlist, Zuid-Holland, op 9 juli bij de Boven Spiering Polder, op 12 juli bij Schoonhoven, Zuid-Holland, op 19 juli in Meijendel, Zuid-Holland, van 23 juli tot 31 augustus bij het station van Woerden, Utrecht, op 8 augustus in Rotterdam-Blijdorp, Zuid-Holland, op 17 augustus in De Stille Kern, Flevoland, en op 20 augustus bij Gorsel, Gelderland. **Ralreigers** *Ardeola ralloides* werden ook in deze periode gezien en wel tot 7 juli bij Bodegraven, Zuid-Holland, op 13 juli in de Kropswolderbuitenpolder, Groningen, op 15 juli bij de Lepelaarsplassen en van 24 juli tot 8 augustus een zeer fotogeniek exemplaar bij Julianadorp, Noord-Holland. Op 14 juli werden twee **Koereigers** *Bubulcus ibis* waargenomen aan het Jan van den Boschpad in de Oostvaardersplassen, Flevoland; één van beide bleef tot 28 juli. Andere exemplaren werden gemeld op 22 juli over de wijk Zeeburg in Amsterdam, op 31 juli (twee) langs telpost De Horde bij Lopik, Utrecht, op 4 augustus in de Groote Peel, Noord-Brabant, van 4 tot 6 augustus in de Ooijpolder, Gelderland, en van 18 tot 26 augustus bij Paal, Zeeland. Al in juli werden diverse **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* opgemerkt maar pas in augustus werden er vele 10-tallen gezien met een piek tussen 11 en 21 augustus. Vermeldenswaard zijn zes exemplaren op 2 augustus in De Banen, Limburg, vijf op 12 au-

470 Ralreiger / Squacco Heron *Ardeola ralloides*, adult, Julianadorp, Noord-Holland, 4 augustus 2007
(Jan-Kees Bossenbroek)

471 Ralreiger / Squacco Heron *Ardeola ralloides*, adult, Julianadorp, Noord-Holland, 5 augustus 2007
(Hans Brinks)

gustus langs telpost De Vulkaan bij Den Haag, Zuid-Holland, en vijf op 15 augustus in De Braakman, Zeeland. Op 16 en 17 augustus waren twee onvolwassen exemplaren aanwezig in De Uithof bij Utrecht, Utrecht, waarvan er één bleek te zijn geringd in Wallonië, België. Een **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* verbleef vanaf 23 juli in de Bantpolder bij Paesens, Friesland. Er werden c 20 **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans* doorgegeven, voornamelijk in augustus. In de buurt van Beek-Ubbergen, Gelderland, werden in juli geregeld twee en op 18 en 19 juli zelfs vier exemplaren gezien: wellicht afkomstig van een broedgeval over de grens in Duitsland? Op 19 juli vloog een **Rode Wouw** *Milvus milvus* boven Texel, Noord-Holland. Vanaf 23 juli werd her en der een 10-tal exemplaren gezien. Op 8 juli vloog het jong uit van de **Zeearenden** *Haliaeetus albicilla* in de Oostvaardersplassen, Flevoland. Op 1 augustus werd hier behalve de twee adulte ook een subadulte gemeld. Een juveniel vloog op 13 augustus oostwaarts over Terschelling. Op 31 augustus werd een exemplaar gezien bij Engwierum, Friesland, en vanaf die datum verbleef een juveniel in de Lauwersmeer, Groningen. Ook in deze periode bleven er meldingen komen van **Vale Gieren** *Cypus fulvus*: op 8 juli twee bij Maastricht, Limburg, 10 bij Vlijmen, Noord-Brabant, zes bij Gouda, Zuid-Holland, en zes bij Ermelo, Gelderland, op 15 juli 13 bij Wageningen, Gelderland, op 21 juli drie bij Den Haag, op 7 augustus zes bij Nisse, Zeeland, op 13 augustus twee bij Hardenberg, Overijssel, op 21 augustus twee bij Puth, Limburg, op 23 augustus drie bij Harderwijk en één (met foto) bij Venlo, Limburg en op 27 augustus één bij Utrecht, Utrecht. De **Slangenarend** *Circaetus gallicus* van het Fochteloërveen, Drenthe/Friesland, bleef tot tenminste 11 augustus. Op 1 augustus werd hier een tweede vogel gemeld. Andere meldingen vonden plaats op 4 juli bij Bergen aan Zee, Noord-Holland, op 5 juli bij Egmond aan Zee, Noord-Holland, en bij Heemskerk, Noord-Holland, op 7 juli bij Nuenen, Noord-Brabant, op 6 augustus boven het Balloërveld, Drenthe (gefotografeerd), op 17 augustus bij Garnwerd, Groningen, op 19 augustus bij Hoogkerk, Groningen, en op 22 augustus bij Veenendaal, Gelderland. Een juveniele **Steppiekiekendief** *Circus macrourus* werd op 25 en 26 augustus gefotografeerd op Rottumerplaat. Er waren meldingen van **Dwergarenden** *Aquila pennata* op 5 juli over Amstelveen, Noord-Holland, en op 4 augustus in De Hamert, Limburg. Op 7 juli werd een vroeg mannetje **Roodpootvalk** *Falco vespertinus* gezien op het Kennemerstrand te IJmuiden, Noord-Holland. Pas vanaf 3 augustus volgden nog 14 exemplaren, voornamelijk van 21 tot 28 augustus.

KRAANVOGELS TOT ALKEN Van 7 juli tot 28 augustus verbleef een **Kraanvogel** *Grus grus* op De Kampina, Noord-Brabant. Op 8 juli vlogen drie exemplaren over de A15 nabij knooppunt Deil, Gelderland. In het Fochteloërveen vond dit jaar weer een broedgeval plaats: in augustus verbleven hier vier adulte en een juveniel exemplaar. **Steltkluten** *Himantopus himantopus* pleisterden van 2 tot 8 juli in Polder Noorderleegsbuitenveld, Ferwerderadeel, Friesland, op 4 en 5 juli (twee) in de Lunense Kam-

pen bij Rosmalen, Noord-Brabant, van 9 tot 15 juli in de Westerse Laagjes bij Nieuwendijk, Zuid-Holland, op 19 juli bij Kattendijke, Zeeland, op 5 augustus bij Tiel, Gelderland, vanaf 12 augustus bij de Reeuwijkse Plassen, Zuid-Holland, op 17 augustus bij Harlingen, Friesland, op 21 augustus bij de Oesterdam, Zeeland, en op 26 augustus bij Ede, Gelderland. Van 18 juli tot 3 augustus kon een **Griël** *Burhinus oediacnemus* worden bewonderd in de Oelemars bij Losser, Overijssel. Op 8 augustus werd een exemplaar gezien in de Loonse en Drunense Duinen, Noord-Brabant. Op 21 juli zijn van een onderschepte zending illegaal gevangen steltlopers onder meer drie **Vorkstaartplevieren** *Glareola pratincola* losgelaten in de Scherpenisse Polder, Zeeland. Eén hiervan werd daar op 22 juli nog gezien. De **Steppe-vorkstaartplevier** *G. nordmanni* van Exloo, Drenthe, bleef tot 5 juli. Van 1 tot 3 augustus en nogmaals kortstondig op 7 augustus foerageerde een adulte **Woestijnplevier** *Charadrius leschenaultii* in zomerkleed op een ondergelopen bollenveld bij Groote Keeten, Noord-Holland. Op 14 augustus vloog al een **Morinelplevier** *C. morinellus* langs Voorhout, Zuid-Holland, van 15 tot 19 augustus verbleef een exemplaar in de Prunjepolder, en van 19 tot 29 augustus trokken maar liefst 33 exemplaren door. Dat de trek van deze soort beslist niet alleen langs de kust plaatsvindt blijkt bijvoorbeeld uit de volgende waarnemingen: vijf op 19 augustus over Echt, Limburg, vijf op 20 augustus over het Balloërveld en zeven ter plaatse bij telpost Brobbelbies bij Uden, Noord-Brabant. Op 10 juli was er een melding van een **Aziatische Goudplevier** *Pluvialis fulva* op Schiermonnikoog, Friesland. Op 28 augustus werd een exemplaar ontdekt in de Workumerwaard, Friesland, dat tot 31 augustus werd waargenomen. **Bonapartes Strandlopers** *Calidris fuscicollis* werden gezien van 7 tot 11 en op 22 augustus in Polder Breebaart, Groningen, en op 11 augustus in de Bantpolder. Er was daarnaast nog een melding op 4 augustus bij de Flauwers Inlaag, Zeeland. Er werden tenminste 15 **Gestreepte Strandlopers** *C. melanotos* doorgegeven waarvan de meeste in juli. Een **Siberische Strandloper** *C. acuminata* werd gezien op 14 juli in een plasje aan de Strijpe Wetering bij Rockanje, Zuid-Holland. Er werden vanaf 7 juli c 25 **Breedbekstrandlopers** *Limicola falcinellus* gezien op acht kustlocaties, de meeste in augustus. De plekken met de meeste waarnemingen, meestal van één vogel, waren Polder Breebaart met op een aantal dagen twee exemplaren, en Paesens waar op 23 augustus drie en op 26 augustus zelfs vier werden geteld. **Blonde Ruiters** *Tryngites subruficollis* werden kort waargenomen op 9 augustus in de Ezumakeeg, Friesland, en op 14 augustus in het plasje aan de N31 bij Harlingen. **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* liepen op 8 juli op Terschelling, op 18 juli in de Prunjepolder, op 11 augustus bij Paesens, op 12 augustus in de Eemshaven, Groningen, van 14 tot 18 augustus in het plasje bij Harlingen, op 16 augustus in Polder Breebaart, op 18 augustus in de Starrevaart, Zuid-Holland, en in de Kropswolderbuitenveld en op 19 augustus bij Westhoek, Friesland. Een **Terekruiter** *Xenus cinereus* verbleef van 21 tot 25 juli op het wad bij Paesens. Begin juli draaiden één of twee **Grauwe**

472 Zwarte Ooievaar / Black Stork *Ciconia nigra*, adult, De Banen, Nederweert, Limburg, 2 augustus 2007
(Jankees Schwiebbe)

473 Zwarte Ooievaars / Black Storks *Ciconia nigra*, juveniel, De Uithof, Utrecht, Utrecht, 17 augustus 2007
(Michel Veldt)

474 Lachstern / Gull-billed Tern *Gelochelidon nilotica*, adult, 't Zand, Noord-Holland, 1 augustus 2007
(Harm Niesen)

475 Kwak / Black-crowned Night Heron *Nycticorax nycticorax*, juveniel, Woerden, Utrecht, augustus 2007
(Jankees Schwiebbe)

476 Witvleugelster / White-winged Tern *Chlidonias leucopterus*, adult, Stolwijk, Zuid-Holland, 13 juli 2007 (Arjan Boele) **477** Zwarte Ooievaar / Black Stork *Ciconia nigra*, juveniel, Oostwoud, Medemblik, Noord-Holland, 20 augustus 2007 (Hans-Peter Rustenburg) **478** Woestijnplevier / Greater Sand Plover *Charadrius leschenaultii*, Groote Keeten, Noord-Holland, 3 augustus 2007 (Arie Kolders)

479 Siberische Strandloper / Sharp-tailed Sandpiper *Calidris acuminata*, adult, Rockanje, Zuid-Holland, 14 juli 2007 (Martijn Bot) **480** Woestijnplevier / Greater Sand Plover *Charadrius leschenaultii*, Groote Keeten, Noord-Holland, 3 augustus 2007 (Harm Niesen) **481** Ringsnavelmeeuw / Ring-billed Gull *Larus delawarensis*, adult, Tiel, Gelderland, 27 augustus 2007 (Chris van Rijswijk/birdshooting.nl) **482** Lachmeeuw / Laughing Gull *Larus atricilla*, adult ('Atze'), met Kokmeeuwen / Black-headed Gulls *L. ridibundus*, Loowaard, Gelderland, 8 augustus 2007 (Phil Koken)

Franjepoten *Phalaropus lobatus* hun rondjes in de Ezumakeeg en één deed dat in het Noorderleeg. Vanaf 21 juli was sprake van doortrek met enkele 10-tallen. Het grootste groepje betrof vier op 26 augustus in het Oude Robbengat, Groningen. De **Rosse Franjepoot** *P. fulicarius* van de Prunjepolder bleef tot 2 juli. Op 5 juli werd een **Kleine Jager** *Stercorarius parasiticus* opgemerkt in de Vreugderijkerwaard bij Zwolle, Overijssel. De eerste **Kleinste Jager** *S. longicaudus* van het najaar vloog op 30 augustus langs Vlieland, Friesland, op 31 augustus gevolgd door één langs Camperduin en negen langs Westkapelle. Op 5 en 6 augustus pleisterde een adult zomerkleed **Lachmeeuw** *Larus atricilla* in de middag in de Jezuïtenwaard bij Groessen, Gelderland; op 6 augustus werd hij 's avonds kort gezien bij Giesbeek, Gelderland. De vogel was geringd aan de rechterpoot en kon daardoor worden herkend als de eerder waar-

genomen 'Atze'; vanaf 7 augustus tot in september bleek hij te overnachten op een plas in de uiterwaarden bij Loo, Gelderland. Curieus zijn de meldingen op 5 augustus van een **Dunbekmeeuw** *L. genei* over zee bij telpost De Vulkaan én van een exemplaar bij Kortgene, Zeeland. De **Ringsnavelmeeuw** *L. delawarensis* van Tiel was weer present vanaf 11 augustus en de **Grote Burgemeester** *L. hyperboreus* van Den Helder vanaf 16 augustus. De eerste **Lachstern** *Gelochelidon nilotica* van de periode stond op 9 juli aan de Belkmerweg, Noord-Holland. Van 14 juli tot 18 augustus hingen meerdere vogels rond in de strook van Petten en 't Zand tot het Balgzand, Noord-Holland. Hoge aantallen waren 11 op 3 augustus bij 't Zand en 10 op 6 augustus op het Balgzand. Elders in het land werden er nog zeven gezien waarvan de laatste op 24 augustus bij Den Oever, Noord-Holland. Ten minste 95 **Reuzensterms** *Hydroprogne caspia* pleisterden vanaf

483 Roodstuitzwaluw / Red-rumped Swallow *Cecropis daurica*, Zwijndrecht, Zuid-Holland, 2 juli 2007 (*Jan-Kees Bossenbroek*) **484** Orpheusspotvogel / Melodious Warbler *Hippolais polyglotta*, Castricum, Noord-Holland, 18 juli 2007 (*André J van Loon*) **485** Roodkopklauwier / Woodchat Shrike *Lanius senator*, AW-duinen, Noord-Holland, 11 juli 2007 (*Aad Bijl*) **486** Turkestaanse Klauwier / Turkestan Shrike *Lanius phoenicuroides*, adult mannetje, Oostvaardersplassen, Flevoland, 26 juli 2007 (*Frank de Roder*)

9 juli maar vooral in de eerste weken van augustus op diverse locaties zoals de Makkumerzuidwaard, Friesland, met een maximum van 16 op 10 augustus, de Workumerwaard met een maximum van 27 op 11 augustus, het Lauwersmeergebied met een maximum van 30 op 18 augustus, en het Ketelmeer/Vossemeer-gebied met een maximum van 16 op 21 augustus. Er werden daarnaast ook nog c 25 doortrekkers gezien. **Witwangsterns** *Chlidonias hybrida* werden nog waargenomen op 2 juli (drie) bij Lemmer, op 4 en 5 juli (maximaal drie) op het Leikeven bij Loon op Zand, Noord-Brabant, op 6 juli in de Eemshaven, op 12 juli (vier) en op 17 juli (één) bij Stadskanaal, op 16 juli bij Harlingen, op 21 juli (twee) in de Kropswolderbuitenpolder, op 13 augustus langs Westkapelle en over de Kralingsche Plas bij Rotterdam, en op 18 augustus bij Koarntwerterzân (Kornwerderzand), Friesland, en wederom bij Harlingen. In de eerste helft

van juli werden de eerste 'terugkerende' **Witvleugelsterns** *C leucopterus* gezien; in de rest van de periode werden er c 50 doorgegeven. Ongetwijfeld als gevolg van de influx dit voorjaar zijn er ook vogels blijven hangen en tot broeden gekomen: er vlogen in totaal acht juveniele uit van vier nesten in de Krimpenerwaard en de Sliedrechtse Biesbosch, Zuid-Holland. De **Zwarte Zeekoet** *Cephus grylle* van Zierikzee, Zeeland, werd met enige regelmaat gezien tot 19 augustus. Op 26 augustus werd een uitgeput exemplaar gemeld in de branding bij Scheveningen, Zuid-Holland.

DUIVEN TOT GORZEN De aanwezigheid op 8 juli van twee baltende **Palmtortels** *Streptopelia senegalensis* in Elsloo, Limburg, is vermoedelijk niet toe te schrijven aan veranderingen in het klimaat. Er waren meldingen van een **Vale Gierzwaluw** *Apus pallidus* op 6 juli bij Alphen

aan den Rijn, Zuid-Holland, van een **Alpengierzwaluw** *A melba* op 10 augustus in de Wageningse Bovenpolder, Gelderland, en van een wistuitige gierzwaluw, die het meest weg had van een **Huisgierzwaluw** *A affinis*, op 14 juli bij Veenendaal. **Bijeneters** *Merops apiaster* werden gezien op 5 augustus bij Helden, Limburg, op 14 augustus (acht) bij Valkenswaard, Noord-Brabant, op 31 augustus tussen Marum en Leek, Groningen, en vanaf 31 augustus (vijf) in de Meinweg, Limburg. De enige **Hop** *Upupa epops* van de periode vloog op 21 augustus langs 's-Gravenzande, Zuid-Holland. Een **Draaihals** *Jynx torquilla* op 20 juli bij Havelte, Drenthe, is vroeg te noemen: pas vanaf 10 augustus werd de soort vaker op doortrek gemeld. Er werden **Roodstuitzwaluwen** *Cecropis daurica* waargenomen op 2 juli bij Kijfhoek, Zuid-Holland, en op 23 augustus op Terschelling en op 24 augustus was er een melding bij Zuidveld, Groningen. C 20 **Duinpiepers** *Anthus campestris* werden gezien vanaf 14 augustus. Hiervan zijn de waarnemingen van zeven op 19 augustus op de Loozerheide bij Weert, Limburg, en drie op 24 augustus op het Wekeromse Zand, Gelderland, het vermelden waard. Leuk voor Friesland was de aanwezigheid van een **Graszanger** *Cisticola juncidis* van 22 tot 25 juli op de kwelder bij Paesens. **Orpheusspotvogels** *Hippolais polyglotta* werden opgemerkt van 13 tot 15 juli in Huizen, Noord-Holland, en op 18 juli in Castricum, Noord-Holland. Intrigerend zijn de vangsten van **Veldrietzangers** *Acrocephalus agricola* op de ringbaan van Vlieland. Op 21 augustus betrof het twee eerste-kalenderjaar exemplaren en een adult vrouwtje met broedvlek (!) en op 28 augustus nog een eerstejaars vogel. Een mogelijke **Sruikrietzanger** *A dumetorum* werd op 29 en 30 augustus gemeld bij Lauwersoog, Groningen. **Waterrietzangers** *A paludicola* werden op 6 augustus geringd bij Scheren-

weide aan de IJssel, Overijssel, en in de Kennemerduinen, Noord-Holland, en twee werden waargenomen bij Petten. Er waren ook ringvangsten bij Castricum (totaal acht tussen 5 en 20 augustus) en in het Verdrongen Land van Saeftinghe, Zeeland, op 12 augustus. Verder werd de soort nog gezien op 10 en 11 augustus bij Petten en op 11 augustus bij Bennekom, Gelderland. Waarnemingen van **Sperwergrasmussen** *Sylvia nisoria* vonden plaats op 21 augustus in de Huisduinerpolder, Noord-Holland, op 24 augustus op de Maasvlakte en op 25 augustus bij Dishoek, Zeeland. Er waren ringvangsten op 6 augustus op Schiermonnikoog, op 13 augustus op Kampereiland, Overijssel, op 23 augustus bij Castricum, en op 29 augustus zowel bij Castricum als te Koarntwerstersân. De **Iberische Tijftjaf** *Phylloscopus ibericus* van Diemen hield het lang uit en werd tot in september gemeld. Een (vermoedelijke) adulte **Turkestaanse Klauwier** *Lanius phoenicuroides* die op 26 juli werd gefotografeerd in een niet toegankelijk gedeelte van de Oostvaardersplassen betekende de eerste juli-waarneming van een 'izabelklauwier' en was dus zowel wat datum als locatie betreft een grote verrassing. Van 8 tot 11 juli bevond zich een **Roodkopklauwier** *L senator* in de AW-duinen, Noord-Holland. Een adulte **Roze Spreeuw** *Sturnus roseus* verbleef van 1 tot 4 juli in Oosterzee, Friesland. Op 27 augustus was er al één en vanaf 29 augustus waren er zelfs twee juveniele aanwezig op Vlieland. **Roodmussen** *Carpodacus erythrurus* werden sporadisch waargenomen en wel op 1 en 17 juli bij Cadzand-Bad, Zeeland, op 8 juli bij Zeewolde, Flevoland, en op 23 augustus op Terschelling. Vanaf 17 augustus werden ten minste 10 **Ortolanen** *Emberiza hortulana* op doortrek gemeld. In de Brekken bij Lemmer zong op 1 juli enkele malen een **Grauwe Gors** *E calandra*.

Ruud M van Dongen, Taalstraat 162, 5261 BJ Vught, Nederland
Remco Hofland, Aert van Neslaan 336, 2341 HN Oegstgeest, Nederland (remco.hofland@dutchbirding.nl)
Peter W W de Rouw, Detmoldstraat 92-1, 3523 GH Utrecht, Nederland

België

EENDEN TOT IBISSEN **Casarca's** *Tadorna ferruginea* werden nog gezien in Duffel/Rumst, Antwerpen; Gent, Oost-Vlaanderen; Kieldrecht, Oost-Vlaanderen; Lier, Antwerpen; Lochristi, Oost-Vlaanderen; Lommel, Antwerpen; Roksem, West-Vlaanderen; Schulte, Limburg (drie); en Uitkerke, West-Vlaanderen. Tussen 4 juli en 28 augustus verbleef een mannetje **Witoogend** *Aythya nyroca* in Hensies, Hainaut; twee mannetjes werden hier gemeld op 16 augustus. Op 11 en 12 juli zwom een mannetje in De Maten in Genk, Limburg, en op 18 en 19 augustus één op De Kuifeend, Antwerpen. Op 23 augustus werden in de Doornpanne in Koksijde, West-Vlaanderen, drie opvliegende **Brilzee-eenden** *Melanitta perspicillata* opgemerkt (twee mannetjes en een juveniele). Tot 7 augustus verbleef een tamme **Roodhalsfuut** *Podiceps grisegena* in zomerkleed in Krui-beke, Oost-Vlaanderen. Een vroege **Noordse Pijlstormvogel** *Puffinus puffinus* vloog op 24 juli langs De

Panne, West-Vlaanderen. Van 11 tot 30 juli riep een ongepaard mannetje **Woudaap** *Ixobrychus minutus* in de Uitkerkse Polders. Van 10 tot 12 augustus verbleef een juveniele te Lier-Anderstad en op 18 en 19 augustus was er één op het Noordelijk Eiland in Wintam, Antwerpen. **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* pleisterden op 2 juli in de Platwijers in Zonhoven, Limburg, en op het Noordelijk Eiland in Wintam (juveniel); op 15 juli aan het Lac de Virelles, Namur; op 22 juli één of twee adulte bij Willebroek, Antwerpen; op 22 juli een juveniele in Stuivekenskerke, West-Vlaanderen; op 30 juli in de Wijvenheide in Zonhoven; vanaf 2 augustus een juveniele te Lier-Anderstad; op 7 augustus in Nijlen, Antwerpen, en op 13 augustus twee adulte en een juveniele in Hensies. De **Ralreiger** *Ardeola ralloides*, die vanaf 22 juni aan het Meer van Virelles verbleef werd daar het laatst gezien op 8 juli. Tot 1 juli overnachtte de geringde **Koereiger** *Bubulcus ibis* nog regelmatig in het Molsbroek in Lokeren, Oost-Vlaanderen. De geringde vogel die in juni in het Schultebroek verbleef verscheen vanaf

3 augustus in Tienen, Vlaams-Brabant. In de IJzerbroeken in Woumen, West-Vlaanderen, waren gedurende de hele periode drie exemplaren aanwezig en op 1 juli werden er hier negen geteld! Ook in Uitkerke Polders kon men vanaf 7 augustus vaak maximaal drie exemplaren waarnemen. Verder werd de soort gezien in Keiem, West-Vlaanderen, op 5 augustus; in Stuivekenskerke op 13 augustus; in Zeebrugge, West-Vlaanderen, op 23 augustus en (wellicht dezelfde) in Zuilenkerke, West-Vlaanderen, op 24 augustus. Na 20 juli werden in totaal 52 **Purperreigers** *Ardea purpurea* waargenomen. Na enkele waarnemingen van **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* in begin juli kwam de trek pas goed gang op 14 juli. Half augustus was er een duidelijke trekpiek en uit Vlaanderen kwamen 119 waarnemingen (waaronder mogelijke dubbelmeldingen). De Waalse gegevens werden omwille van de status als broedvogel niet vermeld. Dankzij het Nederlandse broedsucces zijn de aantallen **Ooievaars** *C. ciconia* die over België trekken imposant geworden. De grootste groepen telden 87 over Maasmechelen, Limburg, op 24 augustus en 175 in de grensstreek bij Kinrooi, Limburg, van 21 tot 23 augustus. Een waarschijnlijke **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* vloog op 12 juli over Hasselt, Limburg (maar een Puna-ibis *P. ridgwayi* was niet helemaal uitgesloten) en hetzelfde gebeurde op 4 augustus in de Scheldebroeken in Berlare, Oost-Vlaanderen.

WOUWEN TOT VALKEN Op 23 augustus was er trek van **Wespendieven** *Pernis apivorus* te zien zoals nooit tevoren, met thermiekgroepen van soms meer dan 60. De hoogste totalen werden geteld in Lommel; Limburg (144), Wilsede, Vlaams-Brabant (107), Viersel, Antwerpen (95) en Lier (85). In juli werden **Zwarte Vrouwen** *Milvus migrans* gezien in Antwerpen-Linkeroever, Antwerpen; Chapois, Namur; Freux, Luxembourg (twee); Gent; Kallo-Melsele, Oost-Vlaanderen; Schaffen, Limburg; Thommen, Liège (twee); Verrebroek, Oost-Vlaanderen; en Waasmunster, Oost-Vlaanderen. In augustus volgden waarnemingen uit Benonchamps, Luxembourg; Chapois; De Haan, West-Vlaanderen; Espeler, Liège; Freux; Hoeke, West-Vlaanderen; Isnes, Namur; Mariakerke, Oost-Vlaanderen; Opwijk, Vlaams-Brabant; Orcq, Hainaut; Relegem/Asse, Vlaams-Brabant; Royompré, Liège; en Xhendremael, Liège. De eerste **Rode Vrouwen** *M. milvus* passeerden op 10 en 25 juli. In augustus volgden in Vlaanderen waarnemingen uit Brugge, West-Vlaanderen; Gruitrode, Limburg; Kruibeke; Linde/Peer, Limburg; Lommel; Neerpelt, Limburg; Tienen; en Vurste, West-Vlaanderen. Van 6 tot 9 juli liet een onvolwassen **Vale Gier** *Gyps fulvus* zich bekijken op het stort van Mont-Saint-Guibert, Brabant-Wallon. Op 10 juli vlogen er twee over Tenneville, Luxembourg; op 17 juli werden er vijf gefotografeerd boven Nijlen en op 18 juli vlogen er twee over Wilrijk, Antwerpen. Andere waarnemingen bleven erg vaak of kwamen van niet-vogelkijkers en bleken vaak op andere grote zwevers betrekking te hebben. Eén of twee mogelijke **Slangenarenden** *Circaetus gallicus* vlogen op 22 augustus over Kinrooi. Een adult mannetje **Steppekiekendief** *Circus macrourus* trok op 8 augustus over Koksijde. Op 30 en 31 augustus verbleef een

487 Steppekiekendief / Pallid Harrier *Circus macrourus*, mannetje, Clermont, Cléron-Castillon, Hainaut, 31 augustus 2007 (Vincent Legrand)

mannetje bij Clermont, Hainaut. De waarneming raakte helaas pas echt bekend op de laatste dag van zijn verblijf. Op 4 augustus trok de eerste **Grauwe Kiekendief** *C. pygargus* van het najaar over Relegem-Asse. Tussen 13 en 24 augustus volgden nog 16 waarnemingen op Vlaamse bodem waarvan 10 exemplaren op 23 augustus. Waalse gegevens werden niet vermeld omwille van de broedvogelstatus. Op 14 juli vloog een **Schreeuwarend** *Aquila pomarina* laag over Zwijndrecht, Oost-Vlaanderen. Wellicht was dit de vogel die reeds op 9 juli als 'kleine arend' werd gemeld bij Hoevenen, Antwerpen. Op 1 juli foerageerde een **Visarend** *Pandion haliaetus* boven het meer van Virelles. Vanaf 11 juli kwam de trek echt op gang en er volgden nog c. 109 exemplaren. Op 21 augustus trok een onvolwassen mannetje **Roodpootvalk** *Falco tinnunculus* langs Martouzin, Namur, en op 23 augustus vloog een juveniele langs Knokke, West-Vlaanderen. Pleisterende juveniele verschenen bij Burdinne, Namur, van 18 tot 21 augustus en bij Kalken, Oost-Vlaanderen, vanaf 30 augustus.

RALLEN TOT STERNS Vanaf 22 juli verschenen hier en daar **Porseleinhoenen** *Porzana porzana*: in totaal werden er 55 gezien of geringd. Een adult **Kleinst Waterhoen** *porzana pusilla* liet zich op 15 juli kortstondig bekijken op het Noordelijk Eiland in Wintam. Op 16 augustus was er een ringvangst van een **Kwartelkoning** *Crex crex* bij Veurne, West-Vlaanderen. Onverwacht was de overvliegende **Kraanvogel** *Grus grus*: op 16 juli in Oostkamp, West-Vlaanderen. Op 13 augustus volgde een waarneming in Cul-des-Sarts, Namur. Een broedgeval van een paar **Steltkluten** *Himantopus himantopus* bij Veurne resulteerde in één uitgevlogen jong. Op 18 juli vloog er één over Lier-Anderstad. Op 17 en 18 juli pleisterde een **Griël** *Burhinus oedicnemus* bij het Kluizendek in Doornzele, Oost-Vlaanderen. Op 20 juli vloog er één laag over de autosnelweg in Mannekensvere, West-Vlaanderen. Op 24 augustus verbleef er één op de akkers bij Boneffe, Namur. Vanaf 20 augustus werden op

488-489 Perzische Roodborst / White-throated Robin *Irania gutturalis*, eerstejaars, Sint Laureins, Oost-Vlaanderen (Kjell Janssens)

de volgende plaatsen **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus* gezien: bij Angre, Hainaut (twee); Boneffe (c 34); Burdinne (21); Clermont (zes); Corroy-Libersart, Brabant-Wallon (zes); Doornzele; Estaimpuis, Hainaut (zes); Honsem, Vlaams-Brabant (c 55); Leefdaal, Vlaams-Brabant; Lommel; Perwez, Namur (zeven); Neerwinden, Vlaams-Brabant (c 41); Oostmalle, Antwerpen; Outgaarden, Vlaams-Brabant (c 10); Relegem/Asse; Sart-Risbart, Hainaut (24); Seraing-le-Château, Liège (13); Thisnes, Liège (twee); Tienen; Uitkerke; Viersel (vier); Vissoulle, Luxembourg (17) en Wannegem-Lede, Oost-Vlaanderen. Tussen 15 juli en 11 augustus werden 33 **Temmincks Strandlopers** *Calidris temminckii* waargenomen. Tot 18 juli pleisterde de adulte **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* nog in de Uitkerkse Polders. Van 7 tot 18 augustus verbleef hier weer een exemplaar. Op 26 juli was er kortstondig één bij Doel, Oost-Vlaanderen, van 15 tot 18 augustus één bij Adinkerke, West-Vlaanderen, en op 21 augustus één in de IJzermonding in Nieuwpoort, West-Vlaanderen. Een adult vrouwtje **Grauwe Franjepoot** *Phalaropus lobatus* in zomerkleed was op 21 juli kortstondig aanwezig te Lier-Anderstad. Daarna werden alleen nog eerste-winters gezien: in Tienen en in het Schulensbroek op 11 augustus; in Veurne op 18 augustus; en in de Uitkerkse Polders twee vanaf 18 augustus en drie van 21 tot 25 augustus. Grote 'afwezige' deze periode was **Zwartkopmeeuw** *Larus melanocephalus*: met slechts 33 waarnemingen. Er werden enkele hoge aantallen **Geelpootmeeuwen** *L. michahellis* geteld: 65 langs de Maas in Lixhe, Liège, op 27 juli; 85 tussen Argenteau en Petit-

Lanaye, Liège, op 13 augustus; en 120 bij Gaurain-Ramecroix, Hainaut, op 5 augustus. **Pontische Meeuwen** *L. cachinnans* werden gezien in Doornzele; Drongen, Oost-Vlaanderen; Elen, Limburg; Lier; Oostende; en Oostduinkerke. Op 13 augustus werden er vijf geteld langs de Maas in de provincie Liège. Een tweede-kalenderjaar **Grote Burgemeester** *L. hyperboreus* in het Houbenhof in Geistingen op 26 augustus was een onverwachte gast. Op 24 juli trok een **Lachstern** *Gelochelidon nilotica* langs De Panne en op 25 augustus was er een waarneming van een adulte in Roksem-Put, West-Vlaanderen. De enige waarneming van **Reuzenster** *Hydroprogne caspia* was die van twee adulte in de IJzermonding op 20 augustus. Van 5 tot 7 juli foerageerde een **Witwangstern** *Chlidonias hybrida* in de Uitkerkse Polders en op 4 augustus was er één bij Verrebroek (van een herhaald broedgeval in Zoutleeuw, Vlaams-Brabant, was dit jaar helaas geen sprake). Juveniele **Witvleugels** *C. leucopterus* werden opgemerkt in De Gavers in Harelbeke, West-Vlaanderen, op 21 augustus en in Het Vinne in Zoutleeuw vanaf 25 augustus.

KOEKOEKEN TOT GORZEN Een onvolwassen **Kuifkoekoek** *Clamator glandarius* die op 29 juli werd opgeraapt in Westvleteren, West-Vlaanderen, werd overgebracht naar een Vogelopvangcentrum maar haalde helaas de ochtend niet. Tussen 12 en 27 augustus was er alweer een ontsnapte **Oehoe** *Bubo bubo*, ditmaal in Veerle, Antwerpen. Op 6 augustus bivakkeerde een **Velduil** *Asio flammeus* bij Vlissegem, West-Vlaanderen. De eerste na-

jaarsgasten verschenen reeds op 21 augustus in Verlaine, Luxembourg, en in Seraing-le-Château; op 23 augustus in Louveigné, Liège (twee); op 24 augustus in Bredene, West-Vlaanderen; op 26 augustus bij Perwez; en op 30 augustus in Lombardsijde, West-Vlaanderen. Er werden dit jaar 'slechts' drie broedgevallen van **Bijeneter** *Merops apiaster* opgetekend bij Lochristi, Oost-Vlaanderen. Deze vogels werden ook waargenomen bij Doornzele en Wachtebeke, Oost-Vlaanderen. Maximaal werden er in Lochristi zes gezien op 23 juli. Er verschenen **Hoppen** *Upupa epops* in Couvreu, Luxembourg, op 16 juli; in Kortrijk, West-Vlaanderen, op 25 augustus; in Snellegem, West-Vlaanderen, op 26 augustus; en in Fontaine-l'Éveque, Hainaut, op 30 augustus. Vanaf 5 augustus kwam de jaarlijkse **Draaihalzen** *Jynx torquilla*-vertoning weer op gang. In totaal werden 83 exemplaren gemeld met een opmerkelijk dagtotaal van 14 geringde bij Genk op 23 augustus. Hoewel we snel aan zijn uitbreiding wennen kwam de waarneming van een **Middelste Bonte Specht** *Dendrocopos medius* in De Panne op 11 juli toch als een verrassing. Broedt de soort dan toch al in West-Vlaanderen...? De trek van **Duinpiepers** *Anthus campestris* kwam geleidelijk op gang vanaf 4 augustus: in totaal werden er 103 genoteerd. De **Roodkeelpieper** *A. cervinus* over Lier-Anderstad op 21 augustus was wel erg vroeg. Bij Hechtel, Limburg, foerageerden op 10 augustus vijf **Rouwkwikstaarten** *Motacilla yarellii*. Op 25 augustus werd een **Noordse Nachtegaal** *Luscinia luscinia* geringd in de Doornpanne in Koksijde. De eerste **Perzische Roodborst** *Irania guttularis* voor België werd op 25 augustus geringd in Sint Laureins, Oost-Vlaanderen. Het ging om een sterk vermagerde vogel in eerste winterkleed. Vanaf 8 juli werden gespreid over de periode in totaal 26 **Snorren** *Locustella luscinioides* gemeld waarvan slechts vier veldwaarnemingen. De eerste **Waterrietzanger** *Acrocephalus paludicola* werd op 30 juli geringd bij Oosthoven, Antwerpen. Daarna volgden nog ringvangsten in Antwerpen-De Kuifeend (zeven); Berchem, Antwerpen; Koksijde; Kortrijk; Lapscheure, Oost-Vlaanderen; Liedekerke, Vlaams-Brabant (twee); Oosthoven (twee) en Veurne (22). Veldwaarnemingen vonden plaats in

Wintam op 2 augustus; in Koksijde op 3 augustus; in Lier op 8, 11 en 14 augustus; en in Brecht, Antwerpen, op 17 augustus. Een **Veldrietzanger** *A. agricola* werd op 11 augustus geringd in Mont-Saint-Guibert. Tussen 3 en 29 augustus verschenen er **Grote Karekieten** *A. arundinaceus* in Antwerpen-De Kuifeend (drie); Bolland, Liège; Drongen; Genk; Kalmthout, Antwerpen; Kinrooi (twee); Lier; Nerem, Limburg (twee); Nodebais, Brabant-Wallon; en Willebroek. De laatste zingende **Orpheusspotvogels** *Hippolais polyglotta* lieten zich horen bij Ekeren, Antwerpen, op 7 juli en bij Oostduinkerke op 2 augustus. Op 22 juli was er een ringvangst in Ingooigem, West-Vlaanderen, en op 23 augustus was er één te Lier-Anderstad. Eerste-winter **Sperwergrasmussen** *Sylvia nisoria* werden geringd op 14 augustus in Bambrugge, Oost-Vlaanderen, en in Lebbeke, Oost-Vlaanderen; op 18 en 23 augustus in Sint-Amands, Oost-Vlaanderen; en op 31 augustus in Flône, Liège. In het veld kon men de soort bekijken in Zeebrugge van 23 tot 26 augustus en een tweede van 24 tot 26 augustus. Op 25 en 26 augustus was er bovendien één in de Uitkerkse Polders. In het Schulensbroek pleisterde op 8 juli een **Buidelmees** *Remiz pendulinus* en op 25 juli één te Lier-Anderstad. Gegevens van **Grauwe Klauwieren** *Lanius collurio* kwamen van Tienen op 1 juli; Ingooigem (ringvangsten) op 7 en 9 augustus; Neerpelt op 11 augustus; De Panne op 15 augustus; Heist, West-Vlaanderen, vanaf 18 augustus; Buggenhout, Oost-Vlaanderen, op 24 augustus; Genk (ringvangsten) op 28 en 29 augustus en Herve (ringvangst) op 29 augustus. Op 10 juli werd een vrouwtje **Roodkopklauwier** *L. senator* gezien bij Lummen, Limburg. Een mannetje **Grijze Gors** *Emberiza cia* zong van 13 tot 16 juli bij Harzé, Luxembourg. Tussen 25 en 30 augustus trokken **Ortolanen** *E. hortulana* langs Antwerpen-De Kuifeend; Genk-De Maten (twee); Honsem; Oosthoven; en Oostmalle-vliegveld (twee).

De hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen inspraken op de Natuurpunt-Vogellijn was hier onontbeerlijk. De Natuurpunt-Vogellijn is alleen vanuit België bereikbaar op het nummer 0900-00194 (EUR 0.45/min), de Natuurpunt-Inspreklijn is te bereiken op 0800-11194 (gratis). De Waalse gegevens werden in hoofdzaak geput uit de AVES-website.

Gerald Driessens, Pastoriestraat 16, 2500 Lier, België (gerald.driessens@natuurpunt.be)

Succesvolle broedgevallen van Witvleugelsterns in Krimpenerwaard en Sliedrechtse Biesbosch Medio mei 2007 werden in Nederland tijdens een grote influx mogelijk meer dan 2000 Witvleugelsterns *Chlidonias leucopterus* gezien (cf Dutch Birding 29: 198-199, 2007). In enkele waterrijke gebieden bleven vanaf eind mei kleine aantallen pleisteren en hier werd naarmate de vogels langer aanwezig bleven voorzichtig rekening gehouden met de mogelijkheid van broeden. Die verwachting kwam uit: in juni-juli 2007 werden bij Stolwijk in de Krimpenerwaard, Zuid-Holland, en in de Sliedrechtse Biesbosch, Zuid-Holland, in totaal vier broedgevallen vastgesteld door vrijwilligers van SOVON Vogelonderzoek Nederland, Natuur- en Vogelwerk groep De Krimpenerwaard en medewerkers van Staatsbosbeheer. In de Krimpenerwaard werden in juni 2007 zes exemplaren nauwlettend in de gaten gehouden door leden van de plaatselijke Natuur- en Vogelwerkgroep. Op 28 juni werden in een slootkant aan de rand van een kolonie Visdieven *Sterna hirundo* twee enkele dagen oude Witvleugelsterns gevonden. Een kleine week later bleek een tweede paar ook twee jongen te hebben waarvan er één werd geringd. Het voedsel voor de jongen bestond uit onder andere regenwormen, visjes en libellen. Op 18 juli vloog één van de jonge vogels voor het eerst boven het gebied. De andere twee vogels kwamen niet tot broeden. In de Sliedrechtse Biesbosch werden twee broedgevallen ontdekt aan de rand van een kolonie Kokmeeuwen *Larus ridibundus* en Visdieven door medewerkers van Staatsbosbeheer en vogeltellers van SOVON. Op 5 juli werden er voor het eerst twee jonge sterns gezien. Een week later waren er op een nabijgelegen locatie nog twee grote jongen aanwezig en vloog de eerste jonge vogel boven het gebied. Ondanks het vaak regenachtige en winderige weer in juli werden

minimaal vijf van de in totaal acht jongen vliegvlug.

Deze acht jonge sterns zijn de eerste die ooit in Nederland uit het ei kropen. Eenmaal eerder, in juni-juli 1979, was er een gemengd broedgeval bij Ankeveen, Noord-Holland; de twee eieren van een vrouwtje Witvleugelstern en een mannetje Zwarte Stern *C. niger* kwamen toen echter niet uit (Dutch Birding 2: 17-18, 1980; in *Zeldzame vogels van Nederland – Avifauna van Nederland 1* (1999/2001) en *Algemene en schaarse vogels van Nederland – Avifauna van Nederland 2* (2001) wordt foutief gesproken over een mannetje Witvleugelstern). In mei 2005 en mei 2006 verbleef een adulte Witvleugelstern bij een kolonie van c. 20 paren Zwarte Sterns bij Cellemuiden, Overijssel. In beide maanden werd op dezelfde plek ook enige tijd een vermoedelijke hybride Witvleugelstern x Zwarte Stern in adult kleeid gezien; deze was minder contrastrijk getekend dan de Witvleugelstern en had de roep van een Zwarte Stern (Dutch Birding 27: 285, 2005, 28: 261, 2006). Het is onbekend waar deze vermoedelijke hybride is uitgebroed en de kans is aanwezig dat dit buiten Nederland was – het is echter goed denkbaar dat hij in 2004 of eerder in de omgeving van Cellemuiden is uitgevlogen. Die gedachte wordt gevoed door het gedrag van de adulte Witvleugelstern in 2005: 'De vogel vloog steeds rondjes boven de kolonie, riep veelvuldig, baltte steeds vanaf hetzelfde nestvlot en alarmeerde bij onraad. Het leek erop alsof de vogel één van de Zwarte Sterns wilde verleiden tot paarvorming'. Opmerkelijk is dat in deze kolonie ook al in mei-juni 2002 en mei 2003 een adulte Witvleugelstern aanwezig was (Symen Deuzeman in litt).

Oude broedgevallen net over de grens bij Nordhorn en in het Syen Venn bij Bad Bentheim, Niedersachsen, Duitsland, in respectievelijk 1935 en 1936 (*Vögel in der Grafschaft Bentheim* (2005); Paul Knolle in litt) en bij

490 Witvleugelstern / White-winged Tern *Chlidonias leucopterus*, pullus, Stolwijk, Zuid-Holland, 13 juli 2007 (Arjan Boele)

491 Witvleugelstern / White-winged Tern *Chlidonias leucopterus*, juveniel, Stolwijk, Zuid-Holland, 22 juli 2007 (Arjan Boele)

Weelde, Antwerpen, België, in 1937 (Dutch Birding 2: 17-18, 1980) geven aan dat het broeden in landen aan de Noordzee niet zonder precedent is. **ARIJAN BOELE & ENNO B EBELS**

BREEDING WHITE-WINGED TERNS In June-July 2007, four pairs of White-winged Tern *Chlidonias leucopterus* raised eight young at two sites in Zuid-Holland, the Netherlands. At least five young successfully fledged. These are the first cases of successful breeding in the Netherlands. They followed after the massive influx (probably involving more than 2000 birds) of the species in the Netherlands and other western European countries in mid May 2007, after which a few birds lingered in suitable breeding habitat. There has been one instance of (unsuccessful) mixed breeding of White-winged Tern and Black Tern *C. niger* near Ankeveen, Noord-Holland, in 1979 and, in May 2005 and May 2006, an adult presumed hybrid White-winged x Black Tern stayed near Cellemuiden, Overijssel. The hatching place of the latter bird is unknown and may have been outside the Netherlands.

Vier Veldrietzangers op Vlieland Op 21 augustus 2007 was ik (Ton van Ree) vogels aan het vangen en ringen in de Kroons Polders, Vlieland, Friesland. Om 17:30 liep ik naar een in het riet opgesteld mistnet waarin drie vreemde vogels hingen. Aanvankelijk had ik niets in de gaten en meende ik kleine jonge Bosrietzangers *Acrocephalus palustris* uit te halen. Opvallend waren echter de bleke rozeachtige poten, niet de wat gelige kleur van Bosrietzanger maar meer die van Sprinkhaanzanger *Locustella naevia*. Vervolgens kreeg ik de markante koptekening met opvallende lange crèmekleurige wenkbrauwstreep in de gaten. Snel controleerde ik – zoals ik gewend ben bij karekieten – de handpennen. Bij al mijn eerdere vangsten had alleen de derde handpen (vanaf buiten af genummerd) een versmalde buitenvlag, maar nu niet – eindelijk eens niet! Behalve de derde had ook de vierde handpen een duidelijke versmalling, terwijl ook de vijf-

de een (minder uitgesproken) versmalde buitenvlag had. Het begon me te dagen: een Struikrietzanger *A. dumetorum* of Veldrietzanger *A. agricola*.

De eerste vogel was een duidelijke eerstejaars met een gaaf verenkleed, duidelijke tongvlekken en een ongeveer voor eenderde verbeende schedel. De tweede was een adulte, met een vaal, gesloten verenkleed, geen tongvlekken en een duidelijke broedvlek, en dus een vrouwtje; ook de cloaca wees op een adult vrouwtje. De derde was weer een eerstejaars, vrijwel gelijk aan de eerste. De vleugellengte van alle drie lag tussen 58 en 58.5 mm. Verder viel op dat ze in de hand klein aanvoelden, duidelijk kleiner dan bijvoorbeeld een Kleine Karekiet *A. scirpaceus*. Eveneens opvallend waren de drie lange, zwarte, gebogen snorharen. Gelukkig was Stef Waasdorp in de buurt, die assisteerde bij de determinatie. Marinka Schippers hielp bij afnemend avondlicht met de camera. Na het nogmaals controleren van de kenmerken werd de aanvankelijke twijfel weggenomen en was de uiteindelijke conclusie eensluidend: drie Veldrietzangers.

Als klap op de vuurpijl ving ik precies een week later, op 28 augustus, c. 100 m van de eerste vangplek nog een jonge Veldrietzanger, vrijwel gelijk aan de twee andere, behalve dat de staartpennen van deze vogel nogal gesloten waren. Dit keer verleende Carl Zuhorn assistentie en hanteerde de camera.

Indien aanvaard betreft dit het 19e en 20e geval (19e tot en met 22e exemplaar) van Veldrietzanger (cf Dutch Birding 28: 386, 2006), en de eerste meervoudige vangst. Met een adult vrouwtje met broedvlek en twee jongen gelijktijdig in één mistnet en een week later nog een jong, lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat op Vlieland het eerste Nederlandse broedgeval van deze soort heeft plaatsgevonden. Normaal gesproken broedt deze soort niet verder westelijk dan de Zwarte-Zeekust van Bulgarije en Roemenië, maar al in 1987-91 bestonden er sterke aanwijzingen voor geslaagde broedgevalen in Finland en Letland (Dutch Birding 14: 29, 1992). **TON VAN REE**

492 Veldrietzanger / Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola*, adult, Kroons Polders, Vlieland, Friesland, 21 augustus 2007 (Marinka Schippers)

493 Veldrietzanger / Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola*, eerstejaars, Kroons Polders, Vlieland, Friesland, 28 augustus 2007 (Carl Zuhorn)

494-495 Withalsvliegenvanger / Collared Flycatcher *Ficedula albicollis*, eerstejaars, Meijndel, Wassenaar, Zuid-Holland, 14 september 2007 (Vincent van der Spek/Vrs Meijndel)

PADDYFIELD WARBLERS On 21 August 2007, one adult female and two first-year Paddyfield Warblers *Acrocephalus agricola* were trapped together in one mistnet at Kroons Polders, Vlieland, Friesland. The adult was a female with a clear brood patch. On 28 August, a third first-year was trapped in another mistnet at the same site. If accepted, these birds represent the 19th and 20th record (19th to 22nd individual) and, even more interestingly, probably indicate the first breeding record for the Netherlands.

Withalsvliegenvanger geringd in Meijndel Op vrijdag 14 september 2007 werd vanwege het gunstige trekweer geringd op de vinkenbaan van Vogelringstation Meijndel bij Wassenaar, Zuid-Holland. Aan het einde van een redelijke vangochtend zag Wouter Teunissen een, naar in eerste instantie werd verondersteld, eerstejaars Bonte Vliegenvanger *Ficedula hypoleuca* vlak bij een van de mistnetten zitten. Het geluid van deze soort werd snel aangezet en enkele minuten later haalde WT de vogel uit het net. 'Vertel mij eens waarom dit geen Withalsvliegenvanger is', luidde het bijgevoegde commentaar. Inderdaad, de vogel had een opmerkelijk grote witte handpenvlek en leek nogal grijs. Met de boeken erbij begon het er steeds meer op te lijken. Zo liep de witte handpenvlek door tot p3 (van buitenaf genummerd), terwijl deze bij Bonte Vliegenvanger maximaal tot p5 komt. P2 bleek langer dan p5: bij Bonte zou dit andersom moeten zijn. Omdat we niet zeker waren in hoeverre deze kenmerken doorslaggevend waren heerste er toch nog wat onzekerheid. Zowel Wijnand Bleumink als Vincent van der Spek kwamen bij het meten tot een vleugellengte van 83 mm: binnen de marge van Bonte (tot 83 mm) maar wel aan de hoge kant. Deze lengte past uitstekend op Withalsvliegenvanger *F. albicollis*, die gemiddeld langere vleugels heeft dan Bonte (tot 85 mm). De combinatie van kenmerken deed ons steeds meer in de determinatie geloven. Enkele Nederlandse (Arnoud

van den Berg en André van Loon) en Poolse ringers (Felix Felger en Pawel Malczyk) lieten in het drukke e-mail-verkeer dat na de vangst volgde geen ruimte voor twijfel: dit was een Withalsvliegenvanger. De brede en ver doorlopende witte bases van de handpennen bleken zelfs voor een Withalsvliegenvanger groot. Dat was reden om aan een mannetje te denken, al is het op geslacht brengen van jonge vliegenvangers zeer lastig. Ook de snavel leek fors op de foto's, wat beter past op Withalsvliegenvanger dan op Bonte. De vogel bleek nog opmerkelijk veel juveniele veren te hebben, zoals op de stuit waar een lichtgeklekt patroon was te zien. De lichte toppen aan de juveniele middelste dekveren gaven zelfs de indruk van een extra vleugelstreep. Diverse ringers, waaronder die van Meijndel, deelden ons mee zo veel juveniele veren bij trekkende onvolwassen Bonte nooit te hebben vastgesteld.

Dit betreft (slechts) de derde vangst voor Nederland, na een adult mannetje op 27 augustus 1966 op Schiermonnikoog, Friesland, en een vrouwtje op 10-12 mei 1985 op de Westplaat, Zuid-Holland. Verder is dit ook pas het derde najaarsgeval (naast de hierboven vermelde vangst in 1966 werd een eerstejaars mannetje gefotografeerd op Terschelling, Friesland, op 12-14 oktober 1996) en het tweede geval van een eerste-kalenderjaar vogel. Tot en met 2006 zijn 33 gevallen aanvaard; het merendeel betreft mannetjes en behalve een juli-geval (en bovengenoemde najaarsgevallen) dateren ze alle van april-mei. VINCENT VAN DER SPEK, WOUTER TEUNISSEN, WIJNAND BLEUMINK & VRS MEIJNDEL

COLLARED FLYCATCHER ON 14 September 2007, a first-year Collared Flycatcher *Ficedula albicollis* was trapped at Wassenaar, Zuid-Holland, the Netherlands. If accepted, this is only the third autumn record and the second first calendar-year.

DBA-nieuws

Programma Dutch Birding-vogelweek in oktober 2007

Gedurende de gehele Dutch Birding-vogelweek op Texel, Noord-Holland, van zaterdag 13 tot en met donderdag 18 oktober 2007, zijn vogelaars vanaf 20:00 welkom in de zaal van het Eierlandse Huis in De Cocksdorp. Elke avond zal vanaf 20:15 tijd uitgetrokken worden om de waarnemingen van die dag met behulp van een speciaal waarnemingenformulier, een logboek en een coördinator systematisch door te nemen. Gedurende de week is het ook mogelijk om waarnemingen van Texel te uploaden op een apart, tijdelijk ingesteld onderdeel van de Dutch Birding-website (www.dutchbirding.nl). Afhankelijk van wat er gezien is zal de waarnemingen-log elke dag een kwartier tot een half uur in beslag nemen.

Zaterdag 13 oktober Deze avond wordt verzorgd door Arend Wassink, Machiel Valkenburg (Central Asian Birding) en Birding Breaks, waarbij Kazachstan als topbestemming voor vogelaars centraal zal staan. Central Asian Birding en Birding Breaks zijn reisorganisaties die ook met een informatiestand aanwezig zullen zijn. Het boek *The birds of Kazakhstan* van Arend Wassink en Gerald Oreel is hier voor een gereduceerde prijs verkrijgbaar.

Zondag 14 oktober Ed Opperman zal een lezing geven over de Commandeureilanden ten oosten van Kamtsjatka, Rusland. Deze eilanden herbergen vooral zeevogels (onder meer Roodpootdrietenmeeuw *Rissa brevirostris*, Kuifpapegaaiduiker *Fratercula cirrhata*, Gehoornde Papegaaiduiker *F. corniculata* en andere alken) en soorten als Mongoolse Plevier *Charadrius mongolus* en Petsjorapieper *Anthus gustavi*. De laatste jaren zijn deze bijzonder afgelegen gebieden beter én goedkoper bereikbaar geworden. Kamtsjatka zelf zal in de lezing ook aan de orde komen (met onder meer Taigastrandloper *Calidris subminuta*, Aleoetenstern *Onychoprion aleutica* en Roodkeelnachtegaal *Luscinia caliope*).

Maandag 15 oktober Op deze inloopavond kan iedereen een bijdrage leveren. Heb je mooie beelden of een goed verhaal (liefst allebei natuurlijk), de vloer is aan jou! Na de waarnemingen-log zal DBA-bestuurslid

Wietze Janse eerst nog uitleg geven over Dutch Bird Alerts en de nieuwste ontwikkelingen, en proberen brandende vragen te beantwoorden.

Dinsdag 16 oktober Op de dinsdagavond staat al sinds jaar en dag de mystery bird-competitie op het programma. Maar de formule heeft een opfrisbeurt gekregen en de wedstrijd heeft op deze Texel-week dan ook een geheel andere vorm; het wordt een soort 'petje-op-petje-af-quiz'. Dick Groenendijk en Rob van Bemmelen zullen er uiteraard voor zorgen dat het hele programma ook voor de vroege afvallers interessant blijft.

Woensdag 17 oktober We doen het vanavond heel rustig aan en luisteren onder meer naar de heroïsche verhalen van de deelnemers aan de Pelagic Trip van Pterodroma Adventures vanuit Oudeschild en we kijken gezamenlijk naar (een deel van) de verrichtingen van het Nederlandse voetbalteam tegen Slovenië. Het wordt niet te laat, want de volgende morgen moet iedereen vroeg op voor de Big Day.

Donderdag 18 oktober Na de waarnemingen-log geeft Gino Merchiers (Swarovski; ook dit jaar weer sponsor van de prijzen) informatie over een aantal nieuwe producten en activiteiten van Swarovski. De prijzen voor de ontdekker van de 'Soort van de Week' (een carbonstatief ter waarde van EUR 540.00) en voor de winnende teams van de Big Day (rugzakken ter waarde van EUR 200.00 voor elke deelnemer van het winnende team en vele 'troostprijzen') zullen daarna uitgereikt worden. Uiteraard moet er dan al wel een eensluidend oordeel zijn over de soort van de week. Voor beide wedstrijden dient men zich op te geven in de kantine van camping De Robbenjager (op de noordpunt van het eiland, vlakbij de vuurtoren). Deelname staat alleen open voor begunstigers van de Dutch Birding Association. In De Robbenjager staat overdag een informatiestand van de DBA en op donderdag tevens een stand van Swarovski. Ook is er een pc met internetverbinding aanwezig.

Op onze website (www.dutchbirding.nl) en de Dutch Birding-vogellijn (0900-BIRDING, EUR 0.35/min) zullen eventuele wijzigingen en aanvullingen op het programma zo spoedig mogelijk doorgegeven worden. GJSBERT VAN DER BENT, WIETZE JANSE & MARC PLOMP

Corrigenda

In het bijschrift bij plaat 249 (Dutch Birding 29: 188, 2007) werd de naam van de fotograaf niet correct gespeld. De foto werd gemaakt door Robert Kastelijn. REDACTIE

In the caption of plate 249 (Dutch Birding 29: 188, 2007) the name of the photographer was incorrectly spelt. The photograph was taken by Robert Kastelijn. EDITORS

In de titel van de Nederlandse samenvatting van het artikel 'Adult American Herring Gull on Flores, Azores, in December 2005' (Dutch Birding 29: 217, 2007) wordt per abuis het eiland Corvo genoemd. De juiste titel luidt: 'Adulte Amerikaanse Zilvermeeuw op Flores, Azoren, in december 2005'.